

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

WWW.KIMPRESS.BY

С. 4 — 5

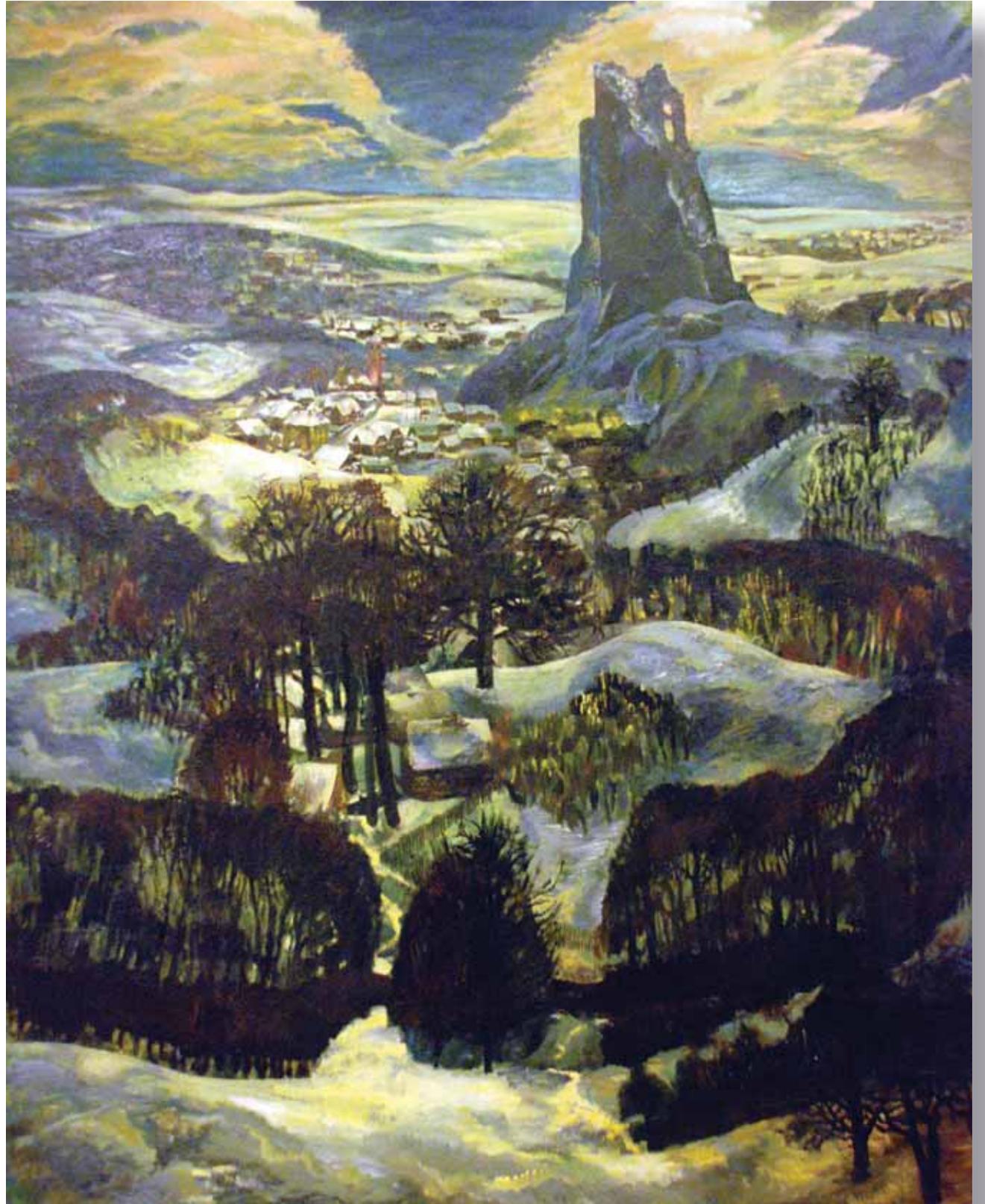
С. 3, 12 — 15

С. 23

Такім убачыў замак заслужаны дзеяч мастацтваў краіны Васіль Сумараў. Палатно «Сказ пра Навагрудак» знаходзіцца ў пастаяннай экспазіцыі Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь.

Праз "Скарбніцу" мы набылі пяцьдзесят цаглін для аднаўлення муроў старадаўняга замка. У свой час адна з граней "дыямента ведаў" — Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі — заззяла, у тым ліку, і за кошт сродкаў, атрыманых ад продажу латарэйных білетаў пад брэндам "Скарбніцы".

ДАПАМОЖАМ НАВАГРУДСКАМУ ЗАМКУ!

С. 22

Прыярытэты рэстаўрацыі

20—23 лютага Мінск наведалі прадстаўнікі сумеснай місіі UNESCO/КАМОС. Іх візіт супаў з тэмай пасяджэння Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь, якое адбылося на мінулым тыдні.

Падрабязна абмеркаваўшы прадстаўленыя навуковым кіраўніком — архітэктарам Сяргеем Друшчыцам праектныя рашэнні па рэстаўрацыі і прыстасаванні колішняй рэзідэнцыі Радзівілаў, удзельнікі пасяджэння прыйшлі да высновы аб іх адпаведнасці прынятым рэстаўрацыйным методам і ўмовам выяўлення і экспанавання аўтэнтычных элементаў помніка архітэктуры. Было адзначана, што з часу пасяджэння рады ў палацава-замкавым комплексе, якое праходзіла ў кастрычніку мінулага года, адбыліся істотныя зрухі. На гэта, несумненна, паўплывала блізкае да завяршэння выкананне агульнабудавнічых работ і нарастанне аб'ёму рэстаўрацыйных мерапрыемстваў. Падрабязна былі разгледжаны прапанаваныя праектныя рашэнні па аднаўленні пашкоджаных пажарам элементаў палацава-замкавага комплексу, інкрустацый каміннай, рэканструкцыі тэатральнай залаў. Удзельнікі пасяджэння ўхвалілі метадыку рэстаўрацыі насценных роспісаў, якую прадставіў мастак-рэстаўратар вышэйшай катэгорыі ААТ “Белрэстаўрацыя” Уладзімір Нікіцін.

Меркаванні членаў Навукова-метадычнай рады былі пацверджаны прадстаўнікам сумеснай місіі UNESCO/КАМОС Любайай Морэвай і Міхаэлем Петцэтам, што працавалі ў Рэспубліцы Беларусь 20—23 лютага. У шчыльным графіку работы экспертаў міжнароднай арганізацыі асаблівае месца заняла сустрэча з міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Паўлам Латушкам.

Пры абмеркаванні пытанняў аховы спадчыны М.Петцэт даў высокую ацэнку ўзроўню кваліфікацыі спецыялістаў, якія праводзяць рэстаўрацыйныя работы на замкавым комплексе ў Нясвіжы. Экспертам была выказана задаволенасць з нагоды адказнай пазіцыі Міністэрства культуры ў арганізацыі дзейнасці па ахове спадчыны. Аднак, як мяркуе М.Петцэт, дасягнутыя поспехі павінны стымуляваць далейшыя намаганні па ўдасканальванні ўмацаванні структур рэспубліканскага і мясцовага ўзроўняў, якія ажыццяўляюць кантроль за выкананнем заканадаўства па ахове спадчыны. Праводзячы работы непасрэдна на аб'екце

сусветнай спадчыны, у склад якога ўваходзіць Нясвіжскі палацава-паркавы ансамбль, неабходна заўсёды памятаць пра належнае ўтрыманне і выкарыстанне прылежлых да яго тэрыторый. Далучыўшыся да Канвенцыі UNESCO аб ахове сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны, краіна ўзяла на сябе адказнасць за захаванне высокіх стандартаў арганізацыі працы на помніках усіх катэгорый, незалежна ад іх сусветнага або міжнароднага, нацыянальнага або рэгіянальнага статусу.

Л.Морэва падтрымала меркаванні свайго калегі адносна высокага ўзроўню арганізацыі работ у сферы аховы спадчыны Беларусі. З яе пункта гледжання, істотным з'яўляецца прымяненне інтэграцыйнага падыходу і выкарыстання адукацыйных праграм, наладжванне партнёрскіх зносін міністэрстваў культуры і адукацыі. Экспертам таксама быў зроблены акцэнт на важнасці работы па захаванні нематэрыяльнай спадчыны ў кантэксце палажэнняў Канвенцыі UNESCO аб ахове нематэрыяльнай спадчыны і адзначаны станоўчыя зрухі ў гэтым накірунку, якія назіраюцца ў Беларусі ў апошні час.

Л.Морэва і М.Петцэт выказалі гатоўнасць садзейнічаць больш цеснаму супрацоўніцтву Беларусі і UNESCO, прапанавалі свае паслугі ў далучэнні экспертаў КАМОС да вырашэння найбольш актуальных пытанняў аховы спадчыны краіны, напрыклад, вызначэнні падыходаў пры выкананні работ у нясвіжскім Касцёле Божага Цела.

П.Латушка выказаў шчырую ўдзячнасць экспертам за добрую ацэнку работы беларускіх спецыялістаў у сферы аховы спадчыны. Пры гэтым быў пацверджаны безумоўны прыярытэт міжнародных норм і нацыянальнага заканадаўства пры правядзенні мерапрыемстваў на помніках даўніны. Сваёй дзейнасцю Рэспубліка Беларусь пацвярджае прыхільнасць высокім стандартам, пра што сведчыць пастаянная ўвага з боку Прэзідэнта краіны і беларускага Урада да пытанняў аховы спадчыны, грунтоўна распрацаваная нарматыўна-прававая база сферы гэтай дзейнасці, а таксама істотныя зрухі, якія дасягнуты за апошнія гады ў падрыхтоўцы спецыялістаў-рэстаўратараў. Міністрам культуры была падтрымана думка экспертаў аб неабходнасці ўмацавання структур, што непасрэдна кантралююць выкананне заканадаўства аб ахове спадчыны, павелічэння не толькі іх колькасці, але і якаснага складу.

Ігар ЧАРНЯЎСКІ,
начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Аб'ява*

26 марта 2010 г. состоится общее собрание акционеров ОАО “Проектреставрация”, расположенного по адресу: г. Минск, пр-т Партизанский, 31.

Собрание пройдет по адресу: г. Минск, пр-т Партизанский, 31, каб. 106, первый этаж.

Повестка дня общего собрания:

1. Результаты работы Общества в 2009 г. и планы на 2010 г.
2. Отчет о финансово-хозяйственной деятельности Общества за 2009 г.
3. Отчет о результатах работы аудиторской проверки.
4. Отчет о результатах работы ревизионной комиссии.
5. Утверждение годовых отчетов, бухгалтерского баланса, счетов прибыли и убытков Общества.
6. О выплате дивидендов за 2009 г.
7. О направлениях использования чистой прибыли в 2010 году.
8. Избрание членов ревизионной комиссии.
9. Утверждение условий материального вознаграждения членам наблюдательного совета и ревизионной комиссии.

С материалами, подготовленными к собранию, можно ознакомиться по адресу: г. Минск, пр-т Партизанский, 31, каб. 205 до 25 марта 2010 г.

Регистрация участников собрания — с 9.00 до 10.45 по месту проведения собрания.

Начало работы собрания — 26 марта 2010 г. в 11.00.

Список акционеров для участия в собрании будет составлен по состоянию реестра на 25 марта 2010 г.

Для регистрации при себе иметь следующие документы: акционеру общества — паспорт, представителю акционера — паспорт и доверенность!

УНП 100204761

У грамадска-культурнай акцыі “Беларусь — гэта мы!” — шчыльны графік канцэртаў. 25 лютага ў Чашніках выступала арт-група “Беларусы”. 26-га ў Докшыцах — лаўрэат міжнародных конкурсаў Іскуі Абалян. Сёння ў Полацку — Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла імя Р.Шырмы, якую ўзначальвае народная артыстка краіны Людміла Яфімава. Чарговы канцэрт — 2 сакавіка ў Лідзе, дзе сваё майстэрства прадэманструе Прэзідэнцкі аркестр Рэспублікі Беларусь.

Сэрцам адчуць Радзіму

— Наш калектыў, — сказаў мастацкі кіраўнік Прэзідэнцкага аркестра Рэспублікі Беларусь Віктар Бабарыкін, — неаднойчы гасцяваў на Гродзеншчыне, бывалі мы і ў Лідзе. Але цяперашняя паездка — асаблівае. І хаця кожны выхад нашага аркестра — гэта, можна сказаць, адказнасць “удвая”, выступ-

ленне ў межах дадзенага праекта надае нашым музыкантам дадатковага імпульсу. Тое ж самае, лічу, адбываецца са слухачамі, завітаўшымі на той ці іншы канцэрт акцыі, бо дзякуючы ёй, кожны пачынае лепей усведамляць сваю непарыўную сувязь з краінай, якая і выяўлена ў лозунгу “Беларусь — гэта мы!”.

Шумана-Шапэнаўская вясна

7 сакавіка ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі распачнецца буйны канцэртны цыкл “Мінская вясна-2010”, які прадоўжыцца больш за месяц — да канца красавіка. Сёлета ў ім возьмуць удзел музыканты з 9-ці краін свету, сярод якіх, акрамя Беларусі, — Бельгія, Германія, ЗША, Ірландыя, Літва, Польшча, Расія, Францыя. Галоўныя падзеі праекта будуць прымеркаваны да 200-годдзя з дня нараджэння Фрыдэрыка Шапэна і Роберта Шумана.

Прыездзе сусветна знакамітага музыканта і дырыжора Бары Дугласа многія прыхільнікі мастацтва чакаюць з асаблівым піетэтам. У мастацкага кіраўніка філармоніі, бліскачага піяніста і педагога Юрыя Гільдзюка захоўваецца буклет з VIII Міжнароднага конкурсу імя П.Чайкоўскага ў Маскве з заўвагамі “на палях” Ірыны Цыятаевай — адной з заснавальніц сучаснай беларускай фартэп’янальнай школы. Насупраць прозвішча

Бары Дугласа — сціслая прарочая прыпіска: “Першая прэмія”. Невыпадкова пад кіраўніцтвам Б.Дугласа наш Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр выканае, сярод іншых твораў, Першы канцэрт Ф.Шапэна, сапіраваць у якім будзе лаўрэат міжнародных конкурсаў, расійская піяністка Юліяна Аўдзеева.

Сярод іншых выбітных музычных “спатканняў” — джазавыя інтэрпрэтацыі

І вуліца, і білборд

Падрыхтоўка да святкавання 80-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Караткевіча ўступіла ў актыўную фазу. Як ужо паведамляла “К”, цяпер праводзіцца конкурс на стварэнне помніка класіку беларускай літаратуры ў сталіцы Украіны. Наступным разам журы творчага саборніцтва збярэцца на абмеркаванні праектаў айчынных скульптураў 1 сакавіка.

Акрамя гэтага, Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь запланаваны шэраг мерапрыемстваў па ўшанаванні памяці і папулярызаванні творчасці Ула-

дзіміра Сямёнавіча. У прыватнасці, вуліца ў Рагачове, дзе ў свой час жыў пісьменнік, будзе перайменавана ў яго гонар. Пры падтрымцы Міністэрства

“Тры плюс два” ... і плюс адзін

Рашэннем спецыяльнай фокус-групы, якая была створана Белтэлерадыёкампаніяй для ацэнкі прэтэндэнтаў на ўдзел у Міжнародным конкурсе песні “Еўрабачанне-2010”, быў выбраны калектыў маладых выканаўцаў “Тры плюс два” ў складзе сёстраў Алены і Нінелі Карповіч, Юліі Шышко, Арцёма Міхаленкі і Егіязара Фарашана. Яны паедуць у Осла з песняй “Far away” Леаніда Шырына і Юрыя Вашчука. Усе спевакі — удзельнікі праекта “Новыя галасы Беларусі”, які праводзіцца летась.

У склад спецыяльнай фокус-групы, як паведамлілі карэспандэнту “К” у прэс-службе Белтэлерадыёкампаніі, уваходзілі прадстаўнікі беларускіх тэлеканалаў: Першага, АНТ, ЛАДа і СТБ. Менавіта яны прынялі канчатковае рашэнне, вызначыўшы канкурсанта “Еўрабачання” ад Беларусі.

Хто ствараў канкурэнцыю маладому калектыву? Усяго на адрас Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі, якая з’яўляецца

арганізатарам нацыянальнага адбору, паступіла 41 заяўка, і прыйшлі яны не толькі з Беларусі: Расія, Польшча, Чэхія, Іспанія, Ісландыя, Ірландыя, Аўстралія — геаграфія аўтараў і выканаўцаў, што жадалі паўдзельнічаць у нацыянальным адборы, сапраўды вызначалася шырынёй.

“Тры плюс два” выступіць на “Еўрабачанні-2010” у Осла ў першым паўфінале 25 мая. У гэты вечар ім давядзецца пазмагача за выхад у фінал з прадстаўнікамі 16 краін.

У Культурнай сталіцы

Канцэрты сучаснай і старадаўняй музыкі, выстаўкі, сустрэчы з літаратарамі, тэатральныя прэм’еры чакаюць жыхароў Полацка ў сакавіку. Начальнік аддзела культуры гарвыканкама Іна Шаховіч адзначае, што ў “Культурнай сталіцы-2010” яны будуць даступнымі для кожнага.

“Вечар старадаўняга раманса” ў Сафійскім саборы збярэ прыхільнікаў класічных спеваў. Для іх выступіць салісты Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета: Мікалай Маісеенка, Алена Бундзелева, Таццяна Цівунова, Крысціна Стасенка ды іншыя. 17 сакавіка

адбудзецца свята для аматараў папулярнай музыкі: канцэрт адыграюць “Песняры”. А днём пазней у Сафійскім саборы пачнецца XXIII Міжнародны фестываль старадаўняй і сучаснай камернай музыкі. Удзел у ім прымуць Музычная капэла “Санорус”, Дзяржаўны сімфанічны аркестр

“Беларусь — гэта мы!”

Такія ж пачуцці — і ў тых удзельнікаў акцыі, што ўжо паспелі правесці ў яе межах свае канцэрты. Сярод іх — Беларускі дзяржаўны Заслужаны харэаграфічны ансамбль “Харошкі”, які днямі вярнуўся з Брэстчыны.

— Для “Харошак” кожны праект, звязаны з Беларуссю, — дадала мастацкі кіраўнік калектыву, народная артыстка краіны Валянціна Галява, — гэта наша акцыя. Бо не толькі праграма “Беларусы”, але і кожны нумар, падрыхтаваны ансамблем за больш як 30-гадовае існаванне, звязаны з гісторыяй, фальклорам, самой ментальнасцю беларускага народа.

Н.Б.

твораў Шапэна ў выкананні польскіх музыкантаў, прэм’еры і ранейшыя творы беларускіх кампазітараў, прысвечаныя Шапэну, праекты ансамбля салістаў “Класік-Авангард”, наўпрост звязаныя з творчасцю сучаснікаў і паслядоўнікаў Шапэна. Шмат будзе гучаць і музыкі Шумана. Некаторыя творы нават будуць паўтарацца, што дасць магчымасць эстэтам параўнаць розныя выканальніцкія версіі.

Паказальна, што грыфам “Мінская вясна-2010” пазначаны далёка не ўсе сакавіцка-красавіцкія канцэрты філармоніі, а толькі, як кажуць, “самыя-самыя”. І гэта, мабыць, правільна, бо дапаможа слухачам зарыентавацца ў размаітай філарманічнай афішы, дзе кожны знойдзе сабе штосьці па душы.

Надзея БУНЦЭВІЧ

інфармацыі прадугледжаны выданне твораў класіка ў перакладзе на замежныя мовы і іх прэзентацыя. Жыхарам і гасцям сталіцы нагадаюць пра юбілей Уладзіміра Караткевіча адмысловыя білборды з выявай пісьменніка, якія з’явіцца ўздоўж цэнтральных вуліц горада.

У бліжэйшых нумарах “К” падрабязней пазнаёміць з інфармацыяй пра здымкі чатырохсерыйнага тэлевізійнага мастацкага фільма па рамана “Каласы пад сярпом тваім”, рэжысёрам-пастановаўшчыкам якога стане Мікалай Пінігін.

Ул. інф.

Рэзэрвовым прадстаўніком Беларусі на конкурсе абраны спявак ALEKS з песняй “How can it be?”.

А пераможцам нацыянальнага адбору Конкурсу маладых музыкантаў “Еўрабачанне-2010”, абышоўшы 8 іншых фіналістаў, стаў віяланчэліст Іван Карьзна. Імя пераможцы агучыў старшыня журы, галоўны дырыжор Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Рэспублікі Беларусь імя І.Жыновіча, народны артыст Беларусі Міхаіл Казінец.

Іван стане першым прадстаўніком Беларусі на “Eurovision Young Musicians” — конкурсе класічнай музыкі, які ладзіць Еўрапейскі вшчальны саюз раз на два гады. Нагадаем, што сёлета форум святкуе сваё 15-годдзе, і яго фінальны канцэрт стане цырымоніяй адкрыцця Венскага фестывалю мастацтваў.

Д.А.

Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь.

Выстаўка жывапісу І.Хруцкага, прымеркаваная да яго 200-годдзя, адкрыецца таксама ў сакавіку. Дарчы, будзе працягвацца экспазіцыя малюнкаў навучэнцаў Дзіцячай мастацкай школы горада, прысвечаная майстру. У Мастацкай галерэі Полацкага нацыянальна-культурнага музея-запаведніка да канца месяца для наведвальнікаў працуе выстаўка сучаснага беларускага і шведскага жывапісу “Ілюзія, фальсіфікацыя, рэальнасць”, якую падрыхтавалі Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў, галерэя Мейан Лабэ і Каралеўская акадэмія выяўленчага мастацтва і музыкі ў Стакгольме.

У Вялікай зале Дома літаратара аб'яўся ўрачысты вечар ушанавання пісьменнікаў — ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны і лакальных войнаў, арганізаваны Саюзам пісьменнікаў Беларусі і прысвечаны 65-годдзю Перамогі над фашызмам, а таксама Дню абаронцаў Айчыны і Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь.

Будзе ваенны 30-томнік

— Такія імпрэзы, — распавядае Мікалай Чаргінец, — мы будзем праводзіць часцей. Цяпер, канешне ж, рыхтуем да 9 мая. Першачарговая задача: выдаць творы ўсіх пісьменнікаў-франтавікоў з ліку сённяшніх членаў нашага Саюза (а гэта — 21 чалавек). Мы падыходзім да завяршэння дадзенага праекта: засталася 4 аўтары, чые творы мы мяркуем выдаць да 9 мая. Атрымаецца своеасаблівы трыццацітомнік. Гэта наш падарунак і пісьменнікам, і чытачам...

Сёлета Саюз пісьменнікаў Беларусі плануе абвясціць конкурс на лепшы твор, прысвечаны Вялікай Айчыннай вайне. Вынікі творчага спаборніцтва будуць падведзены напрыканцы года.

Вольга ЧАЙКОЎСКАЯ

Стаўка на кіно

У Мінску працягваюцца здымкі тэлевізійнага дэтэктыўнага серыяла “Нацыянальны здабытак”. Як паведаміў на прэс-канферэнцыі, прысвечанай кінапраектам старшыня Белдзяржтэлерадыёкампаніі Аляксандр Зімоўскі, гэта першая цалкам самастойная кінастужка НДТРК, і яны і надалей плануюць займацца кінавытворчасцю.

“Нацыянальны здабытак” — серыял паводле дэтэктыўных раманаў беларускай пісьменніцы Вольгі Тарасевіч. У здымках заняты беларускія актёры, а таксама расіяне Андрэй Сакалоў і Алена Корыкава. Плануецца, што вытворчасць усіх пяці частак павінна завяршыцца напрыканцы бягучага года.

Нагадаем, што 23 лютага ў святочным эфіры расійскага тэлеканала была паказана стужка “Снайпер. Зброя помсты” беларускага рэжысёра Аляксандра Яфрэмава. Карціна, галоўную ролю ў якой выконвае Дзмітрый Пяўцоў, стала адным з найбольш паспяховых сумесных праектаў Белдзяржтэлерадыёкампаніі і Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”. Апрача “Снайпера”, у апошнія некалькі гадоў сумеснымі з кінастудыяй праектамі Белдзяржтэлерадыёкампаніі сталі серыялы “Маёр Ветраў” і “Замах”. Апошні толькі чакае выхаду на экраны. Тэа да “Маёра Ветрава”, то ён зведзе камерцыйны поспех: стужка была закуплена ў Расію, Украіну і нават у Японію.

Аляксандр Зімоўскі лічыць, што вытворчасць тэлекіно — адзін з перспектывных напрамкаў дзейнасці айчыннага тэлебачання ўвогуле і Белдзяржтэлерадыёкампаніі ў прыватнасці. Па словах яе кіраўніка, у бліжэйшых планах — здымкі шэрагу ўласных стужак.

СА.

Чацвёрты сезон

Студыя мультыплікацыйных фільмаў кінастудыі “Беларусьфільм” пачала вытворчасць новай часткі анімацыйнага цыкла “Аповесць мінулых гадоў”.

Гэта ўжо чацвёртая частка цыкла фільмаў, якая распавядае пра ўзнікненне гербаў старажытных беларускіх гарадоў. Нагадаем, што “Аповесць мінулых гадоў. Частка III” атрымала Гран-пры Міжнароднага фестывалю анімацыйных фільмаў “Анімаеўка-2009”, які прайшоў у Магілёве.

Як распавёў “К” аўтар ідэі, мастацкі кіраўнік і адзін з рэжысёраў фільма Ігар Волчак, у новай анімацыйнай карціне стваральнікі раскажуць пра гербы Браслава, Брагіна, Быхава, Карэлічаў, Косава і Лагішына. Галоўная мэта стужак — у ненавязлівай форме дасягнуць да гледачоў цікавыя факты беларускай гісторыі, паспрыяць выхаванню падрастаючага пакалення.

Праца над стужкай будзе доўжыцца цягам 2010 года. Цяпер вядуцца здымкі адной з шасці мікраметражных частак “Аповесці...” — пра герб Браслава, над якой працуе рэжысёр-мультыплікатар Аляксандр Ленкін.

Конкурс у маштабе краіны

На небасхіле конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю” становіцца пасапраўднаму гарача! 27 лютага і 3 сакавіка канкурсантаў і рэспубліканскае журы спаборніцтва прымаюць Дзяржынск і Віцебск. І пакуль усхваляваныя таленты з Міншчыны і Віцебшчыны праходзяць, хто ведае, можа, галоўныя ў сваім творчым жыцці выпрабаванні, прэс-цэнтр конкурсу прапануе чытачам “К” паглыбіцца ў найцікавейшую атмасферу адборачных тураў у сталіцы і Магілёве.

Спаборніцтва або шоу?

Гэтае немудрагелістае, але, як высветлілася, прыныповае пытанне даводзіцца вырашаць усім арганізатарам абласных тураў “Зоркі...”. Вядома, што паняцце конкурсу само па сабе азначае наяўнасць спаборніцтва, суддзяў і гледачоў, а таксама перамогаў і, як прыкра гэта для гагосці ні прагучыць, пераможаных. Творчыя конкурсы — не выключэнне, але, у адрозненне ад спартыўных гульняў, даюць куды больш магчымасцей для эксперыменту з формай. Што да рэгіянальных тураў рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў, то ў кожнага з іх арганізатараў — свой падыход, свае ідэі і бачанне.

— Конкурс “Зорка ўзышла над Беларуссю” стаў для нас добрай нагодай правесці свае сілы як арганізатараў, — адзначыў нашым карэспандэнтам начальнік упраўлення культуры Мінгарвыканкама Уладзімір Карацўскі. — У нейкім сэнсе для нас, работнікаў сферы культуры, такое мерапрыемства не менш карыснае, чым для саміх маладых твораў. Ужо сёння добра відаць, якому напрамку трэба будзе надаць большую ўвагу. Але першае, што будзе зроблена, — усе, хто годна паказаў сябе яшчэ на ўзроўні адборачных этапаў, будуць занесены ў банк даных таленавітай моладзі. На жаль, тэрміны правядзення першага адборачнага этапу былі вельмі сціслыя, таму сказаць, што ў Мінску знойдзены абсалютна ўсе маладыя таленты, нельга. Трэба адзначыць, што ў сталіцы куды больш магчымасцей для самавыяўлення моладзі. Каб такі конкурс наступным разам быў больш эфектыўным, інфармацыйную кампанію трэба распачынаць за некалькі месяцаў, і лепш не панаваць яго адборачны этап на час калядных святаў.

Мінскі этап быў разбіты на тры дні — з 19 па 21 лютага — і праходзіў у працоўнай атмасферы. Тое зразумела: галоўныя падзеі чакаюць сталіцу толькі ў красавіку, калі адбудзецца заключны этап конкурсу. Пакуль жа ўдзельнікі (а іх, салістаў і калектываў, было ў сталіцы 166) дэманстравалі свае лепшыя бакі, разбіўшыся па намінацыях, і выступленні на сцэне, прынамсі, нагадвалі не звычайныя канцэрты, а спецыяльныя прагляды. Журы па намінацыях працавала асобна, змяняючы адно аднаго за сталіцамі ў глядзельнай зале сталічнага Палаца культуры чыгуначнікаў. І ўпершыню мелі права (і магчымасць) перапынаць выступленні, калі з узроўнем выканаўцы было, на іх думку, “усё зразумела”. Трэба адзначыць, што карысталіся суддзі, строгія і прыныповыя прафесіяналы, гэтым правам у Мінску не часта і, хутчэй, у тых выпадках, калі нумар яўна выходзіў за рамкі абмежавання па часе. Але права перапынаць выступоўцаў, падкрэсліваюць самі суддзі, дастаткова важнае, і журы павінна мець такую магчымасць.

Дарэчы, калі выступленні праходзяць у форме гала-шоу, у журы проста няма магчымасці спыніць выступоўцаў. Затое форма вялікага святочнага канцэрта, кштальту таго, які абдыўся 24 лютага ў Магілёўскім Палацы культуры “Хімвалакно”, мае свае відавочныя перавагі. Дарэчы, атмасферай свята быў прасякнуты ўвесь абласны тур, што было адчувальна для членаў журы і прадстаўнікоў арганізатараў яшчэ на ўездзе ў Магілёў: заслужаны артыст краіны, член журы ў намінацыі “Размоўны жанр” Уладзімір Радзівілаў прыняў традыцыйны хлеб-соль проста ў аўтобусе!

Экран нам танчыць, спяваць дапамагае!

Вялікі гала-канцэрт магілёўскіх эстрадных талентаў доўжыўся ажно пяць гадзін, але, трэба адзначыць, зрэжысраваны быў так умела, што гэтыя гадзіны прабеглі, як пяць хвілін. Арганізатары з абласнога ўпраўлення культуры аб’ядналі ўсе сцэнічныя намінацыі. Аднак журы і гледачам, што запоўнілі вялікую залу, не выпадала сумаваць: пастаўленае прафесійнымі рэжысёрамі, шоу магілёўскіх талентаў выглядала не горш за гала-канцэрты вялікіх эстрадных фестываляў! Арганізатары правялі дадатковую “селекцыю”: на сцэну былі дапушчаны лепшыя з лепшых. І калі ўдзельнікі ў намінацыі “Эстрадныя спеы” было 16, то “народнікаў” — 9, танцораў — 6, прыхільнікаў аўтарскай песні і размоўнага жанру толькі па 4. Тым самым перавага адрозненая якасці, а не колькасці.

Магілёўскія ўдзельнікі мелі магчымасць выканаць па некалькі нумароў, прадэманстравалі ўсе бакі свайго таленту. Канцэрт быў пабудаваны такім чынам, што спевакі і танцоры маглі пераапрагнуцца і з’явіцца перад залай у новым, адпаведным песні, вобразе. Рэпертуар канцэрта ў Магілёве аказаўся вельмі рознабаковым: ад добра вядомых беларускаму слухачу твораў з рэпертуару “Песняроў” да песень, якія мы прызвычаліся чуць у выкананні замежных артыстаў, толькі на рускай або беларускай мовах.

— Магілёўскі канцэрт прайшоў на вельмі высокім узроўні, — падзяліўся думкамі пасля шоу член журы ў намінацыі “Эстрадныя спеы”, народны артыст Беларусі, кампазітар Эдуард Зарыцкі. — Гук, святло, праца пастаноўшчыкаў выдавалі сур’ёзны падыход да яго

Слова — журы

Крысціна СТРЫКЕЛЕВА, дэкан факультэта дызайну і дэкартыва-прыкладнага мастацтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, кандыдат мастацтвазнаўства, старшыня журы ў намінацыі “Дызайн”:

— Падрыхтоўку па спецыяльнасці “Дызайн” у беларускіх ССНУ пачалі не так даўно, таму было вельмі прыемна ўбачыць такую колькасць натхнёных гэтай прафесіяй маладых людзей. Па ўзроўні прадстаўленых работ можна адзначыць, што ў навучальных установах пачынаюць складацца пэўныя школы, самі ўдзельнікі дэманструюць вялікую зацікаўленасць у нашым складаным, сінтэтычным мастацтве.

Настасся СУХАНАВА, загадчык кафедры кінатэлеаператарства Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, старшыня журы ў намінацыі “Фатаграфія”:

— Калі параўноўваць удзельнікаў са сталіцы і з рэгіёнаў, то трэба адзначыць: узровень іх падрыхтоўкі на дзіва аднолькавы. Больш за тое: работы некаторых маладых фатографістаў з рэгіёнаў былі цікавейшыя за прадстаўленыя мінчанамі. А што да ўсіх шасці канкурсантаў з Магілёва — іх я ўжо сёння магу дапусціць да ўступных экзаменаў у нашу акадэмію!

Уладзімір ЦЯРЭНЦЬБЕЎ, дацэнт кафедры графічнага дызайну Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, член журы ў намінацыі “Фатаграфія”:

— Фатаграфія — тэхнічны від мастацтва, але ўзровень здымачнай тэхнікі амаль не аказвае ўплыў на адносіны журы да канкурсантаў, бо галоўнае тут — цікавыя, арыгінальныя ідэі. У конкурсных фатаграфіях — і гэта тычыцца работ удзельнікаў усіх намінацый бачаных рэгіёнаў — асабіста мне не хапае пэўнай шчырасці, якая і адрознівае мастацтва ад рамяства.

арганізацыі. Прыемна ўразіла нечаканае “ноў-хаў” — вялізны экран на сцэне, на які ў рэжыме рэальнага часу ішла праекцыя выступленняў. З яго дапамогай журы маглі ўбачыць патрэбныя нюансы, выраз твару, ацаніць акцёрскае майстэрства спевакоў.

Найноўшым тэхніку выкарыстоўвалі і ў Мінску, прычым пад час выступленняў артыстаў размоўнага жанру. Адна з удзельніц чытала свой аўтарскі маналог пад суправаджэнне “жывых” цымбалаў і відэашэрагу. Сярод прыемных сюрпрызаў, якімі здзівілі арганізатары канцэрта ў Магілёве, былі яркія інфармацыйныя заставкі з імёнамі ўдзельнікаў, што праецыраваліся на экран у пачатку кожнага нумара. Вельмі прафесійна дзейнічаў спецыяльны аператар у зале, вока камеры якога давала магчымасць убачыць не толькі ўдзельнікаў, але і рэакцыю членаў журы. Бадай што адзіны “мінус” відэашэрагу — часам ён быў цікавейшы за выступоўцаў...

Што да эмблемы “Зоркі...”, то яна не проста прысутнічала на сцэне ў Магілёве, а была арганічнай часткай дэкарацыі і, зразумела, упрыгожвала выдадзеныя ў выглядзе кніжачак праграмкі абласнога тура. Іх было адразу дзве: агульная, з пералікам усіх удзельнікаў, і канцэртная, з падрабязнымі звесткамі пра нумары гала-канцэрта.

Форма — розная, вынікі — аднолькавыя

— Конкурс стаў для нас вельмі важнай і яркавай падзеяй. Ён вельмі неабходны, — упэўнены начальнік абласнога ўпраўлення культуры Магілёўскай вобласці Анатоль Сінкавец. — Па-першае, у “Зорцы...” удзельнічаюць таленты ў шматлікіх відах творчасці. Напрыклад, для маладых мастакоў з Магілёўшчыны гэта наогул самы лепшы шанец павысіць сваё майстэрства і прыцягнуць да сябе ўвагу ў маштабе ўсёй краіны. Па-другое, спаборніцтва — вельмі добрая нагода зрабіць рэвізію таленавітай моладзі ў вобласці. Вынікі гэтага своеасаблівага даследавання ўжо сёння ашаламляльныя. Вось, да прыкладу, такая лічба: з 684 удзельнікаў ажно 144 выставілі свае праекты ў намінацыі “Рэжысура масавых відовішчаў”! Такого мы нават уявіць сабе не маглі! І нават калі са 144 да далейшага спаборніцтва дапушчаны толькі адзін праект, напрамку рэжысуры мы цяпер будзем надаваць больш увагі. А самы нечаканы вынік у тым, што аматараў сярод удзельнікаў — амаль 40%. Па-трэцяе, нам, арганізатарам, “Зорка...” дала вялікі вопыт, напрыклад, у інфармацыйным забеспячэнні такога буйнога мерапрыемства. Раённыя і абласны туры шырока асвятляліся ва ўсіх СМІ Магілёўшчыны. Увагу з боку тэлекампаній і вы-

данню мела і імправізаваная прэс-канферэнцыя, якую мы зладзілі сёння перад пачаткам канцэрта.

Словы абласнога кіраўніцтва пацвярджае і начальнік аддзела культуры Касцюковіцкага райвыканкама Мікалай Тыманюк: — Магчымасць для маладых твораў з раёна паказаць сябе ў вялікім культурным цэнтры, прагучыць на ўсю краіну — бадай галоўнае дасягненне “Зоркі...”. Вы б ведалі, з якой ахвотай ехалі ў Магілёў нашы ўдзельнікі! І як мы за іх перажываем...

Сталічныя і магілёўскія туры паказалі, што “Зорка...” — аднолькава запатрабавана па ўсёй краіне. Форма правядзення рэгіянальных адбораў фестывалю адрозніваецца, але вынікі супадаюць: “Зорка ўзышла над Беларуссю” — гэта не толькі добрая магчымасць для моладзі паказаць свае таленты і павысіць прафесійнае майстэрства, але і каштоўны досвед для арганізатараў, своеасаблівае “даследаванне” творчых сіл і мастацкіх прыхільнасцей маладых беларусаў.

Антон СІДАРЭНКА, Юрый ІВАНОЎ (фота), нашы спецыяльныя карэспандэнты

Фотарэпартажы з тураў конкурсу ў Мінску і Магілёве — на стар. 12 — 13.

Пачнём афіцыйна: у адпаведнасці з Праграмай адраджэння і развіцця сядла, разлічанай на перыяд да 2010 года, на базе буйных сельскіх дамоў (цэнтраў, палацаў культуры) ствараюцца філіялы ці пляцоўкі філарманічнага і тэатральнага абслугоўвання насельніцтва. Сёлета іх мае адкрыцца 46: у кожнай з абласцей — ад 5-ці да 9-ці. Пра гэта вядзецца гаворка і ў Пратаколе выніковай калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Як жа планы ажыццяўляюцца на справе, высвятляў карэспандэнт “К”.

увесь дзень корпаўся. Скажаў, каб абыхто на ім не “тромаў” і каб крышку некалькі гадзін не адкрывалі, а то ўся настройка марнай будзе. Мабыць, за перападу тэмператур звонку і знутры? Вы ж гэта лепей ведаеце...” Кампазітар, вядома, здзіўіўся, але крышку ўсё ж адкрыў. І — не паверыў сваім вачам: на месцы клавіатуры была пустэча, аздобленая, быў курам на смех, адной-адзінай “сіратлівай” клавішай. Грай — не хачу!

Сёння “здабыць” новы інструмент для клуба — грошы, як-нік, вялікія. Але, здараецца, піяніна дораць, “перадаюць у спадчыну” — адным словам, хто шукае, той і знаходзіць.

Умовы дыктуюць...

— Галоўнае для філарманічнай пляцоўкі — каб было піяніна, — пацвярджае начальнік аддзела ўстаноў культуры і мастацтва Мінаблвыкан-

СОЦЫУМ

— За гады працы ў ансамблі, — падхапіў адзін з салістаў “Свята” Вячаслаў Статкевіч, — нагледзеўся многага. Раней, калі нашы выступленні былі для вяскоўцаў бясплатнымі і аплачваліся за дзяржаўны кошт, дык, здаралася, прыязджаем у калгас, а старшыня бурчыць: “Вось вам грошы — і з’езджайце, няма чаго людзей ад працы адрываць”. Ці, наадварот, сілком публіку ў залу літаральна заганылі, каб забяспечыць “масавасць”. Цяпер жа ўсё дабрахвотна, кожны сам білет купляе — і залы паўняюцца. Пагадзіцеся, прыемна прыйсці не ў халодны, без ацяплення, будынак, а ў цывільную залу. Праўда, публіка бывае розная. І хаця мы перад кожным канцэртм папярэджваем, што здымкі на відэакамеру забаронены, усё роўна хто-небудзь ды знойдзецца, хто будзе ўпотаі здымаць нашы нумары, а потым капіраваць у той жа самадзей-

Матэрыялы гэтага выпуску “Соцыуму” прысвечаны тэме прадзюсерства — у розных яе вымярэннях. Насуперак стэрэатыпам, гэтая з’ява ахоплівае (ці, прынамсі, павінна ахопліваць) як шоу-бізнес, так і імпрэзы ў сельскіх дамах культуры. Бо ў ідэале прадзюсер — гэта не толькі “дзялок”, але і “культуртрэгер”, які ставіць задачу чымсьці ўзбагаціць нашу культурнае асяроддзе, а разам з тым — і ўсіх нас. У той самы час, як неаднаразова падкрэслівала-

Здараецца, план нават перавыконваюць: скажам, у 2008 годзе на Міншчыне трэба было адкрыць 7 пляцовак, а іх з’явілася — 8. Цудоўна! Ды толькі самі па сабе пляцоўкі — зусім не самамэта. Яны, пагадзіцеся, павінны працаваць.

Цікава, ці дапамагаюць адноўленыя пляцоўкі ў выкананні плана па аказанні насельніцтву платных паслуг? Называць дакладныя лічбы ніхто асабліва не спяшаўся (як звычайна кажучы у такіх выпадках: “ка-

ны з нашых калектываў і салістаў рыхтуе свае “разыначкі”. А творчыя сілы ў нас — добрыя. Вакалісты аркестра — літаральна нарашват. Чаго варты ансамбль сучаснай харэаграфіі “ТАД” на чале з Дзмітрыем Куракулавым! Канцэртаў у іх — не злічыць.

Сапраўды, дзе б ні выступалі “ТАДаўцы” — паўсюль аншлагі, просьбы прыехаць яшчэ. І гэта прытым, што нумары ў іх — даволі складаныя, канцэпцыйныя. Але ж — могуць знайсці, чым “зачапіць” і спрактыкаванае журы на міжнародных конкурсах, дзе выходзяць пераможцамі, і простага сельскага гледача. У выніку — тое, што называецца “падрахаванай публікай”, выхаванай самім калектывам.

Купляйце “сваё”!

Тут узнікае яшчэ адна праблема: на жаль, сваіх артыстаў мы ведаем куды менш, чым тых жа расійскіх зорак. Нават артысты “Свята”, якім, як і ансамблю Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі краіны “Бяседа”, зусім не выпадае скардзіцца на недастатковую ўвагу публікі, і тыя заўважлі: ледзь толькі пачалі круціць па тэлебачанні рэкламу іх філарманічнага сольніка, запрашэнні літаральна пасыпаліся з усіх куткоў Беларусі. Што ж тады казаць пра менш вядомых, але таленавітых твораў і, тым больш, пра пачаткоўцаў?

Вялікую дапамогу арганізацыйна-культурна-вядомым мерапрыемстваў можа аказаць (і ўжо аказвае!) даведнік, прысвечаны шоу-бізнесу ў Беларусі, што выдаецца трэці год запар. У ім сабраны звесткі і пра артыстаў (не толькі эстрадных, але і акадэмічных, не толькі сталічных, але і “з глыбіні”), і пра сцэнічныя пляцоўкі, і пра разнастайныя паслугі ў канцэртна-тэатральнай сферы, уключаючы, да прыкладу, выраб касцюмаў, спецыяльных тэатральных прылад. Карацей, усё на тэму “Яўкі, паролі, тэлефоны, адрасы”, у тым ліку ўсіх раённых аддзелаў культуры. Штогод выдаўцы рассылаюць гэты даведнік па рэгіёнах. Вось толькі — ці ўсе ім карыстаюцца? Хаця многія артысты ўжо паспелі заўважыць: у той год, калі хтосьці з іх адмаўляўся даваць свае звесткі ў чарговы выпуск даведніка (маўляў, якая з гэтага карысць?), запрашэнняў станавілася куды меней. Але ж усё роўна запрашаюць толькі таго, каго ведаюць. І згаданы даведнік можа служыць хіба “каталізітарам”, нагадаўшы, дзе і як шукаць “сваё”.

Хтосьці ўжо марыць пра гэты “электронны даведнік”, дзе былі б сабраны не толькі ўласна звесткі, але і невялікія відэапрэзентацыі кожнага з артыстаў і калектываў, фрагменты іх выступленняў. А хтосьці па-ранейшаму скептычна глядзіць у бок рэгіёнаў: ну што там могуць? Але той жа конкурс “Зорка ўзышла над Беларуссю” дэманструе, колькі ў нас нераскрытых талентаў і творчага патэнцыялу. А тыя ж гастрольныя туры па беларускіх аграагарах пераконваюць, якая ўдзячная ў нас публіка. Значыць, прызначэнне адноўленых сцэнічных пляцовак — забяспечыць ім сустрэчу: на адпаведным узроўні і ў цёплай, сяброўскай атмасферы.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Суперпляцоўка па сучасных патрабаваннях

Ад “кропак” да “сеткі”

— Такія пляцоўкі, — пракаменціраваў стан працы па стварэнні пляцовак філарманічнага і тэатральнага абслугоўвання намеснік міністра культуры Тадэвуш Стружэцкі, — ствараюцца паўсюль, дзе ёсць адпаведная база. Бо кірунак узяты не на навабуды, што патрабуюць вялізных грашовых укладанняў, а, найперш, на тыя ўжо існуючыя залы, якія неабходна давесці да ладу, каб яны адпавядалі сучасным патрабаванням. У перспектыве яны павінны стаць пастаяннымі канцэртна-тэатральнымі пунктамі і сфарміраваць сетку, якая ахопіць усю рэспубліку, а не толькі тыя ці іншыя рэгіёны. Ужо сёння абласныя філармоніі заключаюць дамовы з некаторымі з іх для правядзення пастаяннай гастрольна-канцэртнай дзейнасці. Вельмі важна, што пасля праведзенага рамонту і ўсталявання гукавой і светлавой апаратуры на такіх пляцоўках могуць выступаць не толькі самадзейныя, але і прафесійныя артысты і невялікія творчыя калектывы, уключаючы тэатральныя: спектаклі могуць ісці амаль без творчых страт — здавалася б, непазбежных пры пераносе пастаноўкі на “чужую” сцэну.

Навошта клавішы “раялю”

Яшчэ некалькі гадоў таму на яўнасць на сельскай сцэне піяніна была, хутэй, выключэннем з правілаў. Куды большым попытам карысталіся канцэртныя брыгады з баяністам, а не піяністам. З апошнімі здаралася безліч гісторый. Як распавядаў некалі кампазітар Эдуард Зарыцкі, што ўсю сваю камсамольскую маладосць правёў у паездках па рэгіёнах, на яўнасць піяніна, нават больш ці менш настроенага, яшчэ не была залогам паспяховага выступлення. Прыязджаюць у адзін сельскі клуб — усё нармальна, піяніна на месцы. “Ці настроена яно ў вас?” — “Настроена, настроена. Учора майстар нейкі з горада прыязджаў,

Прыехалі артысты ў вёску, а там — філармонія

кама Валянціна Макарава. — І ў такім стане, каб яго можна было настраіць. Таму разглядаем самыя розныя прапановы. Найперш, звяртаем увагу на ўстановы культуры з добрай залай. Памеры — рэч другасная, бо ўсё залежыць ад колькасці насельніцтва, і зала, разлічаная на больш наведвальнікаў, чым, скажам, ёсць у гэтым населеным пункце, нікому не патрэбная. У поле зроку трапляюць не толькі палацы і дамы культуры, але і іншыя ўстановы: цэнтры культуры і адпачынку, профільныя навучальныя ўстановы. Бо залы ў дзіцячых музычных школах ці школах мастацтваў, можа, і не самыя прасторныя, але ўладкаваныя, заўсёды з піяніна. Ну, а далей — абраную пляцоўку ўдасканальваем: дзесьці замяняем крэслы, паляпшаем эстэтычны выгляд залы, закупляем больш сучасную апаратуру — гукаўзмацняльную, светлавую. Зноў-такі, у кожным асобным выпадку ўмовы дыктуюць сама пляцоўка і яе ранейшы стан. А калі ўсё завершана, праводзім урачыстае адкрыццё з традыцыйным разразаннем стужкі і запрашэннем лепшых артыстаў, нават са сталіцы.

Вам артыстаў “жыўцом”?

Сярод самых бадай, запатрабаваных на сяле сталічных калектываў — Беларуска дзяржаўны ансамбль народнай музыкі “Свята”, які нядаўна справіў сваё 25-годдзе.

— Толькі што вярнуліся з Брэстчыны, — падзяліўся ўражаннем перад гастрольямі на Гродзеншчыну дырэктар “Свята” Дзясніс Свяцілічын. — Пяць канцэртаў, чатыры з іх — у аграагарах. А колькі яшчэ будзе да 8-га Сакавіка — не злічыць! І тое, што мы бачым пад час вандровак, не можа не радаваць, бо ў будынках робіцца не касметычны рамонт, а комплексны, усталяваецца сучасная апаратура.

насці. З’явіліся і шматлікія аднайменныя ансамблі. Бывае, тэлефануем у раён, дзе ніколі не былі, а нам у адказ: “Ваша “Свята” ў нас выступала тыдзень таму”. Дый наогул, шмат залежыць ад саміх людзей. У адным рэгіёне ўсёй вёскай да нашага прыезду рыхтуюцца, а прыязджаеш у другі — нават снег разгрэбці не могуць, хаця выпаў ён ужо колькі дзён таму: так і с’ягаем да Палаца праз сумётны. Дый фігура старшыні райвыканкама бывае вызначальнай. Даўно ўжо заўважлі: калі кіраўніцтва на канцэрце, дык у зале — супераншлаг, яблыку няма дзе ўпасці. Выступалі б мы і болей, але два канцэрты на дзень для нас — максімум: мы ж працуем выключна “жыўцом”. А транспарт каштуе нятанна...

Дадамо: транспарт, здараецца, — гэта яшчэ і рызыка. Смех смехам, але ўдзельнікі “Свята” могуць з поўным правам называць сябе “артыстамі пагарэлага тэатра”, дакладней — аўтобуса. І не толькі яны, але баяніст Уладзіслаў Плігаўка, ударнік-віртуоз Сяргей Шаптуноў і ўсе тыя, хто, падхапіўшы музычныя інструменты і сцэнічныя стройкі, выскокваў аднойчы з аўтобуса, які раптам задыміў і загарэўся. Можа, каму з “пацярпелых” сёння весела ўгадваць, што “ўсяго толькі футаралы абгарэлі, ну, яшчэ касцюмы крыху”, і жартаваць, што як выйшлі на сцэну, дык публіка здзіўлена: адкуль гэта дымам цягне?

Ад “увядзення ў строй” да “платных паслуг”

Стварэнне адноўленых канцэртна-сцэнічных пляцовак падпарадкоўваецца строгаму плану. З яго выкананнем, як нам падалося, асабліва пытанню не ўзнікае. Начальнік упраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама Рыгор Бысюк так і сказаў, бы “адрэзаў”: “Праблем няма, з планам спраўляемся”.

мерцыйная тайна”). Але ж ніхто і не скардзіўся. Адказвалі прыблізна так: маўляў, не хвалюйцеся, усё нармальна.

— На Случчыне, — распавяла начальнік аддзела культуры Слуцкага райвыканкама Алена Камоцкая, — такія пляцоўкі былі створаны на базе Казловіцкага сельскага дома культуры і Лучнікаўскага цэнтра культуры. Канцэрты адбываюцца штомесяц. За два гады, калі не памыляюся, сталічныя артысты пабывалі ў нас толькі аднойчы. Выступаюць, у асноўным, мясцовыя аматарскія калектывы, а часцей за ўсё — выкладчыкі і навучэнцы музычных школ. Широка практыкуем абменныя мерапрыемствы. Днямі, дарэчы, чакаем юных музыкантаў са Старых Дарог, дый самі едзем туды выступаць. На школьных канікулах правядзем чарговы Тыдзень музыкі для дзяцей і юнацтва. Праходзяць у нас і платныя мерапрыемствы, але канцэрты для дзяцей — бясплатныя. Лічу, што гэта правільна: трэба дбаць пра выхаванне, прывіваць культуру з маленства. Тады, пасталеўшы, чалавек сам будзе ўкладаць у гэта грошы.

Яшчэ адно пытанне. Як знайсці “сярэдняе арыфметычнае” паміж коштам на білеты ў гарадах і ў сельскай мясцовасці? Прычым такое, каб і артысты не былі ў проигрышы, і сяльчане не пачувалі сябе “абрабаванымі”. А да таго ж, каб публіка знаходзіла сабе штосьці па гусце і, разам з тым, выходзілася на лепшых мастацкіх прыкладах, а не таных падробках.

Напрацоўкамі падзяліўся дырэктар Гродзенскай абласной філармоніі Эдуард Ціховіч:

— Мы дазволілі раёнам самім фарміраваць адпаведныя замовы, зыходзячы з таго, што ў іх карыстаецца большым попытам. Праводзім і Дні культуры філармоніі ў раёне, якія доўжацца прыблізна тыдзень. Выязджаем цэлым “дэсантам”, кож-

ся на выніковых пасяджэннях калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, сацыяльныя ініцыятывы таксама павінны ўтрымліваць эканамічны складнік. Як зрабіць прадзюсерства ў сферы шоу-бізнесу паўнапраўнай сацыякультурнай дзейнасцю, а грамадска-значныя праекты забяспечыць эфектыўным інструментарыем прадзюсерства? Змешчаныя ніжэй матэрыялы спрабуюць знайсці адказы на гэтыя няпростыя пытанні.

Праверка на кампетэнтнасць

У чаканні позняга цяжкіх метро, міжволі сузіраючы на плазменным экране чарговы айчынны “клон” расійскай эстрады, чый кліп стаў маляўнічай ілюстрацыяй паняцця “візуальны штамп”, задумаўся над спрадвечным пытаннем: “Хто вінаваты?”. Здавалася б, дзяржава зрабіла для айчыннага шоу-бізнесу ўсё магчымае, але вяртанне гэтых інвестыцый у выглядзе шэрагу якасных, адметных і канкурэнтаздольных праектаў мы пакуль не дачакаліся. Тое, што мы бачым на тэлеэкранах або чуем па радыё, — лакмусавая паперка ўзроўню мыслення і кампетэнтнасці беларускіх прадзюсераў. Але тут паўстае іншае пытанне: як павысіць ступень іх кампетэнтнасці? На адным з нядаўніх заняткаў кандыдата педагогічных навук Алены МАКАРАВАЙ студэнты глядзелі і аналізавалі відэазапіс канцэрта легендарнага гурта “Nazareth” з Лонданскім сімфанічным аркестрам. Важны складнік першай на Беларусі праграмы “Тэхналогія прадзюсерства: асновы прадзюсерскай дзейнасці ў сферы музычнай індустрыі”, распрацаванай ёю для студэнтаў спецыялізацыі “Менеджмент сацыякультурнай сферы” БДУКіМ, — знаёмства з лепшымі ўзорамі сусветнага шоу-бізнесу і распрацоўка ўласных праектаў з арыгінальнай канцэпцыяй. Яе стваральнік ахвотна пагадзілася паразважаць на тэму, якімі ведамі павінен валодаць прафесійны прадзюсер.

Калі міне час дзялкоў

— Да сярэдзіны XX стагоддзя пытанне аб спецыяльнай адукацыі для прадзюсераў нават не паўставала. Бо само прадзюсерства было з’явай толькі эканамічнага характару: навукова-тэхнічны прагрэс, развіццё музычнай і кінаіндустрыі абумовілі патрэбу ў адмысловым класе дзялкоў — пасрэдных паміж стваральнікамі і аўдыторыяй, прычым апошнія маглі разлічваць на някепскія дывідэнды. Але віды мастацкай практыкі ўсё больш ўскладняліся, і з часам стала зразумела, што гэтая прафесія куды больш складаная і шматгранная. Наспела патрэба інтэлектуалізацыі прадзюсерства.

Мая настольная кніга — праца “Маркетынг у сферы мастацтва і культуры”. Таму слушна сцвярджаецца, што законы эканомікі ў чыстым выглядзе не спрацоўваюць у сферы мастацтва. Менавіта таму іх веданне — зусім не адзінае патрабаванне да прадзюсера. Адукацыя такіх спецыялістаў павінна ахапіць як мастацкі, так і эканамічны аспекты.

У нас паняцці “дзялок” і “прадзюсер” пакуль яшчэ ўспрымаюцца як сінонімы. Але час дзялкоў у шоу-бізнесе мінае. Сённяшні спажывец — чалавек патрабавальны, здзівіць і зацікавіць яго становіцца ўсё цяжэй. Больш за тое: сучаснаму чалавеку даступны велізарны аб’ём інфармацыі — і гэта дазваляе яму выбіраць. Як сцвярджаюць аналітыкі, з дзясці музычных праектаў, якія запускаюць сёння расійскія мейджэры, толькі два прыносяць прыбытак. Раней гэтая лічба была куды большая. Таму айчынным прадзюсерам варта задумацца: ці вытрымаюць яны праверку на кампетэнтнасць?

Я веру ў нашу публіку і спадзяюся, што з часам яна стане яшчэ больш адукаванай і патрабавальнай. І,

адпаведна, будзе абіраць той мастацкі прадукт, дзе ёсць густ, крэатыў, інавацыя, спалучаная з традыцыяй. А спекуляцыі на чужых ідэях папросту застануцца незапатрабаванымі. Сапраўды, можна “злавіць хвалю” і знайсці спажывца нават для нізкакаснага прадукту. Але шанц зазвычай выпадае толькі аднойчы.

Менеджэрскі сіндром

— Па вялікім рахунку, прадзюсерамі не становяцца — прадзюсерамі нараджаюцца. Ёсць такое паняцце: менеджэрскі сіндром. Зазвычай, ён праўляецца яшчэ ў дзіцым садку. Вядома, у працэсе выхавання гэтыя задаткі можна як змарнаваць, так і развіць.

Але, апрача лідэрскіх якасцей, крэатыўнага мыслення і, вядома, інтуіцыі (куды ж без яе?), прадзюсеру патрэбны таксама і пэўны комплекс ведаў ды навыкаў. Напрыклад, уменне вызначыць дынаміку сацыякультурных патрэб розных мэтавых груп. Апошняе, у сваю чаргу, немагчымае без ведання гісторыі роднага краю.

Навошта яе ведаць? Вось выпадак з практыкі. Выканаўца робіць тур па гарадах Беларусі. Дзесьці ён збірае поўную залу, а дзесьці прадаюцца лічаныя білеты. Прадзюсер толькі паціскае плячымі: у чым прычына? Калі б ён ведаў асаблівасці культурных традыцый беларускіх этнарэгіёнаў, гэтага правалу можна было б унікнуць. Але, на жаль, у нашым шоу-бізнесе не хапае культуралагічнага падыходу, хаця ён становіцца надзённа важным для аналізу працэсаў у гэтым зменлівым свеце.

Я прыгавдаю меркаванне вядомага нашага кліпмейкера Уладзіміра Янкоўскага: каб здымаць добрыя кліпы, трэба прагледзець тысячы гадзін відэа

(уключна з італьянскімі неарэалістамі і “новай хваляй”) і адслухаць тысячы гадзін музыкі — ад блюза да эмбіента. Толькі засвоіўшы гэты велізарны культурны пласт, можна лічыць сябе майстрам і ствараць якасны прадукт. Тое ж самае тычыцца і прадзюсерскай дзейнасці.

Аналізуючы ўдалыя музычныя праекты, зазвычай можна зразумець прычыны траплення ў “яблычак”. Ша-

неаднаразова выказваў аўтарытэтны спецыяліст у вобласці эстрады і шоу-бізнесу Аляксандр Капілаў.

А грошы можна “закапаць у зямлю”, як той Бураціна. І потым доўга чакаць плённага ўраджаю.

Адукацыя з апырэджаннем

— Каб рэалізаваць прадзюсерскі праект, яго аўтар павінен умець працаваць з артыстамі, кампазітарамі, паэтамі, харэографамі, валодаць піар-тэхналогіямі, ведаць, што такое фандрайзінг, пачувацца “сваім чалавекам” у студыі гуказапісу, быць “падкаваным” у плане аховы аўтарскіх правоў... Ствараючы навучальную праграму, я пастаралася ахапіць усе гэтыя шматлікія і разнастайныя аспекты прафесійнай падрыхтоўкі прадзюсера. Асноўная форма семінарскіх заняткаў — дыскусія, прадугледжаны таксама і лабараторныя, пад час якіх студэнты праходзяць усе этапы стварэння праекта.

Прадзюсерскі цэх: маналогі прафесіянала

раговы слухач не падрыхтаваны да ўспрыняцця класічнага джаза, але ж пэўныя элементы гэтай стылістыкі цешаць яму вуха сваёй навізнай. Ён зусім не фанат хард-рока ў чыстым выглядзе, але рэагуе на ўласцівы таму драйв. Ён мала абазнаны ў народнай культуры, але ж ставіцца да яе прыхільна, і таму прымае нацыянальны мелас. Гэта штрыхі да партрэта паспеху аднаго з самых папулярных беларускіх гуртоў — “Ляпіс Трубяцкой”. Для стварэння такой вынаходлівай эклектыкі патрэбны і веды, і крэатыўнае мысленне.

Некаторыя нашы артысты або прадзюсеры кажуць: маўляў, дайце нам грошы, і мы зробім прадукт сусветнага ўзроўню. Няпраўда! Я ім не веру. На занятках мы не так даўно аналізавалі шоу Селін Дыён, якое прынесла спявачцы астранамічныя (нават па заходніх мерках) прыбыткі. Але сакрэт паспеху трэба шукаць не толькі ва ўкладзеных сродках. Гэта высокі ўзровень сцэнічнай культуры і вакальнага майстэрства, гэта культурныя традыцыі, высокая ступень крэатыўнасці, гэта зладжаная праца каманды, якая ведае законы драматургіі і глядацкага ўспрымання. Сцэнаграфія, гукарэжысура, камп’ютэрныя тэхналогіі, піратэхніка — таксама істотныя фактары, але яны ўсё ж — другасныя.

Стварэнне такіх узораў шоу-прадукту патрабуе не толькі грошай, але, у першую чаргу, інтэлекту. Надшоў час інтэлектуалізацыі прадзюсерскай дзейнасці. Сёння яна патрабуе глыбокага разумення законаў і спецыфікі стварэння мастацкага прадукту. Гэтую думку

Але справа ў тым, што прафесію прадзюсера ў аўдыторыі не засвоіш. Каб навучыць тур-менеджэра, яго трэба пасадзіць у аўтобус разам з артыстамі і даць магчымасць праехаць увесь гастрольны маршрут. Толькі тады можна зразумець, што тэхнічны і канцэртны райдэры — гэта зусім не прыхамаці.

Мне давялося вывучаць практыку падрыхтоўкі прадзюсераў у Расіі — у Дзяржаўным універсітэце кіравання. Аўтарскія курсы там мелі ці не ўсе аўтарытэтныя асобы расійскага шоу-бізнесу: Аляксей Казлоў, Ігар Матвіенка, Арцёмій Троіцкі... Гэта былі своеасаблівыя майстар-класы, дзе аналізаваліся алгарытмы паспяхоўных праектаў і наогул падыходаў да прадзюсерскай дзейнасці.

На Беларусі таксама ёсць прафесіяналы-практыкі, якія хочучы і могуць перадаць свае веды. Але іх інкарпарацыя ў адукацыйны працэс мае адну істотную праблему: навуковых ступеняў такіх людзі зазвычай не маюць, і таму памер іх выкладчыцкага заробку будзе мізэрны. Магчыма, такое супрацоўніцтва патрабуе іншай мадэлі: навучальная ўстанова заключае дамову з прадзюсерскім агенцтвам і адрасна скіроўвае туды на практыку некалькіх студэнтаў — тых, каму гэта сапраўды патрэбна. Менавіта ўключэнне ў жыццё працэс можа забяспечыць неацэнным досведам.

Сказваецца і нястача спецыялістаў у сферы эканомікі культуры — у нас гэтую галіну пакуль не заўжды вылуча-

юць з эканомікі невытворчай сферы наогул. Знайсці такіх выкладчыкаў для любой ВНУ — вялікая праблема.

Каб зрабіць новы праект, трэба ўмець ухапіць схаваныя тэндэнцыі рынку, тэа патрэбы аўдыторыі, якія пакуль не рэалізаваны. Кан’юнктура ў шоу-бізнесе істотна змяняецца раз на тры гады. Таму падрыхтоўка прадзюсера павінна мець апераджальны, прагнастычны характар.

Пагадзіцеся, задача — не з лёгкіх. Асабліва калі ўлічыць, што ў нас на сёння яшчэ недастаткова развіта сацыялогія культуры, якая займаецца вывучэннем дынамікі патрэб і інтарэсаў аўдыторыі. Адсутнасць аналітычных даследаванняў мае вынікі і ў практычнай дзейнасці.

На маю думку, найлепшы спосаб вырашэння ўсіх гэтых праблем — кансалідацыя зацікаўленых спецыялістаў з розных ВНУ. У гэтай сферы вельмі важны абмен досведам. Тым больш, казаць пра якую-кольвек канкурэнцыю сёння не выпадае.

Сам сабе прадзюсер

— Цікавы факт. Дыплом прадзюсера атрымалі або атрымліваюць многія “дзейныя” зоркі поп-музыкі. Гэта нармальная практыка. Бо да-

сведчаныя артысты цудоўна разумеюць: у шоу-бізнесе нямаюць прыкладаў, калі выканаўца трапляў “пад абцас” свайго прадзюсера. Грунтоўныя веды дазваляюць выбудоўваць правільныя адносіны і абараняць свае правы.

Многія беларускія артысты займаюцца самапрадзюсіраваннем. Такі падыход зразумелы: згуртаваць вакол сябе цэлую каманду прафесіяналаў можа сабе дазволіць далёка не кожны. Ды і знайсці сапраўдных прафесіяналаў не так і лёгка.

Да таго ж, нямаюць артыстаў, якія разумеюць, што іх сцэнічная кар’ера з часам можа закончыцца. Але атрыманая веда і навыкі дазваляць працаваць у шоу-бізнесе ўжо ў іншай іпастасі — свайго кшталту “трэнера”.

Паводле сусветнай практыкі, толькі адзін з трох прафесійных прадзюсераў становіцца паспяховым. Далёка не ўсе студэнты, якіх мне даводзілася навучаць, здолелі замацаваць у гэтай прафесіі. Але, паколькі я адсочваю іх лёсы, магу сказаць, што атрыманая веда пайшла на карысць. Сёння многія сферы жыццядзейнасці патрабуюць тых ведаў, што прадугледжвае падрыхтоўка прадзюсера. Асновы піару, праектнага і фінансвага менеджменту дазваляюць рэалізавацца ў іншых сферах: турызм, рэклама, СМІ... Або, ва ўсялякім выпадку, навучыцца рэалізоўваць свае асабістыя праекты — прадзюсіраваць уласнае жыццё. Пагадзіцеся, гэта таксама немалаважна.

Да вернісажу ўкраінскага фотамастака Ігара Гайдая заставаляся крыху болей за суткі. Работы ў галерэі “Панарама” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі яшчэ не былі развешаны па сценах: канчатковы мантаж экспазіцыі быў наперадзе. Разам з супрацоўнікамі выставачнага аддзела бібліятэкі ў гэтым працэсе ўдзельнічаў і Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Украіны ў Рэспубліцы Беларусь Ігар Ліхавый. Яго можна цалкам назваць куратарам гэтага праекта. І тое, што імя дыпламата не было пазначана ў прымеркаваным да выстаўкі прэс-рэлізе — хіба праява яго сціпласці

Пасол Украіны ў Рэспубліцы Беларусь Ігар Ліхавый і дырэктар НББ Раман Матульскі трымаюць “Планету Хлеб”.

Цуд паўсядзённай рэчаіснасці

Свае “маякі” на сусветнай карце

Чарнавыя прыкідкі мантажу экспазіцыі.

Падымаючыся ў ліфце на 22-і паверх “дзямента”, Ігар Ліхавый з цікаўнасцю распытвае загадкава выставачнага аддзела бібліятэкі пра “галерэйныя планы”. І такое пытанне — не проста праява дыпламатычнага этыкету. Пасол Украіны — заўсёдык разнастайных культурных падзей у Мінску, і вернісажы ў галерэях “Нацыяналі” ён стараецца не прапусьціць.

Не мог кіраўнік дыпматіі прамінуць і гэты праект. Творы вядомага фотамайстра Ігара Гайдая зачароўваюць з першага погляду. Фотамастак не вынаходзіць новыя тэмы і фармальныя прыёмы, не імкнецца здзівіць парадаксальнасцю мыслення — аўтар прызнаецца, што свядома аддае перавагу простым ідэям, бо менавіта такі падыход дазваляе здзяйсняць уражальныя адкрыцці. У тым ліку і з дапамогай... хлебабулачных вырабаў, якія можна набыць у звычайнай краме.

Вырашыўшы экспазіцыйныя і арганізацыйныя пытанні, Ігар ЛІХАВЫЙ распавёў карэспандэнту “К” пра фотасерыю аўтара, што, на жаль, не змясцілася ў прастору выстаўкі. Гэта работы вялікіх памераў, кожная з якіх — калектыўны партрэт той ці іншай супольнасці: жыхароў кармацкага сяла, рабочых металургічнага камбіната, палка салдат...

— Такі зрэз часу вельмі краінае, — адзначыў Пасол Украіны. — Бо, ведаеце, час не стаіць на месцы, і неўзабаве ў гэтай супольнасці штосьці зменіцца: хтосьці народзіцца, хтосьці з’едзе... Мы шмат згубілі ў мінулыя гады, не фіксуем для гісторыі такія імгненні.

— Прапанаваўшы беларускаму глядачу выстаўку Ігара Гайдая, Пасольства Украіны, без сумневу, ставіла сур’ёзную і ганаровую мэту: прадставіць своеасабліваю візітоўку сваёй краіны. Яна атрымалася сапраўды адметнай, прыцягальнай, небанальнай. Цікава, па дапамогу якіх вобразаў вы звярнуліся б, каб прадставіць Беларусь для ўкраінцаў?

— Вы задалі вельмі няпростое пытанне, на якое адразу і не адкажаш, трэба трохі падумаць... Напэўна, гэта былі б людзі. Так, абавязкова людзі! Гэта найбольшая адметнасць Беларусі. Трапляючы ў маленькую беларускую вёску, я нібы сэрцам адчуваю самабытны дух вашага народа. Між іншым, беларусы адрозніваюцца ад украінцаў. Чым? Мы вылучаемся сваёй эмацыйнасцю, напалам эмоцый, а жыхары вашага краю больш стрыманыя. Рыса, якая аб’ядноўвае нашы народы, — іх гасціннасць.

Што яшчэ можа прадставіць Беларусь? Рамёствы. Храмы. Мяне вельмі ўразіла віленскае барока — спа-

лучэнне еўрапейскай культуры і нацыянальнай самабытнасці. Сучасныя храмы ўвогуле, на жаль, не маюць такога выразнага аблічча. Хацелася б бачыць культываваную архітэктурную менавіта XXI стагоддзя, а не паўтарэнне стыляў мінулых эпох.

Напэўна, і Беларусь, і Украіна яшчэ належыць знайсці тыя пазнавальныя вобразы, якія маглі б нас дакладна ідэнтыфікаваць ва ўсім свеце. Гісторыя нашых народаў склалася так, што мы нібыта “згубіліся” на сусветнай карце.

— І якія “маякі”, на вашу думку, мы павінны на яе нанесці, каб засведчыць аб сваёй прысутнасці?

— У глыбіні бразільскіх джунгляў ёсць правінцыя Парана. Вы не паверыце, але ў гэтым месцы стаіць ці не самы вялікі помнік Тарасу Шаўчэнку ў свеце! Украінцы, якія жывуць у Бразіліі (а маіх суайчыннікаў там, дарэчы, удвая болей, чым на Беларусі), пазіцыянуюць сябе менавіта праз постаць свайго выбітнага земляка. Безумоўна, Беларусь таксама можа “рас-

МІНСК З ВЫШЫНІ НАЦЫЯНАЛЬНАЙ

Фотаздымак як спосаб спазнання жыцця заўсёды дае магчымасць адкрыць для сябе і іншых цуды паўсядзённай рэчаіснасці. Менавіта гэтую думку выказвае праз свае работы вядомы ўкраінскі фотамастак Ігар Гайдай, выстаўка якога адкрылася ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

Па словах фотамайстра, апошнія гады ён працуе над некалькімі серыямі фотаздымкаў, што адлюстроўваюць як Космас чалавека, так і сімвалы ўкраінскай зямлі. Адзін з іх — звычайны хлеб. Не выпадкова выстаўка ў Нацыянальнай бібліятэ-

цы пачынаецца з серыі фотаздымкаў “Космас украінскага хлеба”. І хоць прадстаўлены толькі шэсць работ, аднак і яны, па словах фатографа, змогуць даць уяўленне аб сімвалічнасці значэння хлеба, які, як і адбітак далоні чалавека, мае свой непаўторны ўзор.

Шэсць гадоў спатрэбілася на рэалізацыю яшчэ аднаго праекта Ігара Гайдая — “Украінцы. Пачатак трэцяга тысячагоддзя”, дзе прадстаўлены розныя слаі насельніцтва: вядомыя палітыкі і спартсмены, рабочыя і сяляне. Па меркаванні фотамастака, альбом з гэтай серыяй — своеасабліва псіхатэрапія, сведчанне таго, што кожны чалавек варты ўвагі да яго як да асобы. Відавочна, падобную функцыю выконвае і праект “9 месяцаў + 3 дні”, які фотамастак ажыццявіў разам з жон-

павядаць” пра сябе свету праз вобразы канкрэтных асоб, бо ў вашай гісторыі было багата знакавых фігур.

На жаль, ніводзін з гэтых вобразаў пакуль не ўвасоблены на кіеўскіх вуліцах. Але праз колькі гадоў у мяне сустрэча з міністрам культуры Рэспубліцы Беларусь Паўлам Латушкам, пад час якой мы будзем абмяркоўваць праект па ўсталяванні ў сталіцы Украіны помніка Уладзіміру Караткевічу. Буду вельмі рады, калі гэтая задума ажыццявіцца ўжо сёлета, у год юбілею знакамітага пісьменніка, чыю творчасць я вельмі люблю.

— Няўжо ў вас знаходзіцца час на чытанне кнігі Караткевіча?

— Вядома. На старонках яго твораў схаваны адказы на пытанні аб беларускай адметнасці. Караткевіч зрабіў тое, што аднаму чалавеку, здавалася б, не пад сілу: лічу, менавіта ён абудзіў цікавасць да гістарычнай мінуўшчыны цяперашняга пакалення беларусаў. Гэты пісьменнік і сёння пакуль не асэнсаваны да канца. Чытаючы яго, штораз адкрываеш нешта новае.

— Напэўна, вы можаце чытаць Караткевіча ў арыгінале...

— Сапраўды, нашы мовы вельмі блізкія, і зазвычай удаецца параўмецца без перакладчыка. Каб чытаць прэсу, майго ўзроўню ведання беларускай цалкам дастаткова. Але калі бярэш у рукі шэдэўр Коласа або Караткевіча, часам сутыкаешся з пэўнымі цяжкасцямі. Пакуль я не магу пахваліцца дасканалым валоданнем беларускай, але да гэтага імкнуся.

— Наколькі я ведаю, вы ўваходзіце ў Клуб паслоў, якія вывучаюць беларускую мову...

— Так, аkurat сёння мы зборамся на чарговае наша пасяджэнне. Атмасфера вельмі прыязная, і ніхто не стане з цябе смяяцца, калі ты зробіш памылку ў вымаўленні беларускага слова. Пакуль што ў клуб уваходзяць паслы Літвы, Польшчы і Швецыі, кампанію нам складае былы Пасол Беларусі ў Польшчы, цяперашні міністр культуры Павел Латушка. Але сярод дыпкорпуса, акрэдытаванага на Беларусі, гэтая ініцыятыва становіцца ўсё больш папулярнай. Дзверы клуба адкрыты для ўсіх дыпламатаў, і таму, спадзяюся, наша кола будзе пашырацца.

Увогуле, веданне мовы суседа — гэта і павага да яго самабытнасці, і ўзбагачэнне сваёй роднай мовы. У беларускай ёсць шмат слоў, якія вельмі дакладна адлюстроўваюць тую або іншую з’яву рэчаіснасці, і пры перакладзе часцінка іх семантыкі губляецца.

Што да папярэдняга вашага пытання... Маеце рацыю: мы, славяне, павінны гаварыць міжсобку кожны на сваёй мове, аднак разумець адно аднаго без перакладу.

Ілля СВІРЫН
Фота Юрыя ІВАНОВА

3 харавога цыкла "Ладачкі"

("Дражнілка")
Словы народныя
Музыка Вячаслава Кузняцова

Антось барадаты вёў казу каля хаты.
Антасіха падганяла, на цукеркі зарабляла.
У чырвоных ботах ходзіць па балотах
Бусел даўганосы, жабак сабе носіць.
Юрка-курка — падсмажаная скурка.
Людзік-пудзік скруціўся, як гузік.
Жадзіна-гавядзіна, салёны агурэц,
На палу качаецца — ніхто яго не з'есць.
Перац твой горкі — дай нам махоркі,
Перац твой сладкі — дай нам аладкі.
Перац твой горкі — дай нам махоркі,
Перац твой сладкі — дай нам аладкі.
Клёнц! Бомц!

Па гэтай лініі спясаці

Музыка Вячаслава Кузняцова

Трыплет

Музыка Вячаслава Кузняцова

Музыка Вячаслава Кузняцова

Музыка Вячаслава Кузняцова

РУХАВА

Музыка Вячаслава Кузняцова

"БУФАР-РАДЦА"

ВЫПУСК № 1 (37)

Паважаныя культасветнікі!
Сённяшні "Куфар" прадстаўляе творчасць нашых чытачоў або выконвае іх замовы. Адкрываем выпуск урачыстай песняй — "Плошча Перамогі", напісанай нашай чытачкай Нінай Сакаловай на верш паэта — удзельніка партызанскай барацьбы з нямецка-фашысцкімі захопнікамі Анатоля Астрэйкі. На нашых старонках, па традыцыі, — і многія іншыя творы айчынных кампазітараў як для дзіцячага, так і для дарослага рэпертуару. Таксама ў выпуску — гіеса-казка Генадзя Аўласенкі, надрукаваная па просьбе нашых чытачоў. Мяркуем, яна можа заняць сваё месца ў "вясновай" афішы вашых тэатральных калектываў. "Сэрнары партфель" папаўняецца сэрнарыем вясельнага свята з пошты "Куфара". Прапануем і арыгінальную методыку навучання музычным тэрмінам, з якой знаёмяць чытачы. Чарговы раз аматараў настольных гульніаў запрашае "Шашачная культура".

Да новых сустрэч!

Плошча Перамогі

Словы Анатоля АСТРЭЙКІ
Музыка Ніны САКАЛОВАЙ

І ў будні дзень, і ў радаснае свята
Сюды, да Плошчы, шмат дарог вядзе,
Сягоння паўшым у баях салдатам
Народ вянкi да помніка кладзе.

Гарыць агонь нязгасны ля граніта,
Як памяць сэрцаў аб сваіх сынах,
Якія ў жорсткіх і крываваых бітвах
Сваёй свабоды адваівалі сцяг.

І той агонь здаецца мне крылатым,
Ён нібы хоча з мармуру ўзляцець,
Каб сёння, у Перамогі свята,
Над зямлёю велічна гарэць.

Нiбыта ў варце каля абеліска,
Пасталі елкі ў веснім шынялі.
Завецца плошчай Перамогі ў Мінску
Адна з славутих плошчаў на зямлі.

УСТУП. ПРОЙГРЫШ. КОДА

Музыка Ніны Сакаловай

хма - ру ўсе па - се - лі, з доб - рым вет - рам па - ля -

це - лі.

2. Як ппы -

друж - на.

Прылятае Сарока, садзіцца на ялінку.

САРОКА. Што, што, што здарылася? Хто, каму, што? Дзе, каго, чым? *(Расчаравана.)* Ніхто, нікому, нічога!..

СНЕГАВІК. Дзе я?

САРОКА. У лесе, дзе ж яшчэ?

СНЕГАВІК. Хто я?

САРОКА. Снегавік, хто ж яшчэ?

СНЕГАВІК. Снегавік? А ты хто?

САРОКА. Сарока я, хто ж яшчэ! Дзівак нейкі, нічога не ведае!

СНЕГАВІК. Сарока? А адкуль ты тут узялася?

САРОКА. Прыляцела, адкуль жа яшчэ!

СНЕГАВІК. А я адкуль узяўся?

САРОКА. Зляпілі цябе! Са снегу! Дзеці ў лесе гулялі, узялі ды і зляпілі цябе. Рабіць ім, пэўна, не было чаго!

СНЕГАВІК. А потым?

САРОКА. А потым дамоў пайшлі.

СНЕГАВІК. А я?

САРОКА. А ты тут застаўся.

СНЕГАВІК. Дык навошта ж тады яны мяне зляпілі?

САРОКА. Я ж кажу: рабіць ім не было чаго!

Нейкі час маўчаць.

СНЕГАВІК. А мне што зараз рабіць?

САРОКА. Ты ў мяне пытаешся?

СНЕГАВІК. А ў каго ж мне яшчэ запытацца? Ты ж такая разумная, так шмат ведаеш!

САРОКА *(задаволена).* Разумнейшых за мяне і сапраўды цяжка знайсці! Адна бяда: сціпляя я вельмі! А што ты ў мяне спытаў?

СНЕГАВІК. Я спытаў: што мне рабіць зараз?

САРОКА. Табе? А што табе рабіць? Стой, дзе стаіш!

СНЕГАВІК. І ўсё?

САРОКА. А што яшчэ?

СНЕГАВІК. І доўга мне так стаяць?

САРОКА. Ну... Пакуль у ваду не ператворышся.

СНЕГАВІК *(спалохана).* У ваду?

САРОКА. У ваду, у што ж яшчэ! Бо ты са снегу зроблены! І як толькі Вясна прыйдзе...

СНЕГАВІК. Хто прыйдзе?

САРОКА. Ды што з табой, невукам, размаўляць! Вясна, кажу, прыйдзе!

СНЕГАВІК. І хутка яна прыйдзе?

САРОКА. Ubачыш, а дакладней — адчуеш! Як толькі вада з цябе пацячэ — лічы, што яна ўжо тут! *(Заклапочана.)* Ну ўсё, паляцела я! Sprавы мяне чакаюць, справы... Усіх трэба абля-

цець, за ўсімі трэба прыглядзецц, усім трэба аб усіх усё паведаміць! Што ні кажы, а цяжкае ў мяне, Сарокі, жыццё! *(Ляціць прэч.)*

СНЕГАВІК. Куды ты?! А я? Мне што рабіць?

САРОКА *(здалёк).* А што табе? Стой, дзе стаіш, і чакай Вясну! Мне б твае клопаты! *(Знікае між дрэў.)*

СНЕГАВІК. "Чакай Вясну!" *(Уздыхае.)* Вяселенькая перспектыва, нічога не скажаш! Толькі, можна сказаць, жыць пачынаю... *(Зноў уздыхае.)* Ведаць бы, што яна з сябе ўяўляе, Вясна гэтая... І калі яна прыйдзе сюды? *(Уздрыгвае, спалохана азіраецца.)* А можа, яна ўжо прыйшла? Можа, падкрадваецца зараз да мяне ціхенька? А можа... Можа, пажартавала Сарока? Можа, яе і зусім няма, Вясны гэтай? Вой, здаецца, яна ўсё ж прыйшла! Трэба схавацца! Схавацца трэба!

Нейкі час спалохана мітусіцца па паляны, потым хаваецца за ялінку. У гэты ж час на паляне з'яўляецца Лісіца.

ЛІСІЦА *(нюхае паветра).* Зноў абдурылі мяне даўгавухія! Адзін толькі пах пасля сябе і пакінулі! *(Зноў прынюхваецца.)* Ну, нічога, нічога! Злаўлю я іх калі-небудзь, абавязкова злаўлю! А хто ж гэта там, за елкай? Гэй, ты хто?

СНЕГАВІК. Ва-ва-ва-ва... Во-во-во-во... Вы-вы-вы-вы...

ЛІСІЦА. Нічога не разумею! Выходзь адтуль! Выходзь, каму кажу!

СНЕГАВІК *(павольна выходзіць з-за елкі).* Вы-вы-выбачайце мяне, спадарыня Вясна! Я больш не бу-бу-бу...

ЛІСІЦА. Шчыра кажучы, я пакуль таксама нічога не бум-бум! Чакайце, а як ён мяне толькі што назваў? Гэй, як ты мяне назваў толькі што?

СНЕГАВІК *(увесь трасецца).* Больш не бу-бу-бу...

ЛІСІЦА. Гэта я ўжо чула! Мне цікава, як ты мяне толькі што назваў? Чаго ты маўчыш? Будзеш адказваць?

СНЕГАВІК. Бу-бу-бу...

ЛІСІЦА. Тады адказвай!

СНЕГАВІК. Толькі не ператварайце мяне ў ваду, спадарыня Вясна!

ЛІСІЦА. Ах, вось яно што! *(Убок.)* Ён, здаецца, прыняў мяне за Вясну! Трэба неяк скарыстацца гэтым! *(Да Снегавіка.)* Адказвай, толькі праўду кажы! Тут зайцы былі?

СНЕГАВІК. Тут Сарока была, Ваша Вяснавасць!

ЛІСІЦА. Ды што мне да той Сарокі! Зайцы тут былі, я ў цябе пытаюся?

СНЕГАВІК. Не бачыў, Ваша Вяснавасць!

ЛІСІЦА. А вось зараз як ператвару цябе ў ваду, дык адразу ўбачыш!

СНЕГАВІК *(спалохана).* Злітуйцеся, Ваша Вяснавасць!

ЛІСІЦА. Ну, добра, на першы раз я табе дарую! А калі дапаможаш мне зайцоў злавіць, тады я... Тады я не стану цябе ў ваду ператвараць!

СНЕГАВІК *(узрадавана).* Дзякуй Вам, Ваша Вяснавасць! Я дапамагу, я абавязкова дапамагу! Толькі вось... А хто яны такія, зайцы?

ЛІСІЦА. Ты зайцоў не ведаеш?! Ды зайцы, гэта... Гэта такія... Смачненькія такія!

СНЕГАВІК. Смачненькія?

ЛІСІЦА. Я хацела сказаць: прыгожанькія! Вушы ў іх доўгія...

СНЕГАВІК. Як у Вас, Ваша Вяснавасць?

ЛІСІЦА. Даўжэйшыя! А хвост — дык наадварот: малы, недарэчны... Словам, глупства нейкае, а не хвост! Ну што, зразумеў цяпер, як зайцы выглядаюць?

СНЕГАВІК. Крыху зразумеў.

ЛІСІЦА. Ну, а калі зразумеў, тады ты, як толькі іх убачыш, павінен... *(Штосьці шэпча Снегавіку на вуха.)* Зразумеў?

СНЕГАВІК. Зразумеў, Ваша Вяснавасць... Дакладней, нічога не зразумеў!

ЛІСІЦА. А вось як ператвару цябе зараз у ваду!

СНЕГАВІК. Не трэба, я ўсё зразумеў! Я не зразумеў толькі, навошта Вы хочаце іх злавіць, Ваша Вяснавасць?

ЛІСІЦА. Навошта, навошта!.. *(Задумваецца.)* Гульня ў нас такая з імі! Я іх быццам бы лаўлю, а яны ад мяне быццам бы хаваюцца!

СНЕГАВІК. А потым, калі зловіце, што Вы з імі робіце?

ЛІСІЦА. Адпускаю, што ж яшчэ! А потым зноў лаўлю... І зноў адпускаю...

СНЕГАВІК. І ўсё?

ЛІСІЦА. Ну, пернічкамі пачастую перад тым, як адпусціць... Цукерачкамі рознымі... А ты што думаў?

СНЕГАВІК. Я баяўся, што Вы іх у ваду ператвараеце, Ваша Вяснавасць!

ЛІСІЦА. У ваду? *(Смяецца.)* Вось за гэта можаш не хвалявацца, гэта ім не пагражае! І хоціць ужо пытаньняў! Ці можа сам хочаш у ваду ператварыцца?!

СНЕГАВІК *(спалохана).* Не-не, Ваша Вяснавасць!

ЛІСІЦА. Глядзі ў мяне! (*Хаваецца між дрэў.*)

Амаль адначасова зноў з'яўляюцца зайцы.

ТАЎСТУН (*узрадавана*). Ды вунь ён, стаіць, як і стаяў! Табе проста падалося!

ДАЎГАВУХ. Ты хочаш сказаць, што мне з перапуду здалася?

ТАЎСТУН. Я гэтага не казаў!

ДАЎГАВУХ. А ты ў нас смелы, так?

ТАЎСТУН. Я і гэтага не казаў!

СНЕГАВІК. У мяне да вас пытанне: вы — зайцы?

ТАЎСТУН. Зайцы, зайцы! Не перашкаджай! (*Тут да яго даходзіць.*) Вой! (*Спалохана адскоквае назад.*)

ДАЎГАВУХ. Ну вось, а ты не верыў!

ТАЎСТУН. Дык ён што, размаўляе? (*Снегавіку.*) Ты размаўляеш?

ДАЎГАВУХ. Ну вось... (*Уздыхае.*) Выходзіць, морквачка наша цю-цю!

ТАЎСТУН. Не бядай! Новы сябар лепш за нейкую там морквачку!

СНЕГАВІК. Дык вы і сапраўды зайцы?

ДАЎГАВУХ. Ды зайцы мы, зайцы! Я — Даўгавух, а гэтага таўстуна так і завуць — Таўстун!

ТАЎСТУН. Вельмі смешна!

СНЕГАВІК. А я — Снегавік!

ДАЎГАВУХ. Ну, гэта мы і без цябе ведаем! Мы нават бачылі, як дзеці цябе са снегу ляпілі.

СНЕГАВІК. Са снегу... (*Уздыхае.*)

ТАЎСТУН. Слухай, пайшли з намі!

ДАЎГАВУХ. Праўда, пайшли! Ну што ты будзеш тут адзін сумаваць!

СНЕГАВІК. А што мы будзем рабіць?

ТАЎСТУН. Бегаць, скакаць, у гульні розныя цікавыя гуляць! Ведаеш якую-небудзь гульнію?

СНЕГАВІК. Не ведаю.

ДАЎГАВУХ. Нічога, мы цябе хутка навучым! Пайшли!

СНЕГАВІК. Ды я б з задавальненнем, толькі... (*Азіраецца, шэптам.*)

Слухайце, а вы Вясны не баіцеся?

ДАЎГАВУХ. А чаго яе баяцца?

СНЕГАВІК. Якія вы смелыя!

ДАЎГАВУХ (*Таўстуну*). Чуеш, мы — смелыя!

ТАЎСТУН. Знайшоў смелых! Ды мы каго толькі ні баімся!

ДАЎГАВУХ. Ты за сябе кажы! Ты, можа, і баішся, а я...

ТАЎСТУН. А ты нікога не баішся, так?

ДАЎГАВУХ. А каго я баюся?

ТАЎСТУН. А Лісіцы?

ДАЎГАВУХ. Лісіцы?! (*Уздрыгвае, азіраецца.*) Ха! Было б каго! Ды гэта яна мяне баіцца, падманшыца рыжая!

З кустоў высоўваецца Лісіца, Снегавік яе бачыць, зайцы — не.

ЛІСІЦА (*да залы*). Я?! Яго?!

СНЕГАВІК. А Лісіца — гэта хто?

ТАЎСТУН (*шэптам*). Лісіца — гэта...

ДАЎГАВУХ (*перабівае яго*). Ды што аб ёй казаць! Я ёй калі-небудзь хвост на вузел завяжу! Нават на тры вузлы!

ЛІСІЦА (*да залы*). Ён?! Мне?! Ну, хутка ён па-іншаму загорыць!

Пачынае рабіць Снегавіку нейкія знакі.

ТАЎСТУН. Ну што, хадзем з намі?

СНЕГАВІК. Пачакайце, я вам нешта сказаць хачу...

ДАЎГАВУХ. Ну, кажы!

Лісіца паказвае Снегавіку, як трэба хапаць зайцоў.

СНЕГАВІК. Вы бліжэй падыйдзіце.

Зайцы падыходзяць да Снегавіка, той раптам хапае іх. Лісіца бяжыць да Снегавіка.

ЗАЙЦЫ (*спрабуюць вызваліцца*). Ты што робіш?! Адпусці нас зараз жа!

СНЕГАВІК. Ды гэта ж гульня такая, што вы вырываецеся! Праўда ж, спадарыня Вясна?

ЛІСІЦА. Праўда, праўда! (*Выхоплівае зайцоў, цягне іх у лес.*)

ЗАЙЦЫ. Дапамажыце! Ратуйце!

СНЕГАВІК (*разгублена*). Куды ж вы іх, Ваша Вясноваць? А пернічкі?

ЛІСІЦА (*здалёк*). Будучь ім зараз пернічкі! Ух, якія пернічкі ім зараз будучь! (*Знікае між дрэў.*)

СНЕГАВІК. Нічога не разумею! *Зноў вылятае Сарока.*

САРОКА. Апошняя навіна! Самая апошняя навіна! Лісіца злавіла зайцоў! Толькі што Лісіца злавіла зайцоў!

СНЕГАВІК. Лісіца?! (*Хапаецца за галаву.*) Дык гэта была Лісіца, а ніякая не Вясна! Што я нарабіў!

САРОКА. А, дык гэта ты дапамог ёй іх злавіць?! Ах, якая навіна! Якая выдатная навіна! (*Ляціць у лес, крычыць.*) Самая апошняя навіна! Снегавік дапамог Лісіцы злавіць зайцоў! Ах, які нядобры ўчынак! Ганьба Снегавіку! (*Голас яе паступова заціхае.*) Апошняя навіна!.. Самая апошняя навіна!..

СНЕГАВІК (*уростлачы*). Што я нарабіў! (*Мітусіцца па палянцы.*) Што мне зараз рабіць?! Я ведаю, што мне рабіць! (*Размахваючы мяцёлкай, бяжыць за Лісіцай.*) Я ведаю, што мне зараз рабіць!

КАНЕЦ ПЕРШАЙ ДЗЕІ

ДЗЕЯ ДРУГАЯ

Палянка, але ўжо іншая. На яе выбягае Лісіца з зайцамі, спыняецца.

ЛІСІЦА. Ну вось! Тут нам ніхто не перашкодзіць!

ТАЎСТУН. Пусціце, цётхна!

ЛІСІЦА. Ты глядзі, пляменнічак які знайшоўся! (*Даўгавуху.*) А каму гэта ты хвост на вузел завязваць збіраўся, га?!

ТАЎСТУН. Ён пажартаваў, цётхна!

ДАЎГАВУХ. На тры вузлы!

ЛІСІЦА. Ты глядзі, ён і цяпер жартуе! Ну я вас зараз... Што я з вамі зараз зраблю!..

З'яўляецца Воўк.

ВОЎК. Ого-го!

ЛІСІЦА (*убок*). Прынесла яго! (*Спрабуе схаваць зайцоў за спінай.*)

Прывітанне, кумок! Прывітанне, даражэнькі! Занятая я вельмі, паразмаўляць з табой не магу! Ідзі, кумок, куды ішоў! Ідзі-ідзі, не аблізвайся! Зразу-меў?

ВОЎК (*панура*). Ага-ага...
На палянку выскоквае Снегавік.

СНЕГАВІК (*размахваючы мяцёлкай*). А ну, адпусці зайцоў, рыжая падманшыца!

ЛІСІЦА (*хаваецца за Ваўка*). Воўк, я з табой сябрую!

СНЕГАВІК. Адпусці зайцоў, каму кажу!

ЛІСІЦА. І не падумаю! Воўк, я цябе заечынай пачастую!

ВОЎК (*узрадавана*). Ого-го!

ЛІСІЦА. Толькі спачатку прагані адсюль гэтую гурбіну з вачыма!

ВОЎК. Ага-ага! (*Хапае нейкі кіёк і, нібы мушкецёр, становіцца ў баявую пазіцыю.*) Эгэ-гэ!

СНЕГАВІК. Ну, трымайцеся! (*Кідаецца ў атаку, паміж ім і Ваўком адбываецца сапраўдны фехтавальны паядынак.*)

ВОЎК (*з цяжкасцю абараняецца*). Ого! Ого-го!

ДАЎГАВУХ. Так яго, Снегавік, так!

ТАЎСТУН. Давай, Снегавік!

ЛІСІЦА. Цыц вы, абодва! Воўк, трымайся! У думках я з табой!

ВОЎК. Ага-ага! (*Сабраўшыся з сіламі, ён пераходзіць у наступленне.*)

ЛІСІЦА. Ага, наша бярэ!

ВОЎК. Ага-ага! Кія-я!

ЛІСІЦА. Так, так! Кійком яго, шэрэнькі, кійком!

ДАЎГАВУХ. Снегавік, не паддавайся!

ТАЎСТУН. Трымайся, Снегавік!

ЛІСІЦА. Маўчаць, даўгавухія!

ДАЎГАВУХ. Сама маўчы, даўгавостая!

Родны дом

Музыка **Уладзіміра КАРЫЗНЫ-малодшага**
Верш **Уладзіміра КАРЫЗНЫ-старэйшага**

1. У азёрах,
Як іскрынікі,
Ярка бліскалі
Дажджынкі.
Між сабою
Размаўлялі:
— Ой, нас хвалі
Залюлялі!
Хвалі злева,
Хвалі справа.
Вунь на небе —
Там цікава...
Так дажджынкі
Пашапталі
І на неба
Паўзляталі.
Ды на хмарку ўсе
Паселі,
З добрым ветрам
Паляцелі.

2. Якплылі яны
Над лугам —
Галава ішла ў іх
Кругам.
На палі
Калі зірнулі,
Ажно цяжка
Уздыхнулі.
Як убачылі
Бязрозкі —
Пакаціліся ў іх
Слёзкі.
Аплылі
Над родным домам —
Загрымелі
Светлым громам,
Хоць трымаліся
І мужна,
Ды расплакаліся
Дружна.

Беларуская тэатральная грамадскасць адзначала дзень нараджэння класіка сусветнай драматургіі Антона Чэхава... даволі сціпла. Адрэагаваў на гэтую дату толькі Цэнтр беларускай драматургіі і рэжысуры, сумесна з Беларускай дзяржаўнай акадэміяй мастацтваў пааб'яцаўшы загадкавы "тэатральны міх", які спалучыць у сабе ўсё, што здольная спарадзіць асацыятыўная фантазія маладых, абуджаная спалучэннем графічных знакаў, аладзеньх у "Чэхов XXI".

Ёсць толькі міх між мінулым і будучым?

Складанні-камбінаванні мусілі стаць галоўным лейтматывам вечарыны: студэнты спрабавалі заінтрыгаваць глядзельную залу "пластычнымі кампазіцыямі", выкладваючы на розныя матывы прозвішча класіка з... крэслаў і ўласных цепаў. А ў самім Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі, дзе і ладзілася імпрэза, камбінаваліся сцэнаграфічныя макеты студэнтаў Акадэміі да чэхаўскіх твораў, драматургічныя вопыты, інспіраваныя п'есамі класіка, кінематаграфічныя, драматычныя, лялечныя і музычныя "эксперыменты над аўтарам". Галоўная

ідэя, што чырвонай ніткай праходзіла праз усю рэкламнаю прадукцыю (якая, вярта адначыць, была выканана на высокім узроўні), — свежы і новы погляд маладых людзей на творчую спадчыну класіка. Ну што ж можа быць больш зманлівым для сапраўднага тэатрала, чым заўважана абяцанне "новых форм"?

Можна было б шмат славасловіць на тэму таго, што новае — гэта добра забытае і свечасова ўзгаданае старое, ды толькі дадзеная імпрэза правакавала зусім на іншыя разважанні. Адно з якіх — пацверджаная гісторыя і ўласнымі назі-

раннямі перакананасць у тым, што ў тэатры эксперымент магчымы толькі там, дзе ёсць трывалася і дакладнае ўяўленне пра тое, чым жа з'яўляецца традыцыя. Ды толькі чую ўжо, як мяне папікаюць у старамоднасці і непрагрэсіўнасці: сярод сучаснай тэатральнай моладзі надта ўжо модна быць эксперыментатарам і авангардыстам, які рэцэпты на ўсе выпадкі жыцця бачыць у гэтых самых "новых формах", культывуючы тэорыю так званых "новага бачання". Нездарма ж мае вока літаральна "зацапілася" за вынесеную на праграмцы ў эпіграф фразу: "Не Шэкспір галоўнае, а заўвагі да яго". Восць ён, аказваецца, ключ да разумення сучаснага тэатра: галоўныя ў ім — мы! А як жа "Любіце тэатр у сабе, а не сябе ў тэатры"?

Далей мусіць быць прызнанне: майго цярпення так і не хапіла, каб дачакацца канца гэтай імпрэзы, што расцягнулася больш як на чатыры гадзіны. І справа — не ў прэтэнцыёзным стаўленні да творчасці маладых і іхняга права на эксперымент над класікам. Галоўнае пытанне, на якое я так і не знайшла для сябе адказу, — што ўсё ж убачылі ў творах Чэхава тыя акцёры і рэжысёры, што сугучнага з уласнымі душэўнымі і жыццёвымі перажываннямі адчулі? Ці гэта для іх было ўсяго толькі адно з "практыкаванняў" — па перакройванні класіка "на ўласнае плячо"?

T.K.

Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

Да "M.@rt"а засталася...

21 — 27 сакавіка Міжнародны маладзёжны тэатральны форум "M.@rt-кантакт" пройдзе ўжо пяты раз. Век гэты пакуль мо і не самы дарослы. Ды "дзіця-вундэркінд", якое нарадзілася ў сценах Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра, не толькі ўпэўнена стаіць на нагах, але і прамаўляе тое, чым уражвае нават сталічных крытыкаў і прымушае глядачоў задумацца. Прычым тэатральнай мовай і, зразумела, на тэму самаідэнтыфікацыі моладзі.

— Гэта вельмі значная падзея ў культурным жыцці Магілёва і вобласці ў цэлым, гэта прадмет гонару жыхароў краю, — заўважыў карэспандэнту "К" начальнік упраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Анатоль Сінкавец. — Галоўныя яе якасці — арыгінальны фармат, актуальнасць і запатрабаванасць публікай. Міжнародны статус фэсту сёлета апраўдвае ўдзел тэатраў з пяці краін: Расіі, Украіны, Літвы, Польшчы і Малдовы. Многія госці пры-

едуць у Магілёў упершыню, але будучы і тыя, чые спектаклі ўжо запомніліся і палюбіліся тамтэйшай публіцы: гэта і кішынёўскі Муниципальны маладзёжны драмтэатр "З вуліцы руж", і Арлоўскі дзяржаўны тэатр для дзяцей і моладзі "Вольная прастора"...

Прадстаўнічае міжнароднае журы павінна не толькі вызначыць пераможцаў у трох намінацыях ("Гран-пры", "Лепшы малады акцёр" і "Лепшая маладая актрыса"), але і прапанаваць дзве свае намінацыі, якія будуць сфармуляваны спецыяльна "пад пераможцаў". Як запэўніваюць арганізатары, з "пустымі рукамі" ніхто з удзельнікаў "M.@rt-кантакту" Магілёў не пакіне: кожны з тэатральных калектываў атрымае унікальны напамін пра сакавіцкі форум — памятны прыз "Тэатральная маска", створаны скульптарам Сяргеем Сотнікавым.

Праграма фестывалю прадугледжвае не толькі паказ 14 спектакляў, але і нямала дадатковых мерапрыемстваў. Сярод іх — традыцыйныя абмеркаванні і "круглы стол" "Сучасная беларуская драматургія. Праблемы сцэнічнасці. Пошукі і перспектывы". У тэатральным фэсце здолеець паўдзельнічаць таксама і маладыя мастакі ды фатографы: у праграме пазначаны дзве выставыкі. Гасцінныя

арганізатары ўдала выкарыстоўваюць "міжнароднасць" імпрэзы для развіцця тэатральнага мастацтва ў родных пенатах. Запрошаныя госці ахвотна пагадзіліся даць майстар-класы. Некаторыя з гэтых "экспрэс-курсаў" павышэння кваліфікацыі" пройдуць непасрэдна на пляцоўках народных тэатраў, у тым ліку і ў райцэнтрах.

Да фэсту застаўся яшчэ цэлы месяц, але публіка яго ўжо чакае. Пра гэта сведчыць і попыт на білеты, і меркаванні на прысвечаным падзеі інтэрнет-форуме. Як распавёў Анатоль Сінкавец, сярод моладзі Магілёва не так даўно было праведзена апытанне, датычнае "M.@rt-кантакту". 90% рэспандэнтаў выказаліся пра фэст станоўча.

— Нас заўсёды вельмі цікавяць водгукі глядацкай аўдыторыі на гэты форум, — адзначыў Анатоль Сінкавец. — І вельмі радуе, калі сталыя людзі кажуць, што ўбачаныя спектаклі дазваляюць больш глыбока зразумець праблемы маладога пакалення. Прычым не толькі правесці іх "дыягностыку", але таксама і знайсці шляхі вырашэння.

Ілля СВІРЫН

Каго пацалуе світанак?

Ён вылучаецца з шэрагу артыстаў-коласаўцаў так званых "сярэдняга" пакалення нават адметнымі знешнімі рысамі, асабліва — выразнай тыпажнасцю: вельмі высокага росту, ударлявы, нацягнуты, бы трыцінка. Разам з тым, спакойны, засяроджаны, выраз твару хавае моцны, часам вулканічны, тэмперамент — неад'емную ўласцівасць яго акцёрскай натуры.

Георгій Лойка, чые пяцідзесяцігоддзе нядаўна адзначылі ў калектыве, прыйшоў у труп тэатра імя Якуба Коласа ў 1981 годзе пасля заканчэння Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута (курс прафесара Валерыя Раеўскага). Пачынаў з невялікіх, эпизодычных роляў ці ўводаў. Такім чынам, ён сыграў Пачвару, што ператваралася ў прыгожага юнака, у казцы "Пунсовая кветачка" Л.Браўсевіч, пра якую і цяпер артысты і глядачы майго пакалення з прыемнасцю ўзгадваюць. Першая яго буйная работа ў тэатры — князь Бельскі ў "Касатцы" Аляксея Талстога. Меркавалася, што спектакль паставіць вядомы майстар расійскай сцэны і кіно Яўгеній Веснік, які, дарэчы, і вылучыў Георгія з шэрагу прэтэндэнтаў. Ды толькі здымкі ў кіно перашкодзілі сталічнаму рэжысёру прыехаць у Віцебск.

Па-сапраўднаму выявіць сябе і цвердзіць уласнае прафесійнае майстэрства артыст змог у другой палове 90-х — з прыходам у труп Віталія Баркоўскага ў якасці мастацкага кіраўніка тэатра. Спектакль "Пісьменны" паводле п'есы Маціяса Чокэ на фестывалі нямецкай драматургіі атрымаў некалькі прызюў, сярод якіх — і Гран-пры. Даволі нязвычайны па форме і стылістыцы, ён прынес артыстам сапраўднае творчае задавальненне. Георгій Лойка аказаўся здольным прыняць і арганічна ўвайсці ў складаную, нязвычайную стылістыку спектакляў Баркоўскага. Малады чалавек у "Пісьменных", Чырвоны ў сучаснай трагедыі "І нас пацалуе світанак" В.Острава, Ноцінгейл у драме Тэнесі Уільямса "Дакрынцэа вуснамі да нябёсаў", Мікола ў камедыі "Блудны муж і яго жонка Варвара" Георгія

Марчука — бясспрэчны ўдачы акцёра ў аўтарскім тэатры гэтага рэжысёра.

Творчай манеры Георгія Лойкі ўласцівы адточаная тэхніка пераўвасаблення, схільнасць да гратэску, гіпербалізацыі, яркага сцэнічнага малюнка ролі. Ён быццам спалучае ў сабе рысы "класічнага злодзея" і... класічнага коміка. Тут трэба ўзгадаць яшчэ аднаго рэжысёра — Юрыя Пахомава з Томска, які раскрыў Георгія Лойку абсалютна супрацьлеглага. Роля Містэра Пігдэна са спектакля "Ён. Яна. Акно. Нябожчык" паводле камедыі Рэя Куні стала для артыста сапраўды зорнай. Ён зрабіўся кумірам у віцебскіх глядачоў, асабліва жанчын. Яго пазнаюць на вуліцах, у маршрутках, крамах. А ён не надта разумее, у чым жа яго заслуга, прыпісваючы свой поспех, хутчэй, рэжысёрскаму майстэрству. "Ну, годна, прафесійна сыграў сваю ролю ў цікавым спектаклі, — кажа ён. — Падабаецца — і дзякуй Богу". А ў "Памінальнай малітве" Рыгора Горына Георгій стварыў запамінальны вобраз дзівакаватага і смешнага бедана-няўдачніка Менахема-Мэндла, што марна спрабуе знайсці сваё месца пад сонцам.

"Артыст — прафесія залезная, — любіць паўтараць Георгій Лойка, — не тое што ўрач ці інжынер: калі ты чалавек таленавіты, майстар сваёй справы, то да цябе цягнуцца людзі, і ты дасягнеш значных поспехаў. У акцёрскай жа прафесіі ўсё па-іншаму: сустранецца на тваёй дарозе рэжысёр, які здолее цябе ўбачыць, разгледзець, а потым і адкрыць з нечаканага боку, — значыць, ты ўхапіў за хвост сваю птушку шчасця. Калі ж не..."

Хочацца спадзявацца, што на шляху Георгія Лойкі будуць і надалей сустракацца менавіта такія рэжысёры, якія адкрыюць невядомыя рысы папулярнага артыста.

Юр'я ІВАНОЎСкі Віцебск

УСЕ ДАРОГІ КРАІНЫ ВЯДУЦЬ

МАГІЛЁЎ

МІНСК

ДА "ЗОРКІ..."

РЭСПУБЛІКАНСКІ
КОНКУРС
МАЛАДЫХ ТАЛЕНТАЎ

**ЗОРКА
ЎЗЫШЛА НАД
БЕЛАРУССІЮ**

Рэспубліканскага
конкурсу
«Зорка
ўзышла
над
Беларуссю»
прэс-
цэнтр

Фота Юрыя ІВАНОВА

Дык вось, Рудольф Жукоўскі. Упершыню я пачуў гэтае імя ў час майго лінгваграфічнага студэнцтва, калі праходзіў мастацтвазнаўчую практыку ў Рускім музеі. Там, у фондах, я нечакана ўбачыў цудоўныя літаграфіі з адлюстраваннем арлоўскай сядзібы братаў І. і П. Кірыеўскіх: парк, каскады фантанаў, скульптурныя фігуры русалак, жаб, лебедзяў, альтанкі, пантэоны ў розных архітэктурных стылях, мосцікі з каванымі ажурнымі парэнчамі над рэчкай, панскі дом... Васіль Пушкароў, тагачасны дырэктар музея, сказаў, што гэта творы аднаго расійскага мастака, выхаванца Акадэміі мастацтваў, вучня Аляксандра Рыгоравіча Варнека, вы-

Р.Жукоўскі. "Групавы партрэт дзяцей Сафонавых".

жыцця і побыту купецкага саслоўя, як, да прыкладу, наступны. Купецкая сям'я прыйшла на адкрыццё мастацкай выстаўкі. Першым цырымона ступае таўстапузы гаспадар; ззаду ідуць ягоныя дачкі, якія манернічаюць, убачыўшы статую. Крытычны сэнс гэтага сюжэта, накіраванага супраць фанатэрыі яго персанажаў, падкрэслены подпісам пад малюнкам. У адказ на зварот аднаго свайго спадарожніка: "Зрабіце ласку, Фадзей Савельчы! Гэта зграбная статуя медыцэйскай Венеры" — купец заяўляе: "Якая ад яе карысць! Пайшлі далей, Фёкла Кузьмінічна. Клікай! Што заглядзеліся! Не бачылі хіба?"

П.Яршова, другі том "Мёртвых душ" М.Гогаля", альбом карыкатур "Знаёмыя", часопіс "Заноза" і г. д.

Чытач мае права спытаць: а пры чым тут Беларусь? Справа ў тым, што мастак акрамя графікі займаўся і жывапісам. Вядомыя яго палотны "Абрад хрэсьбін у Арлоўскай губерні" (у Рускім музеі), "Паміраючы Збавіцель", "Багародзіца, якая смуткуе", карціны, прысвечаныя Крымскай вайне, і г. д. Але ёсць у Жукоўскага вельмі цікавы партрэт пеярых дзяцей беларускага паўстанца, удзельніка нацыянальна-вызваленчага паўстання ў Беларусі, Польшчы і Літве 1830 — 1831 гг. за аднаўленне Рэчы Паспалітай у межах 1772 г. Гэты партрэт знайшлі ў сібірскім

цаваў, маляваў. Інакш навошта яму, сацыялісту, ствараць вобразы безбаронных дзяцей, так бы мовіць, засцерагаць іх ад небяспекі?

Ёсць яшчэ цудоўныя мініяцюры мастака. Сярод іх — "Партрэт невядомай у блакітнай хустцы": засяроджанасць і лёгкая смуга журбінкі ахутваюць тонкія рысы. Дарэчы, такія хусткі з махрамі, кшталту народных, якія насілі на шыі, былі распаўсюджаны і на поўдні Беларусі, і ва Украіне.

Захавалася мініяцюра і з аўтапартрэтаў Жукоўскага: пранізлівыя вочы, смяшлівыя паўнаватыя губы, цёмнавалосы, круглатвары, шыракалобы.

"Гэта чалавек з вялікім талентам..."

Зараз я паспрабую намалюваць партрэт яшчэ аднаго нашага амаль што забытага земляка — таленавітага графіка і жывапісца XIX ст. Рудольфа Казіміравіча Жукоўскага. Не блытаць з яго вялікім цёзкам па прозвішчы — Жукоўскім Станіславам Юліявічам, таксама земляком, які даўно вядомы і ў нас, і ў Расіі, і ў Польшчы, хаця ён таксама раней быў уціснуты ў жорсткія рамкі рускага жывапісу.

кладчыка Жукоўскага па класе мініяцюрнага жывапісу. Але, на жаль, падкрэсліў Пушкароў, і той, і другі шырокаму гледачу не вядомы.

Вось і ўсё, што я ведаў пра нашага земляка. Так, менавіта земляка, ураджэнца заходняй часткі колішніх нашых земляў, дакладней, тагачаснай Беларускай губерні. Рудольф Казіміравіч нарадзіўся якраз пасля перамогі над Напалеонам пры Ватэрлоо. Пра ранні перыяд ягонага жыцця ніякіх матэрыялаў я не знайшоў. Даведаўся толькі, што ў 1833 годзе ён паступае ў пеярыбургскую Акадэмію мастацтваў. Займаецца паспяхова: праз два гады за натурны малюнак атрымаў сярэбраны медаль, у 1838-м — званне рысавальнага вучня, а яшчэ праз год — званне свабоднага някласнага мастака партрэтнага жывапісу.

Менавіта як партрэтывы ён актыўна ўдзельнічае ў акадэмічных выстаўках. Гэта — акварэль "Рускі інвалід 1812 года" і яшчэ чатыры жывапісныя партрэты, што не захаваліся. Але на пачатку 1840-х Рудольф Казіміравіч звяртаецца да іншага віду выяўленчага мастацтва — літаграфіі, калі ў свет выходзіць вялікая серыя аркушаў "Рускія народныя сцэны", якую сучаснікі называлі па-іншаму: "Сцэны пеярыбургскага вулічнага жыцця". Гэтая графічная сюіта Жукоўскага таленавіта адлюстроўвае разнастайныя вулічныя сцэны ва ўсёй іх бытавой характарнасці: тут і кухарка,

якая гучна спрачаецца з разносчыкам дроў, і рабочыя-муляры, што размясцілі проста на бруку, каб перакусіць, і рамнікі, якія наперабой прапаноўваюць маладой кабечце свае паслугі. А вось вельмі цікавы аркуш "Незабыўная зіма ў Пеярыбургу 1842 — 43 года". Бездарожжа. Дождж. У санях, пад парасонам, — чыноўнік з маладой жонкай. Кучар злез з козлаў і шалёна з дапамогай пугі паганяе каня, які ледзь-ледзь цягне пацяжэлыя сані. Падкрэсліў, што ўсе літаграфіі серыі існуюць у двух варыянтах: чорным і афарбаваным акварэллю. Гэтая размалёўка выконвалася на аснове пэўнага ўзору, "эталона", які вырабіў сам Жукоўскі. Спалучэнне яркіх малінавых, жоўтых, зялёных тонаў надае аркушам квяцісты

характар. Аднак гэта не мае ўжо нічога агульнага з яркай, але заўсёды трохі ўмоўнай і дэкаратыўна-плоскаскай расфарбоўкай друкаванай графікі пачатку XIX ст. Тут спецыялісты могуць, напрыклад, прыгадаць хаця б "Народныя карціны", прысвечаныя Айчынай вайне 1812 года, і бытавыя афорты "Чарадзейныя літары". Але ў літаграфіях Жукоўскага колерам падкрэсліваецца не толькі жанравая асаблівасць прадметаў і людзей, але і іхняя матэрыяльнасць, пластычная выразнасць, дакладнасць.

Вось яшчэ аркуш — "Тэатральная каса". Для касы Александрынскага тэатра адлюстравана вельмі стракатая публіка. Усе ўзрушаны, усхваляваны, імкнучца прабрацца да акенца, штурха-

Р.Жукоўскі. "Кашчэная ежа".

юць адно аднаго: і паважаныя спадары ў цыліндрах ды сурдутах, і тоўстыя купчыкі ў паддзёўках. У мастака вельмі вострая назіральнасць. З кім вялікім гумарам ён адлюстроўвае іхнія ўзбуджаныя твары, палаючыя азартам вочы! Вось, злева, пад зайздрослівымі поглядамі, з цяжкасцю выбіраецца з натоўпу шчаслівычкі з білетам. Рукамі ён абмацвае фалды свайго дужа скамечанага фракка. У гэты ж час у мітусні, якісці хлапчук спрабуе залезці ў кішэню заўзятаму тэатралу. Словам, вельмі жывое, яркае, энергічнае апавяданне з "інтэлектуальнага" жыцця расійскіх мяшчан сярэдзіны XIX стагоддзя.

Усяго ў гэтым цыкле — 50 літаграфій, з якіх найбольш выразныя — сатырычныя, аж да гратэску, сюжэты з

з'яўленне ўсіх гэтых твораў выклікала ў грамадскасці вялікі ўсплёск цікавасці. Вось што, напрыклад, пісала тады "Літаратурная газета": "Усё, што мае адносіны да нашай народнасці, заўсёды з'яўляецца прадметам асаблівай нашай дапытлівасці. Нельга не звярнуць увагу на калекцыю цудоўных карцінак, якія адлюстроўваюць у вельмі дакладных нарысах наша вулічнае жыццё. Калекцыя гэтая днямі выйшла ў свет і складаецца з выдатных літаграфій, зробленых маладым мастаком Жукоўскім. Імя Жукоўскага яшчэ мала вядомае, а, між тым, гэта чалавек з вялікім талентам. Да гэтага часу мы мелі толькі аднаго добрага рысавальшчыка — Ціма, але цяпер Цім павінен будзе ўступіць пальму першынства свайму саперніку". Падкрэсліў, што ў той час Васіль Цім, ілюстратар А.Пушкіна, М.Гогаля, бліскучы рысавальшчык, акварэліст, лічыўся надзвычай аўтарытэтным мастаком Расіі.

Рэцэнзіі з той жа "Літаратурнай газеты": "Кожны дзень мы абьякава праходзім міма розных народных сцэн і амаль што не заўважаем іх. Жукоўскі выставіць іх у карціне — і вы міжволі спыніцеся перад імі: адны прымусяць вас усміхнуцца, іншыя — задумацца. Гэты мастакоўскія жарты маюць свой нацыянальны сэнс, які іншым разам дае ім такое пачуццё ўласнай годнасці, што яны перастаюць быць жартамі. Характар народны і фізіялогія нашага жыцця ў іх ярка выяўляюцца".

Жарт, які перастае быць жартам, — гэта і ёсць галоўная ацэнка той сацыяльнай сатыры, што зараджаецца ў рускім мастацтве сярэдзіны XIX стагоддзя, і ў гэтым сэнсе наш Жукоўскі быў яе піянерам, больш за тое: прадвеснікам знакамітай сюіты малюнкаў Паўла Фядотава "Маральна-крытычныя сцэны са звычайнага жыцця".

Шмат займаўся Жукоўскі і кніжнай графікай, ілюстравалі рознастайныя выданні, у тым ліку альманах "Фізіялогія Пеярыбурга" М.Някрасава і ягоны ж нарыс "Пеярыбургскія вулгі" — пра жыццё сацыяльных нізоў сталіцы, душэўна пакаленчаныя бамжоў і іншых дэкаласаваных элементаў пеярыбургскіх трушчоб. Яшчэ мастак зрабіў некалькі малюнкаў да рамана А.Герцэна "Хто вінаваты?" — і ён быў першым ілюстратарам гэтай кнігі. Сярод іншых работ Жукоўскага ў гэтай вобласці — кнігі "Конёк-горбунок"

Р.Жукоўскі. "Служанка выгульвае сабачку".

горадзе Табоўску. Па адной з версій, у той горад быў сасланы ўдзельнік паўстання — нейкі Сафонаў. Праз некалькі гадоў яго жонка адправіла яму гэты партрэт, каб ёйны муж быў спакойны і ведаў, што яго дзеці ў бяспецы. Але на самой справе небяспека была, таму што па асобым загадзе дзяцей радавых беларуска-польскіх сямей, якія мелі дачыненне да нацыянальнага руху, прымусява вывозілі ад бацькоў і аддавалі ў ваенныя навучальныя ўстановы, такім чынам рыхтуючы будучых верных слуг расійскага прастола на некіруемай прасторы былога ВКЛ. Такія рэпрэсіі былі поўныя трагедыі і драм. Гэта можна ўбачыць на шматлікіх гравюрах 30-х — 40-х гадоў XIX ст. Адметнасць партрэта Жукоўскага ў тым, што ён паказаў дзяцей з непрыхаваным адбіткам цяжкага лёсу на іхніх тварах.

Дзеці — у авале. Цесна прытуліліся адно да аднаго. І гэта не выпадкова: авал — найбольш зручная форма для камернага партрэта. Мякка абрамляючы вонкавы выгляд мадэлей, ён як бы замыкае адлюстраванне ў ахоўную ауру, якая засцерагае ад чужога, небяспечнага свету. Старэйшы хлопчык — стрыжань усёй кампазіцыі. Ён засланяе сабой малодшага, рукою абдымае самых маленькіх — брата і сястру. Ружовыя стужкі — атыбут дзячынкі, блакітныя — хлопчыкаў. Дарэчы, хлопец таксама апрануты ў сукенку, бо па ўсёй Еўропе да сярэдзіны XIX ст. апранаюць хлопчыкаў да 5 — 6 гадоў у дзявочыя строі. З цікавых дэталей: другі па ўзросце брат трымае ў руцэ кнігу. На яе карашку — надпіс: "Рудольф Казіміравіч Жукоўскі".

Я не ведаю, ці мела сям'я сасланага ў Сібір паўстанца нейкае сваяцкае дачыненне да Жукоўскага. Але такая сувязь падаецца магчымай: мастак прыязджаў на Беларуска-польскую, там пра-

яшчэ Жукоўскі некаторы час працаваў педагогам у Рысавальнай школе Таварыства падтрымкі мастацтваў і меў высокі аўтарытэт сярод вучняў. З вялікай сімпатыйяй узгадвае пра майстра Ілля Рэпін, які вучыўся ў яго. Дарэчы, менавіта Жукоўскі першым даў высокую ацэнку вучнёўскаму малюнку Рэпіна, і гэтую пахвалу будучы аўтар "Бурлакоў..." памятаў усё жыццё.

Рудольф Казіміравіч памёр 5 лістапада 1886 года ў Пеярыбургу. Паводле адной з версій — утапіўся, паводле іншай — выпадкова патануў. Але падрабязнасцей пакуль не ведаю. Можна, усё было інакш. Патрэбен час для далейшага "наследавання" не толькі гэтага факта, але і многіх іншых невядомых дэталей з жыцця мастака. Канешне, шкада, што Жукоўскі яшчэ пры жыцці аказаўся практычна забытым не толькі публікай, але і мастацкай элітай, і ўсе лепшыя графічныя творы сталі бібліяграфічна рэдкасцю ўжо адразу пасля іх стварэння. Я ўжо не кажу пра яго жывапіс — той таксама апынуўся па-за ўвагай гісторыкаў мастацтва. Маю на ўвазе карціны "Жок, цыганскі танец у наваколлі Кішынёва", батальныя палотны "Высаджанне 2-й брыгады 13-й пяхотнай дывізіі ў Адэскім порце", "Сінопскі бой 18 лістапада 1853 г.", "Паражэнне туркаў Абдзі-Пашы ў Баш-Кадык-Лара" і інш.

Але калі хто са спецыялістаў згадвае імя Жукоўскага, дык дае азначэнне: "рускі мастак крытычнага рэалізму". Усё ж прыспеў час дакладна вызначыць яго сапраўднае месца і ў нашай гісторыі культуры. Такіх "спрэчных" імёнаў у нас шмат. Пара ўсё ставіць на сваё месца...

Му-ні рве-кве-ціу А тыху зямлі-...

ра-но-ю, а тыху зямлі сяр-на-ю квет-

ні не праж-це-ціу. у прысе вяс-ні у сяс-

лі-сці-ца і у няс-нас на ўва-іх аг-на, у прысе вяс-ні у сяс-

ку сці-ла тыху зямлі-ца квет-ка рас-ці-ла. прыду-ра-с-ні-нім зноў-це.

лі-сці-ца і у няс-нас на ўва-іх аг-на

іх аг-на, а у няс-нас на ўва-іх аг-на, а у няс-нас на ўва-

іх аг-на.

Прылятае Сарока.
САРОКА. Ах, якая навіна! Якая свежая навіна! (Садзіцца на яліну.) Увага! Увага! Мы вядзем свой рэпартаж са стадыёна "Лясная паляна"! Тут зараз адбываецца паядынак па гэтым, як яго... фех... фех... фехтаванні, вось! Справа ад нас, у шэрай спартыўнай вопратцы, Воўк, вопытны спартсмен... Дарэчы, ён толькі што прапусціў дакладны ўдар мяцёлкай па вуху! Ах, які прыгожы ўдар!
ЛІСІЦА. Закрый дзюбу, балбатуха! Дабяруся я да цябе калі-небудзь!
Вэрхал навокал працягваецца.
 У гэты час з-пад снегу, якраз паміж Воўком і Снегавіком, высоўваецца галава Мядзведзя, які адразу ж атрымлівае кійком па лбе.
ВОЎК (спалохана). Ого! (Губляе кіёк, хаваецца за Лісіцу.)
МЯДЗВЕДЗЬ (грозна). Хто мне спаць перашкаджае?!
 Снегавік спрабуе адрамантаваць мяцёлку, Воўк дрыжыць ад страху за спінай Лісіцы, тая ж спрабуе ўтрымаць зайцоў.
ЗАЙЦЫ (разам). Дзядзька Міхайла! Дзядзька Міхайла!
МЯДЗВЕДЗЬ. Што?! Ты зноў, рыжая, маіх сяброў крывіш?!
ЛІСІЦА (лісіва). Ну што ты, Міхайла Патапыч! Ну як ты мог нават падумаць такое пра мяне! Гэта ж мы гуляем проста...
МЯДЗВЕДЗЬ. А ну, адпусці іх, рыжая падманшчыца, а то зараз вылезу!..
ЛІСІЦА. Не трэба! (Адпускае зайцоў.) Ідзіце, мае слаўненькія, ідзіце, мае смачненькія! Ідзіце, ідзіце, усё роўна я вас злаўлю калі-небудзь!
ВОЎК. Ага-га!
МЯДЗВЕДЗЬ. Ды я ж вас зараз...
ВОЎК. Ого-го! (Уцякае, Лісіца — за ім.)
ДАЎГАВУХ. Бяжыце, бяжыце, пакуль я вам хвасты на тры вузлы не завязаў!
Зайцы смяюцца. У гэты час Снегавік непрыкметна знікае ў гущары.
ТАЎСТУН. Ура, мы выраватаны! Ура!
САРОКА. Апошнія навіны! Самыя апошнія навіны! Зайцы вызвалены з палону! Снегавік выправіў сваю памылку! (Азіраецца.) Дзе ж наш герой? Дзе ён?
ТАЎСТУН. Няма! Знік некуды!
ДАЎГАВУХ. Знік і няхай знікае!
ТАЎСТУН. Ён жа нас выратаваў!

ДАЎГАВУХ. Гэта потым! А спачатку што ён з намі зробіў?!
ТАЎСТУН. Дык ён жа не ведаў нічога!
МЯДЗВЕДЗЬ. Нічога не разумею, аб чым вы спрачаецеся! Ды і разумець не хачу! (Паэзіяе.) Спаць я хачу, вы ўжо прабачце мяне, зайчаняткі...
Галава Мядзведзя знікае пад снегам.
ТАЎСТУН. Салодкіх вам сноў, Міхайла Патапыч!
ДАЎГАВУХ. І дзякуй за дапамогу!
САРОКА. А мне?
ДАЎГАВУХ. А табе за што, балбатуха?
САРОКА. Я хацела сказаць: а мне таксама няма калі з вамі тут лясы тацьчы! Спраў у мяне шмат, спраў! (Ляціць прэч, крычыць.) Апошняя навіна! Самая апошняя навіна! Нечаканае знікненне Снегавіка! Таямнічае здарэнне!.. Таямнічае здарэнне!.. (Голас яе заціхае ўдалечыні.)
ДАЎГАВУХ. Ну... Давай пашукаем яго, Снегавіка гэтага!
ТАЎСТУН. Давай пагукаем спачатку. Гэй, Снегавік!
ДАЎГАВУХ. Снегавік, дзе ты?!
СНЕГАВІК. Ды тут я, тут!
ТАЎСТУН (узрадавана). Снегавік! Куды ж ты знік, дружа?
СНЕГАВІК. Ды я... Проста мне сорамна стала перад вамі... Я ж перад вамі так вінаваты!
ДАЎГАВУХ. Ды ні ў чым ты не вінаваты!
ТАЎСТУН. Галоўнае — што ты потым для нас зробіў! Ну, калі зразумеў, што да чаго!
СНЕГАВІК. Дык вы на мяне не злучаецеся?
ДАЎГАВУХ. Ані кропелькі!
СНЕГАВІК. І вы будзеце са мной сябраваць?
ТАЎСТУН. Абавязкова!
СНЕГАВІК. І мы будзем гуляць у розныя гульні?
ДАЎГАВУХ. Ды колькі пажадаеш!
СНЕГАВІК. Ура! (Змаўкае.) Толькі вось... Вясна! Баюся я яе!
ТАЎСТУН. Далёка яшчэ да вясны! Зіма ж пакуль!
ДАЎГАВУХ. Гайда з намі, Снегавік! (Бяжыць у лес.)
ТАЎСТУН. Не адставай! (Бяжыць следам.)
СНЕГАВІК. Ура! (Бяжыць за імі.) Як добра мець сяброў!
КАНЕЦ ДРУГОЙ ДЗЕІ

ДЗЕЯ ТРЭЦЯЯ
Тая ж палянка, што і ў дзеі першай, толькі снегу на ёй значна менш. На палянку выходзіць Зіма, насустрач ёй — Снегавік.
ЗІМА. Ну што, знайшоў?
СНЕГАВІК (вінавата). Не, спадарыня Зіма...
ЗІМА. Ну і знайшла ж я сабе памагатага! Ні на што не варты! (Ідзе прэч, спыняецца.) Шукай гэтую кветку, Снегавік! І добра шукай, калі не хочаш у ваду ператварыцца! (Знікае між дрэў.)
СНЕГАВІК. "Шукай кветку, Снегавік!" (Уздыхае.) Ну як яе знайсці ў такім велічэзным лесе?! І хоць бы ведаць, што яна з сябе ўяўляе! Не, ведаць, і сапраўды давядзецца мне ў ваду... (У гэты час, зусім непадалёку ад яго, распускаецца прыгожая бліскучая кветка блакітнага колеру.) Не можа быць! Гэта ж... Гэта ж яна і ёсць! Я знайшоў яе, я яе нарэшце знайшоў! (Зрывае кветку, узімае яе над галавой.) Спадарыня Зіма! Спадарыня Зіма! Я знайшоў!
На палянцы з'яўляюцца зайцы.
ДАЎГАВУХ. Што ты робіш, Снегавік?!
СНЕГАВІК. Як што? Я хачу аддаць Зіме гэтую першую пралеску.
ТАЎСТУН. Які жах!
ДАЎГАВУХ (Таўстуну). Гэта з-за цябе мы спазніліся!
СНЕГАВІК. Нічога не разумею!
ТАЎСТУН. Не аддавай гэту кветку Зіме!
СНЕГАВІК. Чаму?
ДАЎГАВУХ. Ды таму, што тады Вясна ніколі не прыйдзе да нас! І заўсёды будзе толькі зіма!
СНЕГАВІК. Дык гэта ж цудоўна — зіма! Зімой так весела! Ну скажыце: хіба ж кепска нам было зімой, хіба нецікава?!
ТАЎСТУН. Зімой так холадна!
ДАЎГАВУХ. Зімой так голадна!
ЗАЙЦЫ (разам). Мы загінем, калі не прыйдзе Вясна!
СНЕГАВІК. Нічога не разумею! Вам жа так падабалася гуляць са мной!
ТАЎСТУН. Падабалася!
ДАЎГАВУХ. Але ж мы так чакалі Вясну!..
На палянцы з'яўляюцца Воўк і Лісіца.
ЛІСІЦА. Мы таксама чакалі Вясну! Праўда ж, шэранькі?
ВОЎК. Ага-ага!

Кіраўніца № 9 27 лютага — 5 сакавіка 2010 г.

З'яўляецца Мядзведзь.

МЯДЗВЕДЗЬ. І я, гэта... Таксама чакаў яе, вось...

СНЕГАВІК. Ну, а табе чым кепска было там, у бярозе? Спі сабе...

МЯДЗВЕДЗЬ. Ды не магу я болей спаць! Усе бакі ўжо адляжаў... І, гэта... Есці ўжо хочацца, вось!

ДАЎГАВУХ. Што ж нам цяпер рабіць?

ЛІСІЦА. Ды адабраць у яго гэтую кветку, і справе канец! Эх, не паспелі!

На палянку зноў выходзіць Зіма.

ЗІМА. Ты глядзі! Я на яго сварылася, а ён і сапраўды знайшоў яе! Ну ўсё, цяпер я адсюль нікуды не пайду! *(Усе звяры спалохана ўздрыгваюць.)* Давай мне кветку, Снегавік! Ну, чаго чакаеш?! Давай сюды кветку!

ТАЎСТУН. Не рабі гэтага, Снегавік! Бо інакш мы ўсе загінем!

УСЕ ЗВЯРЫ *(разам).* Мы ўсе загінем, Снегавік! Не рабі гэтага!

ЗІМА. Ну, доўга мне яшчэ чакаць?

СНЕГАВІК. А гэта праўда? Тое, што яны кажуць?

ЗІМА. А хоць бы і так! Табе якая справа?

З'яўляецца Вясна.

ВЯСНА *(радасна).* А вось і я!

ЗІМА. З'явілася?

ВЯСНА. З'явілася! Саступай месца, сястрыца!

ЗІМА. І не падумаю! На гэты раз я цябе перахітрыла! Твая першая пралеска... Яна ў мяне!

ВЯСНА *(разгублена).* У цябе? Як тое маггло здарыцца?

ТАЎСТУН. Гэта мы вінаватыя! *(Усхліпвае.)* Гэта мы павінны былі першымі знайсці гэтую кветку, а мы... Мы спазніліся! *(Зноў усхліпвае.)* Даруйце нам! *(Плача.)*

ДАЎГАВУХ. Не раві! І без цябе моташна!

ЛІСІЦА. У, разявакі даўгавухія! Аніякай справы вам даверыць нельга!

ВОЎК. Ага!

ЛІСІЦА. З'есці іх трэба за гэта, вось і ўвесь сказ! Каб больш так не рабілі!

ВОЎК. Ага-ага!

МЯДЗВЕДЗЬ. Я табе як "агагак-ну" зараз!

ВОЎК. Ого-го! *(Хаваецца за Лісіцу.)*

ВЯСНА. Нікога не трэба есці! Я зараз папрашу сваю сястрыцу, і яна сама аддасць мне кветку.

ЗІМА. Яшчэ чаго! Снегавік, чаго ты чакаеш? Хутчэй давай мне кветку!

ВЯСНА. Дык яна яшчэ не ў цябе?

ЗІМА. Зараз у мяне будзе! Снегавік, доўга мне чакаць?! Што ты ўсё раздумваеш аб нечым!

СНЕГАВІК. Я... Мне... Мне іх усіх шкада...

ЗІМА. А сябе не шкада? Не рабі гэтага, дурань!

СНЕГАВІК. Я павінен гэта зрабіць! *(Працягвае Вясне пралеску, тая яе бярэ, усе звяры радуюцца.)*

ЗІМА. Што ж ты нарабіў!

ВЯСНА. Дзякуй табе, Снегавік! Ад усіх нас!

МЯДЗВЕДЗЬ. Ну і ад мяне, гэта, таксама, вось!

ВЯСНА *(Зіме).* Не крыўдуй, сястрыца! Прыходзь у свой час! Я з задавальненнем саступлю месца Лету, Лета — Восені... Ну, а пасля Восені...

Проста і весела!

Узімку, у лютыя маразы, пачынаеш з асаблівай рамантыкай згадваць вясну, цёплы летні дождж, сатканы з лёгкіх дажджынак, сонейка, здольнае высушыць іх сваім пацалункам за адно-адзінае імгненне. На фоне халодных сняжынак-ільдзінак яшчэ больш цэніш цяпло чалавечых сэрцаў, родны дом. Пра ўсё гэта — наша сённяшняя падборка песень.

"У красе вясны" — яшчэ адзін позірк на творчасць Адама Русака з XXI стагоддзя. Нарадзіўшыся ў маі, паэт неаднойчы апяваў гэтую пару года, калі цвітуць яблыневыя сады, гуллівы шэпат крыніц заглушаецца салаўінымі руладамі, а моцныя сакавітыя парасткі на палях дазваляюць марыць пра багатую ніву (і, "паводле" народнага календара, — сямейны дабрабыт). У музыцы Эдуарда Зарыцкага няма спецыяльна падкрэсленых рыс такога класу, але кампазітар тонка адзначае самую сялянскую "ментальнасць" герояў апаведу. Бо калі мужчына не заўважае знакаў схільнасці жанчыны, у іншых выпадках гэта выклікае цэлую "навальніцу", а тут — спакойная ўпэўненасць у сваім шчасці: калі любы "ходзіць стараною" — значыць, проста сарамлівы, бо галоўнае — ходзіць! І пацвяджэннем — упартае "тупанне" баса на фоне рухлівых, рытмічна разнастайных верхніх галасоў. А ў вакальнай партыі — амаль пастаянныя паўторы кожнай фразы: каб той, каму яны насамрэч адрасаваны (у песні ж — "ты", "да цябе", а не "ён", "да яго"), канчаткова пераканаўся, што ён не трызіньць, што ўсё гэта — наяве, а не ў сне. Такі вось "прыхаваны" дыялог, які ўзнік у кампазітара не наўмысна, а інтуітыўна.

"Родны дом" бацькі і сына Карызнаў — на першы погляд, рамантызавана эпічны відарыс, традыцыйны для славянскага светаўспрымання. Але ў ім невыпадкова з'яўляюцца імпрэсіяністычныя гармоніі. Бы зіхатліва каларыстычныя плямы, яны даюць першы "ключ" да асацыятыўнага палёту думак. Зыбікія нават не хвалі, а "гушканні" акампанемента — закалыхваюць, бы тая калыханка (невыпадкова, мабыць, калыску нашы продкі так і называлі: "зыбка"). А мелодыя — квазіімправізаваныя паўторы кожнай фразы, бы мяккі, незаўважны "ўрок" для пачаткоўцаў: і прыродазнаўства, і патрыятызму. Такая вось песенька: добрая, светлая, "дзіцячая" па вобразнасці і "дарослая" па асацыяцыях.

"Заклічка" і "Дражнілка" Вячаслава Кузняцова — другая і трэцяя часткі з яго харавога цыкла "Ладачкі", створанага для дзяцей паводле беларускіх народных тэкстаў. Гэтыя два нумары максімальна "дэмакратычныя" для юных выканаўцаў — прытым, што кампазітар не супярэчыць тут ніводнаму свайму прафесійнаму прынцыпу і, галоўнае, багатай фантазіі. Неафальклорныя павевы спалучаюцца з найсучасным (у тым ліку "камп'ютэрным") мысленнем. У "Заклічцы" харавая лінія, аздобленая "дзіньканнем" трохвугольніка, "патаўшчаецца" да двухгалосся, затым — трохгалосся. У "Дражнілцы" хор падзяляецца аж на пяць груп, што ўтвараюць не проста поліфанію, а сапраўдную "поліпластавасць", бо адначасова "выкрыкваюцца" пяць розных тэкстаў. Замест звыклых нот кампазітар выпісвае хіба рытм і прыблізную гукавышыннасць. Галоўнае — каб кожныя харавая групойка ўступала вышэй за папярэднюю: проста і весела! А яшчэ — надзвычай выйгрышна, эфектна. І відовішчна, бо ўдзельнікам не абавязкова стаяць па стойцы "Смірна!" — яны могуць рухацца па сцэне (адна група быццам "наступае" на другую), прытупваць, прыпляскаць у далоні — на радасць сабе і слухачам. А ў дадзеным выпадку — яшчэ і глядачам.

Надзея БУНЦЭВІЧ

У красе вясны

Музыка Эдуарда ЗАРЫЦКАГА
Словы Адама РУСАКА

Культура. № 9 27 лютага — 5 сакавіка 2010 г.

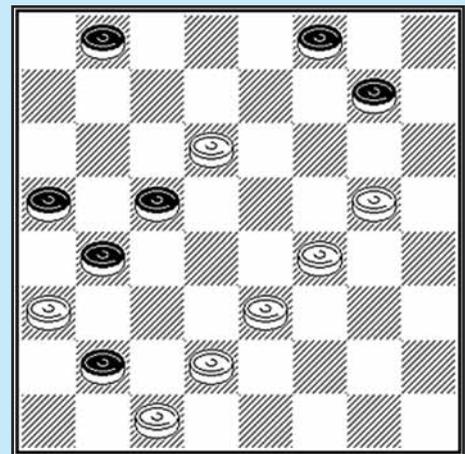
"Шашачная культура"

У "Куфры-радцы" — новыя кампазіцыі нашых аўтараў і вынікі конкурсу

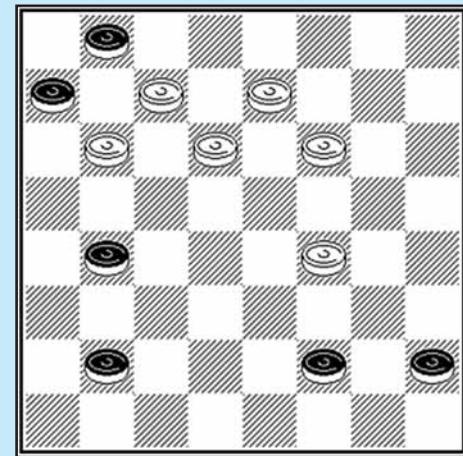
Падводзім вынікі конкурсу на лепшае рашэнне шашачных кампазіцый. І гэтым разам перамог **Дзмітрый Камчыцкі** з Магілёва. Віншуем яго з чарговай перамогай! Дарэчы, 15 студзеня Дзмітрыю Антонавічу споўнілася 55 гадоў. З нагоды сваёй даты пераможца даслаў у рэдакцыю свае новыя творы — **№ 249, № 253** — і такім чынам зрабіў падарунак чытачам. Прапануем іх для самастойнага рашэння. Пасля некаторага перапынку свае творы у рэдакцыю даслалі мінчане **Аляксандр Рэмізаў**, які зусім нядаўна выканаў высокі нарматыў кандыдата ў майстры спорту па шашачнай кампазіцыі, і майстар спорту **Іван Наўроцкі**.

№ 253 — Дзмітрый Камчыцкі (Магілёў). Белыя: b2, c1, f4, g1, g3, h6. (6). Чорныя: b4, d4, d6, d8, e5, g5. (6). Белыя пачынаюць і выйграюць. **№ 254 — Аляксандр Рэмізаў** (Мінск). Белыя: d6, f2, f4, g3, g5. (5). Чорныя: a7, b2, b4, c3, c5, h2. (6). Бе-

лыя пачынаюць і выйграюць. **№ 255 — Іван Наўроцкі** (Мінск). Белыя: b6, e5, e7, f6, h6. (5). Чорныя: a5, b2, b4, c7, d8, e3, f2. (7). Белыя пачынаюць і выйграюць. **№ 256 — І.Наўроцкі**. Белыя: a5, b4, c5, d6, e5, e7, f4, h2, h6. (9). Чорныя: d2, e3, f2, f8, g3, g7, h4, h8. (8). Белыя пачынаюць і выйграюць. **№ 257 — І.Наўроцкі**. Белыя: c1, c5, d6,

№ 249 — Д.Камчыцкі.

№ 250 — А.Рэмізаў.

e5, f6, g5, g7. (7). Чорныя: a7, d2, e3, f4, f8, g3, h6. (7). Белыя пачынаюць і выйграюць.

Даслаў свае новыя творы **(№№ 258 — 260)** і пастаянны карэспандэнт "Шашачнай культуры" **Міхаіл Сцефанавіч** з Гродна. Іх таксама рашайце самастойна. **№ 258.** Белыя: a5, b4, c5, d6, e3, e5. (6). Чорныя: a3, b2, d8,

А потом — то вверх, то вниз,
Понимая с полуслова
Собеседника каприз.

Наконец, в одинодушы,
Упиваясь красотой,
Вдруг бросаются в объятия
Друг ко другу вперебой!

ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО ПОЛОНЕЗ

То ли танец, то ли шаг
Бальный, благородный,
А зовусь я — Полонез,
Масти инородной.

Говорят, родился я
В Кракове — в столице,
Ах, какой же был успех
И восторг на лицах!

В тот ответственный момент
Шляхтичи-дворяне
Чинно перед королем
Шагом танцевали...

Мой характер очень тверд,
Я — спокоен, крепок, горд...
В общем, что там говорить,
Все ж почетно бал открыть!

“АХ, ЭТОТ ВАЛЬС!”

“Роллер”, “дреер” — вертейец.
“Шипннер”, “шляйфер” —
круженец.
“Вальцер” — “танец”
по-немецки,
А по-русски — “вращенец”.

Танцую “лендлер” деревенский,
Кружит немецкое село...
Но в грубой обуви неловкой
Кружиться парам нелегко.

Бегут года, бегут столетья:
Дошел до Вены круженец.
Теперь он — танец благородный
Он — Вальс, а не веретенец!

От прачки до вельможной дамы,
От господина до слуги
В круженьи ранги забывая,
Ведь перед Вальсом все равны!

Планету вихрем облетая,
Кружатся люди всей земли,
Любимый танец изучая,
Кружить хотят на “раз, два, три”!

Кружатся пары, улетая
В мечты, впадая в забытье,
А в нем — сплошное нежеланье
Кружась, лечиться от него.

Волшебный танец, легковесный!
От счастья парит душа!
И в ощущении свободы
Кружится кругом голова!

МЕНУЭТ

Он лучший из лучших,
Из первых он — первый,
Он — танец галантный,
Он — танец надменный.

За мелкий шаг
Он прозван менуэтом.
Нетороплив и горделив
при этом.

Напудренные сильно парики,
Наряды дам — как кремовые
торты,
И кавалеры в технике легки,
Приветственно расшаркиваясь
в шортах.

За три столетия
Наскучил бал, прости!
Звучать готов он
с удовольствием в концертах!
И первенство уж более не льстит,
А рассыпаться очень рад
в аплодисментах!

Простор в симфонии его
неудержим,
Вот в третьей части:
менуэт-маэстро!

Вновь чувствует себя он королем,
Напоминая о себе в оркестре!

АЛЛЕМАНДА

По преданьям старины,
Аллеманда появилась
Из приветственных сигналов,
Прозвучавших от трубы!

Под торжественные звуки,
Избегая серой скуки,
Мерно двигались вперед.
(Этот танец — для господ!)

В церемонии вальжной
Музыка была протяжной.
Шли серьезные особы
(Шаг на “раз” и “два” и — чтобы.)

ФЛАМЕНКО

Гавот, гильярда уж не в моде
(Диктует моду человек),
А в моде нынешней — фламенко!
И новый — двадцать первый — век!

Он эксцентричностью особен,
Бушуют страстью времена!
В плененном танце отзовется
Любовью жгучей, как струна!

Испанской страстью пламенея,
В нем кастаньетов слышен звук.
И гордый взгляд тореадора
Испепелит под перестук!

ТАЎСТУН. Пасля Восені мы будзем зноў чакаць вас, спадарыня Зіма! Каб Новы год сустрэць...

ДАЎГАВУХ. Каб з горкі снежнай пакатацца...

МЯДЗВЕДЗЬ. Каб, гэта, адпачыць добра пасля лета, вось... Тады ўсе будуць вас чакаць!

ЛІСІЦА. Будзем чакаць, праўда ж, шэры?

ВОЎК. Ага-ага!

ЗІМА (усё яшчэ сярдзіта). Чакаць яны мяне будуць! Ну, чакайце, чакайце... Пагляджу я, чаго вы там дачакаецеся! (Ідзе прэч, усё яшчэ бурчыць.) Чакаць яны мяне будуць! Суцешылі!

ТАЎСТУН (разгублена). Спадарыня Зіма, а як жа... як жа Снегавік? Ён жа растане зараз!

СНЕГАВІК. Растану! (Уздыхае.) Я ўжо пачынаю раставаць...

ТАЎСТУН. Як жа мне шкада цябе, Снегавічок! Так шкада... Ну так шкада!

ДАЎГАВУХ. І мне шкада!

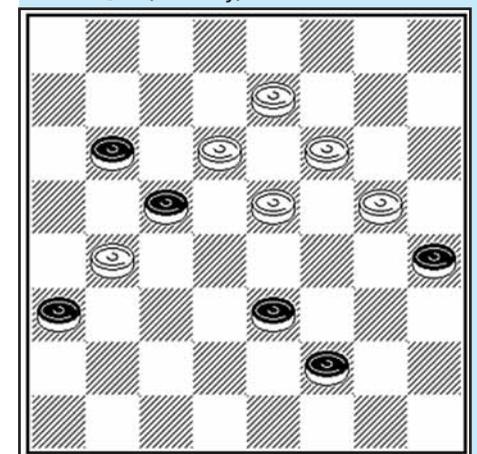
ЛІСІЦА. Было б аб чым шкадаваць! Няхай растае: вады больш будзе! Так, шэранькі?

ВОЎК. Ага-ага.

йграюць. № 259. Белыя: с5, d6, e1, e5, g3, h4. (6). Чорныя: a5, c3, d2, f2, f4, f8, h2, h6. (8). Белыя пачынаюць і выйграюць. № 260. Белыя: a3, a7, b2, c5, d6, f4, g3, g5, h4. (9). Чорныя: b4, b6, d2, e3, e7, f6, f8, h2, h8. (9). Белыя пачынаюць і выйграюць.

Навіны шашачнай кампазіцыі
Падведзены вынікі 15-га чэмпіянату Беларусі па шашачнай кампазіцыі ў рускія шашкі.

“Мініяцоры-64”: 1-е месца — **Васіль Грабенка** (Мінск); 2-е месца — **Мікалай Грушэўскі** (Мінск); 3-е месца — **Дзмітрый Камчыцкі** (Марілёў).

№ 251 — А.Рэмізаў.

МЯДЗВЕДЗЬ (грозна). Што? Зноў?!

ВОЎК. Ого-го! (Бяжыць прэч, Лісіца — за ім.)

ВЯСНА. Пачакай, сястрыца!

ЗІМА (спыняецца). Ну, што табе яшчэ?

ВЯСНА. Ніколі і не аб чым я цябе не прасіла, а зараз прашу, вельмі прашу: вазьмі з сабой Снегавіка!

ЗАЙЦЫ (разам). Вазьміце яго з сабой, спадарыня Зіма! Ён вам дапамагаць будзе!

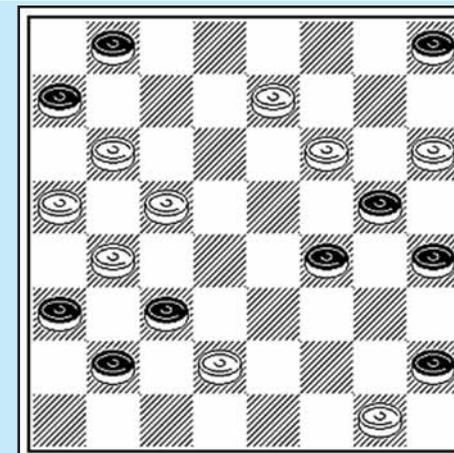
ЗІМА. Ён ужо мне “дапамог”!
МЯДЗВЕДЗЬ. Ён, гэта... Не хацеў вас пакрыўдзіць! Ён проста нас усіх пашкадаваў, вось...

ВЯСНА. Сапраўды, сястрыца, хопіць табе на мяне крыўдаваць! Вазьмі з сабой Снегавіка!

ЗІМА. Ну, няхай так і будзе! Вазьму! (Раптам смяецца.) Напэўна, мне і сапраўды адпачыць ад вас трэба! Стамілася я тут з вамі! (Снегавіку.) Хадзем, памагаты!

Яны ідуць прэч, Снегавік пава-рочваецца, махае ўсім рукой.

СНЕГАВІК. Я вярнуся! Чакайце мяне наступнай зімой!

№ 252 — І.Наўроцкі.

“Праблемы-64”: 1-е месца — **Пётр Шклудаў** (Наваполацк); 2-е месца — **Васіль Грабенка** (Мінск); 3-е месца — **Мікалай Грушэўскі** (Мінск).

“Эцюды-64”: 1-е месца — **Пётр Шклудаў** (Наваполацк); 2-е месца — **Леанід Вітошкін** (Гомель); 3-е месца — **Васіль Грабенка** (Мінск).

“Задачы-64”: 1-е месца — **Аляксандр Шурпін** (Клімавічы); 2-е месца — **Леанід Вітошкін** (Гомель); 3-е месца — **Аляксандр Ляхоўскі** (Жодзіна).

Рашэнні конкурсных заданняў надрукуем у наступным выпуску, а зараз знаёмім з

ЗАЙЦЫ (разам). Будзем чакаць! Вяртайся хутчэй!

МЯДЗВЕДЗЬ. Не хутчэй, а гэта... У свой час, вось!

ДАЎГАВУХ. Вось я і кажу: у свой час!

ТАЎСТУН. Мы чакаць будзем!
З’яўляецца Сарока, садзіцца на дрэўца.

САРОКА. Апошнія навіны! Самыя апошнія навіны!

ДАЎГАВУХ. Спазнілася ты, балбатуха!

САРОКА. Як гэта? Чаму гэта?

ТАЎСТУН. Ды таму, што самыя апошнія навіны толькі што тут адбыліся!

САРОКА. Як гэта — тут? Чаму гэта — тут? Як жа, я іх ведаць не буду?

МЯДЗВЕДЗЬ. Не будзеш ведаць, дык... Гэта... Цішэй у лесе будзе, вось!

САРОКА. Ды я і так ужо здагадалася! Аб усім ужо здагадалася! Вясна ў лес прыйшла, вось што!

ВЯСНА. Сапраўды! Цяпер можаце лічыць, што прыйшла сапраўдная вясна!

К А Н Е Ц

новымі творамі яшчэ аднаго актыўнага аўтара “Шашачнай культуры”.

№ 261 — Ілья Вальтэр (Самарканд). Белыя: дамкі b4, b8, d4, d8, h2; шашкі c5, d2, e3, f2, g7. (10). Чорныя: дамка f8, шашкі h4, h6. (3). Белыя пачынаюць і пазбаўляюць хадоў дамку і шашку чорных. bc3(a3A), ef4, c5, e7, g3, g1 # **A** (b4), a5, g7, bg3, ef4(c1B), d2, a5, e1 # **B** (g1), g5!(f6C), e5, e3, e1 # **C** (f2), e3, e3, e1 #.

№ 262. Белыя: дамкі b2, c7, e1, f2, g3; шашкі b4, c1, d2, d4, d6, g1, h4. (12). Чорныя: дамка b8; шашкі a7, f6, h6. (4). Белыя пачынаюць і пазбаўляюць хадоў дамку і шашку чорных. de5, b6(e7A), gd6, cg3, g5, g3, f4 # **A** (a3), g5, dc3, gf2, b4, d6, d4, f2, e3 #.

Свае адказы і новыя кампазіцыі накіроўвайце на адрас:

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77,
рэдакцыя газеты “Культура”, “Шашкі”.

Адрас электроннай пошты:
kultura@tut.by.

Віктар ШУЛЬГА, майстар ФМЖД,
нацыянальны майстар спорту
па шашачнай кампазіцыі

Паважаныя чытачы! За апошнія месяцы наш “Сцэнарны партфель” значна папоўніўся за кошт вашых распрацовак. Найбольш цікавыя з іх будзем друкаваць у “Куфры-радцы”. Сёння прапануем распрацоўку сцэнарыя вясельнага абраду “Звіняць звончыкі”.

На думку яго аўтара, спецыяліста па фальклору і этнаграфіі Старадарожскага раённага цэнтру культуры і адпачынку Любові Бірук, ён дапаможа якой-небудзь клубнай установе па выкананні плана платных паслуг.

Дарэчы, не здзіўляйцеся, што прапануем сцэнарый вясельнага абраду ў час Вялікага посту. Як кажуць, “на свята думай пра будзень, а ўлетку — пра студзень”.

Вясельны картэж пад’язджае да ЗАГСа. Дзяўчаты ў беларускіх строях па парах трымаюць кветкі ў выглядзе “аркі”. Наперадзе — дзяўчына з хлебам-соллю. Сустрэае маладых калектыў хлопцаў і дзяўчат песняй “Звіняць звончыкі”.

Звіняць, звіняць звончыкі блізенька,
Сядай, сядай, дзеванька, нізенька.
А хто ж табе косаньку расчэша,
А хто ж табе сэрданька пацеша?

Прыпеў:
Ой, ды асыпаецца вішнёвы сад,
Пара табе, дзеванька, на пасад.
Ой, расчэшуць косаньку дзеванькі,
Ой, пацеша сэрданька міленькі.

Матуля галованьку прыбярэ,
Бо ўжо стаяць конікі на дварэ.
Прыпеў:

Дзяўчына з хлебам-соллю:
Добры дзень вам, маладыя!
Добры дзень вам, удалыя!
З днём шчаслівым вас вітаем,
Шчасця і добра жадаем!

Усе госці і маладыя праходзяць па святочнай саматканай дарожцы праз сімвалічныя вароты з кветак у ЗАГС. Пасля рэгістрацыі шлюб у дзельнікі абраду вітаюць маладых.

Першы ўдзельнік:
Сёння суботачка,
А заўтра — нядзелька.
У Марыны і Толі
Сёння вяселле.

“Звіняць звончыкі”

Віно з мёдам зліваюцца на піццё —
Марына з Толем злучаюцца на жыццё.

Другі ўдзельнік:
Вяселейка Бог нам даў:
Ажаніўся Толечка —
Марыначку ўзяў.

Трэці ўдзельнік:
Узяў Толечка дзяўчыну стройную,
З натурай добраю.
Мы не ведалі б, не зналі —
Дык людзі падказалі.

Чацвёрты ўдзельнік:
Дзякуй татку, дзякуй мамцы,
што дачку дома не трымалі,
а за Толечку аддалі.

Удзельнікі абраду выконваюць песню “Сядзіць галубок над крыніцаю”.

Вядучая: Шаноўныя Анатолю і Марына! Сёння вы сталі мужам і жонкай. Наперадзе ў вас — вялікае і доўгае сямейнае падарожжа. Куды і ў якім напрамку заплыве ваш сямейны карабель, залежыць ад вас саміх. У моры каханьня таксама бываюць непагадзь і буры, але трэба быць стойкімі і адважнымі, цярдлівымі і вынослівымі, каб зберагчы той самы агеньчык, які палае сёння ў вашых сэрцах. Мы запрашаем вас у нашу хатку, каб вы змаглі дакрануцца да мінулага і адчуць сябе часцінкай нашай слаўтай беларускай зямлі.

Пад песню маладыя заходзяць у пакой у фальклорным стылі. Тут стаяць кросны, калаўрот, жорны, на стала — міска з мёдам, дзве

лыжкі — усё абсталяванне нагадае вясковую хату. У куце — абразок. У запісе гучыць аўтэнтчная вясельная песня.

Вядучы: Шаноўныя маладыя, мы запрасілі вас у гэтую хату, якая нагадвае вам жыццё і побыт нашых далёкіх прашчураў. Спрад-веку лічыцца шчаслівай тая сям’я, якая мае дзяцей: і не адно, не два іх, а некалькі. Просім Марыначку пасядзець на нашай чароўнай дзешчцы.

Маладая садзіцца на дзешчцы, накрытую вывернутым кажухом.

Першы ўдзельнік:
Як у дзешчкі падыходзіста —
каб у Марыначкі было ўродзіста.

Другі ўдзельнік: А ў нашай дзешчкі восем ражочкаў —
каб у вас было столькі сыночкаў!

Вядучы: Кросенцы нашы таксама не простыя: яны апра-налі не адно пакаленне нашых продкаў. У далёкай мінуўшчыне лічылася багатай тая сям’я, якая мела кросны. Маладая павінна была наткаць сабе прыданае і радні маладога на падарункі. У кросен-

цах, як і ў дарозе жыцця чалавека, ёсць аснова, па якой, як чалавек будзе свае жыццё, — бегае чоўнік. Пераплятаючыся, нітакі ствараюць прыгожае палатно, таму мы прапануем гаспадыньцы стварыць першааснову сваёй сям’і.

Маладая садзіцца за кросны і спрабуе заткаць некалькі радоў.

Першы ўдзельнік:
Хай чоўнік бегае,
Нітакі снуе,
А Толечка з Марыначкай
У пары век пражыве!

Другі ўдзельнік:
Нітакча да нітакі —
Будзе радок.
Каб праз год
У вас нарадзіўся сыноч!

Трэці ўдзельнік:
Набіліцы — стук, стук:
Кросенцы ткуць, ткуць.
Чоўнік пад палатно —
Маладым на доўгае жыццё!

Вядучы: У народзе кажуць, што ўсяму пачатак і галава — хлеб. Калі хлеб на стала, то стол — прастол, а калі ні кавалка — то стол, нібы лаўка. Каб у маладых заўсёды былі і хлеб, і віно, маладому патрэбна самому змалоць на гэтых жорнах сваю жменю зярнятак.

У гладышы на стала стаіць зерне з пшаніцай. Малады бярэ сабе жменю зерня і высыпае ў жорны.

Вядучы: А ты, гаспадынька, трымай вось гэты кубачак для вашага першага змолатага хлеба.

Маладая падстаўляе кубак для мукі, а малады пачынае малоць.

Першы ўдзельнік: Як сыплюцца роўненька вашы першыя зярняткі, няхай так цячэ роўна ваша сямейнае жыццё.

Закрывае кубак з мукою і звяртаецца да маладой.

Другі ўдзельнік: Прыгатуй для Толі каравайчык або аладкі, каб жыццё ваша было ў багаці ды ў дастатку.

Вядучы: А зараз за нашым святочным сталом пачастуйце адно аднаго духмяным мядком. *Маладыя адно аднаго частуюць мёдам.*

Трэці ўдзельнік: У нашым мядочку — смак і водар палёў і лугоў, моц прыроды, яе багатых дароў.

Вядучы (дае маладой клубочак нітак): Вось табе, Марыначка, нітак клубок: кінь за сабою, каб дружкі твае павыходзілі за муж праз гадок.

Вядучая: Ну што ж, шаноўныя маладыя, вы здалі свае першыя сямейныя экзамены. Памятайце, дзе б вы ні былі і што б ні рабілі, любая справа вам будзе падуладная, калі вы будзеце працаваць разам і з каханнем.

А наша хата і дарамі багата!

Першы ўдзельнік:
Шаноўны Анатолю! Дарым табе вось гэты гвоздзь: каб для Марыначкі заўсёды ты быў, як госць, па-мужчынску моцным, жада-ным і каханым.

Другі ўдзельнік:
Апалонік дорым Марыначцы: каб была добрай гаспады-нечкай, заўсёды Толечку чакала, у хаце прыбірала і смачна гатавала.

Трэці ўдзельнік:
А яшчэ дорым вам каляровы паясок: каб кожны год у вас нараджаліся ці дочка, ці сыноч.

Удзельнікі абраду уручаюць маладым свае падарункі.

Першы ўдзельнік:
Дай Божа, што вам гожа. Добра ў пары жыці, багацеці, а Марыначчы спераду гарбацеці.

Другі ўдзельнік: Дай Божа, каб у вас заўсёды былі і хлеб, і віно, каб весела жылося і шчасліва вялося.

Трэці ўдзельнік:
Дай Божа, што вам гожа. Век у пары пражыці, ды не тужыці, дзяцей гадаваці, дабра прыбаўляці.

Вядучы (абсыпаючы жытам):
На доўгія лета,
На добрае жыццё.

Каб у вашых ваконцах ззяла вясёлка!

А зараз вам наша вясельнае: “Горка!”

Маладыя цалуюцца, пакідаюць пакой пад аўтэнтчную песню ў запісе. На прыступках Палаца культуры песняй “Звіняць звончыкі” суправаджаюць маладых удзельнікі абраду. Маладая за сабою кідае клубочак нітак.

Сцэнарый распрацавала Любоў БІРУК

Дзень добры, паважаная рэдакцыя! Да вас звяртаецца выкладчык Салігорскай дзіцячай школы мастацтваў.

Рэгулярна чытаю вашу газету. Звярнула ўвагу на ўкладш “Куфар-радца” і вырашыла прапанаваць вам свае вершы, якія назапасіліся за шматгадовы стаж работы (такім чынам я імкнуся зацікавіць сваіх вучняў). Буду вельмі рада, калі яны дапамогуць многім маладым педагогам музычных школ.

3 павагай —
Русакова Ніна Сцяпанавна.

ОДА ФУГЕ

Из латыни к нам пришло Это слово — “фуга”: И “бежать”, и “догонять” — Это просто чудо!

Ход беседы, мысли ход,
Рассужденья с другом —
Знать, в движеньи жизнь идет.
В общем, это — фуга.

А бывает, не один
Спорю с другом я своим:
Спорим мирно, незлобливо, —
Нить плетем несуетливо.

Ну, а ход ее такой.
Голос первый выступает,
Рассуждает, размышляет...
Вот вступает и другой.

По порядочку вступают
Друг за другом голоса.
Ради полного согласия
Нитью тема — вот краса!

При согласии разумном,
Вычисленьи хитроумном
Строгий стиль ведет расчет —
Тему главную ведет.

Не кричать, а говорить,
Слушая беседу,
Позволяя всем друзьям
Вслушаться в соседа...

И сложнейшая задача
В сей ответственный момент:
Красота многоголосья!
Благозвучья сентимент!

Тема тут летает смело:
Влево-вправо, вправо-влево.
(Изловчиться б, подхватить
Эту тоненькую нить!)

Тэорыя ўсяго,

або Сюррэалістычны прыём Сяргея Пукста

Музыкант Сяргей ПУКСТ — асоба дзіўных кантрастаў. То ён шакіруе публіку, то выдае хіт, поўны безабароннай пшчоты і шчырасці, то бянтэжыць розум выкананнем “нігілістычнага джаза”, то стварае дасціпныя і складаныя творы для хору... Дык хто ж ён? Напэўна, ставіць перад слухачамі гэтае пытанне — адна з любімых гульняў музыканта.

Калі ж у пошуках дакладнага адказу мы зазірнем у яго біяграфію, пытанняў нават паболей, бо там — цэлы спіс устаноў, дзе навучаўся наш сённяшні герой: ліцэй пры кансерваторыі, мастацкае вучылішча, Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт, Беларускае дзяржаўнае акадэмія музыкі... Звярнулі мы ўвагу і на той факт, што дзядуля Сяргея — славуты беларускі кампазітар Рыгор Пукст, аўтар безліч рамансаў, вядомай оперы “Марынка”, прысвечанай падзеям Вялікай Айчыннай, ды іншых твораў... Усё гэта вызначае асобу адукаваную і дасведчаную, лінгвіста, мастака, музычнага крытыка (адзначым, што Сяргей Пукст вядзе ўласную праграму на радыёканале “Культура” і калонку ў газеце “СБ. Беларусь сегодня”), але, разам з тым, — музыканта, якога да гэтай пары меламамы і знаўцы не могуць аднесці да пэўных стылей і плыней.

Даведаўшыся пра тое, што сёння Сяргей піша музыку да карціны Андрэя Кудзіненкі “Масакра”, карэспандэнт “К” зацікавіўся яшчэ адной іпастасцю Пукста.

Прыцягнуць увагу да кіно

— Сяргей, нам вядома аб тваім удзеле ў яшчэ адным праекце, гэтым разам — кінематаграфічным. Андрэй Кудзіненка агучыў у інтэрв’ю “К”, што музыку да яго карціны “Масакра” пішаш ты...

— Гэта сапраўды так. Да мяне пэўны час таму звярнуўся з прапановай саунд-прадзюсер стужкі Яўген Калмыкоў. Я пагадзіўся. Супрацоўніца з Андрэем Кудзіненкам мне вельмі прыемна і надзвычай цікава.

— Ты прапануеш, выбачай, штосьці сюррэалістычнае?

— Трэба разумець адно: кампазітар у фільме — гэта функцыя. Неабходна цвяроза да таго ставіцца. Таму мая задача тут — не прыцягваць увагу да сваёй музыкі, а прыцягнуць увагу да выявы, да кіно. Тое мусіць быць музыка ілюстратыўная, атмасферная, і ў гэтым плане мне важна годна выканаць пастаўленую перада мной задачу, не згубіўшы ўласнага аблічча.

На сёння ў мяне ўжо прыняты некалькі трэкаў да фільма. Але праца яшчэ працягваецца, і мне не хацелася б раскрываць усіх сакрэтаў.

“Гэта мой асабісты пошук”

— Сяргей, ты — музычны сюррэаліст, вынаходнік “нігілістычнага джаза”... Асабіста я далучаю тваю музыку да эстэтыкі мадэрна... Але, можа, усё гэтыя вызначэнні — усёго толькі ярлыкі, якія не даюць уяўлення аб тваёй творчасці?

— Тэрміналогія патрэбна, каб слухач больш-менш здолеў “размясціць” маю творчасць у сваёй галаве. Але ты маеш рацыю. Самае смешнае — гэтыя вызначэнні нічога не гавораць аб якасці музыкі. Кшталту, што гэта такое: “нігілістычны джаз”?

Прынамсі, я згодны з тваім вызначэннем толькі часткова. Вядома, падобенства з мадэрнам ёсць: яно — у гэтых лініях, тонкіх, паэтычных вобразах. Але, разам з тым, у мяне шмат сюррэалізму, жорсткіх форм. Таму я не спяшаюся адмаўляцца ад сюррэалістычных прыёмаў і ў музыцы.

— Але ж ты хацэў б не будзеш спрачацца з тым, што з’яўляешся кампазітарам-авангардыстам?

— Чаму мяне далучаюць да авангарда — таксама не зразумела (усміхаецца). Мне падаецца, тое, што я раблю, — гэта проста кампазіцыйна выверана. Меладычная, са сваімі кампазітарскімі задачамі музыка. І ў ёй няма пэўнага авангарда — у тым разуменні, што гэта нешта мудрагелістае.

Справа тут, напэўна, у тым, што мая галоўная задача — зрабіць такую музыку, якую раней не чулі. Гэта такое дасканалое памкненне, што, магчыма, і выклікае цяжкасці ўспрымання для слухача.

Вядома, існуе меркаванне: маўляў, уся музыка ўжо даўно напісана. Але лічу, гэта зусім не падстава для таго, каб карыстацца гатовымі формамі, гуляць з імі і не вынаходзіць штосьці сваё.

Так, мы можам іранізаваць, смяяцца з пэўных прыёмаў, але часам мне здаецца, што ў гэтым смеху ўжо закліпаем. Трэба таксама ўмець і нешта сказаць сваё, бо запомняць не тое, як гуляўся з іншымі “цацкамі”-творами, а тое, што зрабіў менавіта ты, што асабіста паведаміў свету. Таму маю музыку, магчыма, цяжка ўспрымаць і складана аднесці да пэўнай плыні, але гэта мой асабісты пошук.

“Музыка мусіць быць “вострай”

— На твой погляд, ці змянілася сёння ў свеце стаўленне да музыкі ўвогуле?

— Разумееш, сёння вельмі шмат музыкі ў прынцыпе. І людзям вельмі цяжка яе глыбока ўспрымаць з гэтай самай прычыны: яна паўсюль. Самае сумнае яшчэ тое, што і музычны матэрыял пачынае будавацца па псіхалагічным прынцыпе, а не па творчым. Напрыклад, хтосьці з гуртоў пачаў выкарыстоўваць ненарматыўную лексіку ў кліпе — і гэта падаецца як выбітнае “творчае дасягненне” (хоць гэтае “дасягненне” чыста сацыяльнае). Адбываецца замена паняццяў: музыка ператвараецца ўсяго толькі ў фон, а дзейнічаюць псіхалагічныя прыёмы. Потым жа слухача вельмі цяжка выцягнуць з яго “кокана”, дзе ён плы-

Фота Кацярыны САВІЦКАЙ

ве па хвалах прыемнай музыкі, разбудзіць яго. Музыка мусіць быць “вострай”, каб слухач прачнуўся. Я імкнуся да гэтага.

— Што прымушае, заахвочвае цябе заставацца на гэтым шляху — займацца, так бы мовіць, некамерцыйнай музыкой? Магчыма, тое, што ты — прадстаўнік слаўтай музычнай дынастыі...

— Рыгор Канстанцінавіч Пукст, мой дзед, — безумоўна, выбітны мелодыст, класік свайго часу. Але, калі казаць пра музычныя арыенцыры, на мяне паўплывала не толькі яго спадчына. Сяргей Пракоф’еў — гэта кампазітар, які моцна пашырыў межы майго разумення музыкі: у яго нават у самых простых, папулярных рэчах заўжды знаходзіцца месца для сюрпрызу — гарманічнага, меладычнага, пэўнай нечаканасці. У гэтым я імкнуся быць падобным да яго.

На мой светапогляд таксама істотна паўплывала і навучанне ў мастацкім вучылішчы (я паступіў туды адразу пасля ліцэя пры Кансерваторыі). І атрымалася так, што спалучыліся разам два лады мыслення: гарманічна-меладычны і мастацкі. Апошні, натуральна, меў на ўвазе прынцыпова іншую арганізацыю творчасці, і, адпаведна, у маёй музыцы з’явіліся іншыя акцэнтны.

Выключна простая тэорыя ўсяго

— Ты да гэтай пары практыкуеш жывапіс?

— Так, часам пішу. Але лепей распавяду аб адным праекце, у якім мне пашчасціла ўдзельнічаць і які, дарэчы, спалучыў у сабе мноства відаў мастацтваў: у прыватнасці, меў дачыненне да музыкі, выяўленчага мастацтва і фізікі.

— ?

— Гэты праект меў назву “Хор мастакоў” і быў прысвечаны пяці апошнім фізічным тэорыям. Яго ідэя заключалася ў тым, што сучасныя фізічныя тэорыі, якія існуюць больш на паперы або ў галовах іх стваральнікаў, вельмі падобныя на паэтычныя

творы. Яны выкананы надзвычай элегантна, прыгожа — напрыклад, тэорыя струн, тэорыя ўсяго, тэорыя мностваў, — але гэта тэорыі, што на сёння не маюць свайго матэрыяльнага ўвасаблення. Мастакі ў дадзеным праекце выступаюць у ролі экспертаў, творцаў, якія маюць непасрэднае дачыненне да эстэтычных катэгорый і здольныя ацаніць прыгажосць фізічных адкрыццяў. Самае цікавае, што яны ўносяць сваё меркаванне наконт пабудовы Сусвету пры дапамозе спеваў: гэта значыць, што мастакі ў гэтым праекце спяваюць — пра адпаведныя пяць тэорый, таму ён і мае назву “Хор мастакоў”.

— Цікава. І ў якой ролі там выступаеш ты?

— У ролі кампазітара і аўтара слоў. Маёй задачай было напісаць музыку, дакладней — пяць твораў для хору пра фізічныя тэорыі. Мне праект адразу прыйшоўся даспадобы, але, скажу шчыра, сумняваюся ў яго ажыццяўленні. Калі ж да ўдзелу заправілі Беларускае саюз мастакоў і той ахвотна адгукнуўся на незвычайную ініцыятыву, — я быў вельмі ўсхваляваны. У выніку атрымалася чароўная і канцэптальная мастацкая з’ява, якую нельга аднесці выключна да музычнага праекта ці праекта, які мае дачыненне да выяўленчага мастацтва, — атрымаўся прадукт цалкам эстэтычнага кшталту.

— А як беларускія мастакі справіліся з ускладнёнай на іх задачай: прапярэць, да прыкладу, пра тэорыю ўсяго?

— Цудоўна! У “Хоры мастакоў” прынялі ўдзел 60 чалавек. І ўсе вельмі добра зрабілі сваю справу і выглядалі сапраўднымі экспертамі прыгажосці. Тэкст харавых партый быў на беларускай мове, ды і ў выкананні мастакі былі на вышыні.

— А якая тэорыя прыйшла даспадобы асабіста табе як мастаку і кампазітару?

— Выключна простая тэорыя ўсяго (смяецца). Яна сапраўды так называецца. У музычным плане я вырашыў яе вельмі няхітра, але менавіта такой яна і павінна быць.

Гутарыла Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Ідэя — за тры месяцы

Цікавасць першага сакратара Пасольства Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла ў Рэспубліцы Беларусь, дырыжора Херарда Эстрада да майстэрства Гомельскага гарадскога сімфанічнага аркестра стала першым крокам да сумеснага канцэрта. Адбыўся ён на мінулым тыдні ў Цэнтры культуры горада над Сожам.

Гледачы пачулі творы класікаў, а таксама лацінаамерыканскую музыку ў выкананні аркестра, якім кіраваў дырыжор родам з Венесуэлы. Канцэрт быў прымеркаваны да 200-годдзя барацьбы за незалежнасць краін Лацінскай Амерыкі і праводзіўся ў гонар рэвалюцыянера Франсіска дэ Міранда.

Упершыню скрыпач, кампазітар Херарда Эстрада, які з’яўляецца таксама дырэктарам Лацінаамерыканскага культурнага цэнтра імя Сімона Балівара ў Мінску, пачуў гамялян на рэпетыцыі ў лістападзе. “Пасля ўзнікла ідэя арганізаваць сумесны канцэрт, — кажа мастакі кіраўнік Гомельскага гарадскога сімфанічнага аркестра Валянцін Краўцоў. — Асабіста для мяне цікавая лацінаамерыканская музыка: яна рытмічна складаная, насычаная сучаснымі матывамі. Працаваць з венесуэльскім дырыжорам было прыемна: адразу адчуваецца, што ён — прафесіянал, чкае ад музыкантаў таго ж, добра валодае матэрыялам”.

Увазе аматараў музыкі быў прадстаўлены Канцэрт для фартэпіяна з аркестрам № 2 Шастаковіча ў выкананні салісткі Кацярыны Міхаль, сімфанічная паэма Мусаргскага “Ноч на Лысай гары”, творы лацінаамерыканскіх кампазітараў, у тым ліку самога Херарда Эстрада, з элементамі танга і танцавальнымі матывамі. На мерапрыемстве прысутнічалі Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Венесуэлы ў Беларусі Амерыка Дыяс-Нуньес.

Канцэрт стаў яшчэ адным у спісе міжнародных, якія праходзілі з удзелам сімфанічнага і духавога аркестраў, што належаць да ўстановы “Гомельскія гарадскія аркестры”. Прыблізна месяц таму адбыўся сумесны праект сімфанічнага ансамбля, Гомельскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў імя Н.Ф. Сакалоўскага і амаль 50 музыкантаў з нямецкага горада Хайдэльберга. А ў маі аркестр будзе выступаць пад кіраўніцтвам французскага дырыжора і 55 музыкантаў з горада Клермон-Ферран.

Вясновы аўдыёгід

Аўдыёэкскурсію па... творчым жыцці і захапленнях вядомых жанчын Беларусі можна пачуць у галерэі “Універсітэт культуры”. Учора тут адкрыўся сапраўды незвычайны мультымедычны праект: фотавыстаўка “з гукам” “Горад жанчын”.

Кінарэжысёр Галіна Адамовіч, мастак Алена Сумарокава, тэатральны рэжысёр Кацярына Аверкава, актрыса Таццяна Мархель, оперная спявачка Алена Сало, актрыса Ганна Хітрык... Яны — гараджанкі, якія, рэалізаваўшы сябе ў грамадскай дзейнасці, не забыліся на сям’ю. Мэта праекта — паказаць іх не на сцэне, не на публіцы, а ў звычайнай хатняй атмасферы. Нумар тэлефона пад кожным фотаздымкам дазволіць пачуць шчырае інтэрв’ю, што пазнаёміць з пачуццямі, жаданнямі, захапленнямі жанчын-творчых.

Такую аўдыёфотавыстаўку стваралі тры аўтары. Размаўляла з удзельніцамі вядучая праграмы “Горад жанчын” на канале “Культура” Беларускага радыё Кацярына Сушкевіч. Фотаздымкі — Ягора Войнава, пераможца ў намінацыі “Лепшы жаночы партрэт” на адным з “Млынцоў моды”. А асабісты стыль кожнай гераіні падкрэсліла стыліст Лаліта Угуран-Туміловіч, якая працавала на “Славянскім базары” у Віцебску і “Еўрабачанні”.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Адраджэнне і развіццё сяла: сацыякультурны зрээ

Яшчэ па дарозе на Пухавіччыну разам з намеснікам начальніка ўпраўлення культуры Мінскага абласнога выканаўчага камітэта Эдуардам Багдановічам вялі гутарку пра тое, што вобласць — узорная ў плане культуры. Апошнім часам паляпшэнню матэрыяльна-тэхнічнай базы аб'ектаў культуры тут надавалася самая пільная ўвага. За гады дзеяння Дзяржаўнай праграмы адраджэння і развіцця сяла з гэтай мэтай на Міншчыне было выкарыстана прыкладна 42 мільярды рублёў. Сума тым больш важкая, калі ўлічыць, што названая праграма працягвае дзейнічаць, выходзячы сёлета на фінішную прамую. І шэраг сельскіх устаноў культуры Міншчыны яшчэ чакае пераўтварэння ды абнаўлення, што не можа не паўплываць на павелічэнне духоўнай і матэрыяльнай аддачы сферы рэгіянальнай культуры.

Ад Пухавіцкага раёна да Мінска — крыху больш за гадзіну язды на электрыцы або сорок хвілін на маршрутцы. Гэтая блізкасць да сталіцы дазваляе кожнаму жыхару райцэнтра — Мар'інай Горкі — ці таму, хто жыве на сяле, заўсёды паехаць у сталіцу, узяць "на ўзбраенне" ўсё новае ў культурным цэнтры нашай краіны. Таму на Пухавіччыне ацэньваюць працу мясцовага аддзела культуры па сталічным максімуе.

Да гонару культработнікаў Пухавіцкага раёна, дасягненні ў развіцці сферы раённай культуры — не з горшых у вобласці. Але ёсць, натуральна, і свае праблемы, пытанні і "гарачыя" тэмы для абмеркавання.

Народ пытаецца і прапануе

Камп'ютэраў мала, таму і чарга

Наша традыцыйнае ўжо сацапытанне. Гэтым разам яно прысвечана праблемам культурнай сферы Пухавіччыны.

Будаўнік Андрэй, 26 гадоў:

— Малавата камп'ютэраў у цэнтральнай бібліятэцы. Не, можна "паблукіць" у Інтэрнеце, раздрукаваць інфармацыю, але іншым разам даводзіцца доўга чакаць сваёй чаргі.

Уладзімір, старшакласнік:

— Калі ўжо канчаткова завершаць рамонт былога Дома афіцэраў? Частку зрабілі, а яшчэ палова будынка з вялікай залай будзе рамонтавацца. Напэўна, з гэтым крызісам так і будзе стаяць будынак: з аднаго боку прыгожы, а з другога — аніякі.

Вольга, жыхарка аграгарадка "Шацк":

— У нас аграгарадок як быццам, а ў бібліятэцы дасюль няма камп'ютэрнай тэхнікі! А яна, ведаю, павінна быць. Даводзіцца ездзіць у горад, калі трэба што раздрукаваць. Прыкра...

У "лятуцы" прынялі ўдзел намеснік начальніка ўпраўлення культуры Мінскага абласнога выканаўчага камітэта Эдуард БАГДАНОВІЧ, начальнік аддзела культуры Пухавіцкага райвыканкама Яўген СУШКО, дырэктар Пухавіцкага раённага цэнтра культуры Алена САЛАГУБАВА, дырэктар цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы раёна Ганна ЛАБАСТАВА, дырэктар Пухавіцкага раённага краязнаўчага музея Аляксандр ПРАНОВІЧ і галоўны спецыяліст аддзела культуры Пухавіцкага райвыканкама Таццяна БАРДЗІЕР.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Давайце пачнём з самага надзённага. Патрабаванне рэспубліканскіх, абласных улад — адназначнае: сёння раёны павінны ўмець зарабляць грошы... Ці ёсць у вас "брэндавыя" платныя паслугі?

Алена САЛАГУБАВА:

— Увялі нядаўна новыя віды, адзін з іх — навучанне маладых вясельнаму вальсу...

Эдуард БАГДАНОВІЧ:

— Калі працаваў начальнікам аддзела культуры Заводскага раёна сталіцы, дук у цэнтры раёна з'явілася "Алея маладжонаў": маладыя людзі распісваюцца, а пасля садзяць дрэва і ўмацоўваюць ля яго шылдачку з інфармацыяй пра тое, калі і хто гэтак дрэва пасадзіў. Мерапрыемства — тэатралізаванае, і, натуральна, паслуга гэтая — платная. Думалі спярша, што нічога не атрымаецца, сума ж платы — не мала. Аднак нядаўна заехаў у Заводскі раён, а там ужо ладная дзялянка засаджана дрэвамі, і чарга на паслугу — на паўгода наперад, трапіць у якую вельмі складана.

Алена САЛАГУБАВА:

— Абавязкова возьмем ідэю на ўзбраенне. Мы ў раёне прарэкламавалі,

што будзем адкрываць школу па навучанні дарослых класічным вальсу, танга. У нас добра працуе фітнес-клуб, адкрылі таксама падрыхтоўчы клас па паступленні ў школу харэаграфіі для дзяцей 4 — 6 гадоў.

Эдуард БАГДАНОВІЧ:

— А чаму не задзейнічаны шматлікія фальклорныя калектывы ў тых жа вясельных абрадах, у раённых мерапрыемствах? Гэта таксама прынесла б неабходную "капейчыну" ў план платных паслуг. Да таго ж, лічу, што культработнікам Пухавіччыны трэба больш цесна працаваць з усімі аддзеламі райвыканкама: ідэалагічным, спорту і турызму, па справах моладзі, з тым жа аддзелам ЗАГС...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Рэзерваў для развіцця пазабюджэтнай дзейнасці, напэўна, яшчэ багата?

Эдуард БАГДАНОВІЧ:

— Безумоўна. Мы павінны ўзяць пад кантроль усю культурна-масавую работу: юбілей прадпрыемстваў, працу з устаноўмі адукацыі... Шмат тут робіцца, але шмат у гэтым накірунку можна зрабіць яшчэ. Трэба не "сядзець у аcope", а "ісці ў атаку" — тады і атрымаем запоўненыя залы ў дамах культуры, а глядач заўсёды будзе задаволены...

Яўген СУШКО:

— Менавіта з гэтай нагоды наш аддзел распрацаваў план павелічэння пазабюджэтных даходаў. Згодна з ім мы павінны сёлета зарабіць 578 мільёнаў рублёў. З іх паслугі культуры — 377 мільёнаў. А ў мінулым годзе было 311 мільёнаў рублёў... Таму мы расклалі сёлетнюю суму па відах дзейнасці: правядзенне дыскатэк, паказ тэатральных прадстаўленняў, арганізацыя канцэртных праграм...

Эдуард БАГДАНОВІЧ:

— Гэта так званая пакрокавая стратэгія...

Яўген СУШКО:

— Усяго па адзеле культуры — 38 камп'ютэраў. Чатыры прыдбалі ў мінулым годзе.

Аляксандр ПРАНОВІЧ:

— А ў музеі — чатыры адзінкі камп'ютэрнай тэхнікі. І за кошт спонсараў набылі ксеракс. З заробленых грошай патрацілі больш за мільён, каб прывесці да ладу знешні выгляд музейнага будынка ў Блоні, які быў пабудаваны яшчэ ў 1895 годзе. Мы не чакаем, што выдаткуюць грошы з бюджэту. Нам патрэбна сёлета зарабіць штомесяц па 662 тысячы. Давайце параўнаем: план Мінскага абласнога краязнаўчага музея — прыкладна 10 мільёнаў рублёў, у нас — каля 8 мільёнаў. Не так проста "здабыць" такую суму, бо нашы асноўныя наведвальнікі — вучні. Таму ладзім музейныя ўрокі, сустрэчы, ездзім у аддаленыя школы, — зарабляем такім чынам грошы.

ючы ад дзіцячага садка і заканчваючы жыхарамі ў аддаленых вёсках. Асабліва ўвага — ветэранам вайны. Трэба звярнуцца да кожнага з іх: можа, ім дарэчы будзе наша дапамога? І абавязкова дапамагчы. Неабходна актывізаваць работу з пошукавымі групамі, прадоўжыць працу на вяртанні забытых імёнаў падпольшчыкаў, партызанаў... Варта ўжо сёння спланаваць, якія мерапрыемствы, канцэртныя праграмы будуць праведзены ў святочныя майскія дні...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Ведаю, што ў вас здарэна 16 аграгарадкаў, адрамантавана вялікая колькасць аб'ектаў культуры на сяле. Давайце закрэпім і вось якое пытанне: ці адбыліся змены пасля таго, як клуб ці сельскі Дом культуры палепшылі сваю матэрыяльна-тэхнічную базу, ці ёсць аддача ад іх?

Яўген СУШКО:

— У аграгарадках адрамантаваны 31 аб'ект культуры. І адразу пасля гэтага павялічылася колькасць удзельнікаў у клуб-

Знайсці формулу

Інтэрактыўны брэндавыя паслугі па сталічным максімуе

Райвыканкамаўская "лятучка" з "К"

Эдуард БАГДАНОВІЧ:

— На Міншчыне налічваецца каля трох з паловай тысяч аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны. Мы павінны іх падтрымліваць, рэстаўраваць. Але не ўсё тут гладка. У Рэспубліканскую інвестыцыйную праграму ўключаны толькі два аб'екты: Палацава-паркавы ансамбль Радзівілаў у Нясвіжы і Свята-Уваскрасенскі кафедральны сабор у Барысаве.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Што робіцца ў накірунку рэстаўрацыі і захавання гісторыка-культурнай спадчыны на Пухавіччыне?

Яўген СУШКО:

— У нас — 238 помнікаў, з іх у Дзяржаўным спісе гісторыка-культурных каштоўнасцей — 26. Усе яны, згодна з пастановай райвыканкама, замацаваны за мясцовымі Саветамі.

Ганна ЛАБАСТАВА:

— У сувязі з сёлетнім святкаваннем 65-годдзя Вялікай Перамогі наша цэнтральная раённая бібліятэка запланавала стварыць электронны мультымедыіны праект "Памяць зямлі — памяць людзей". Гэта будзе віртуальная экскурсія з "наведаннем" усіх помнікаў, якая распавядзе пра гераічныя і трагічныя падзеі Вялікай Айчыннай вайны на Пухавіцкай зямлі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— А ці вядзецца такая праца ў раённым музеі? Бо краязнаўчая "дзялянка" — гэта, хутчэй за ўсё, прэрагатыва музейных супрацоўнікаў... Пісаў пра гэта ў артыкуле пра іншы рэгіён Міншчыны — Чэрвеньскі...

Аляксандр ПРАНОВІЧ:

— Безумоўна. Ужо створаны фільм "Дзеці вайны", цяпер ідзе праца над стварэннем стужкі пра вязняў, якіх вывозілі ў Германію. Гэтая інтэрактыўная форма падачы матэрыялу карыстаецца вялікім поспехам у школьнікаў, бо дзеці візуальна лепш успрымаюць інфармацыю...

Эдуард БАГДАНОВІЧ:

— Праца па святкаванні 65-годдзя Перамогі ў раёне павінна быць пастаўлена на самым высокім узроўні. Мы павінны не забыць нікога, прайсці ўсюды, пачына-

ючы фарміравання (было звыш трох тысяч, стала больш за чатыры тысячы), паліпшала, безумоўна, і гурткоў. Пасля здачы аграгарадкаў многія былыя сельскія клубы сталі сельскімі дамамі культуры, напрыклад, Бораўскі СДК. А Дубраўскі СДК зрабіў сельскім Цэнтрам культуры, бо там адкрыліся класы ад школы мастацтваў...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Галоўнае, каб пасля змены шылды змяніўся і змест працы... Узнімаю і гэту тэму, калі наведваў Воранаўскі раён, што на Гродзеншчыне.

Яўген СУШКО:

— Канешне. Таму там у штатны расклад дадаткова ўведзены адзінкі рэжысёра, хормайстра, дзеці займаюцца па чатырох спецыяльнасцях: гітара, баян, фартэпіяна і харэаграфія.

Эдуард БАГДАНОВІЧ:

— Я ведаю, што ў вас — сем ДШМ і на іх базе вельмі актыўна ствараюцца філіялы ў сельскіх дамах культуры...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Колькі такіх філіялаў?

Яўген СУШКО:

— У дзевяці аграгарадках з наснацаці.

Ганна ЛАБАСТАВА:

— Калі казаць пра новыя тыпы устаноў, дык у нас чатыры бібліятэкі пераўтвараны ў бібліятэкі-клубы.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— А як гэта ўспрымаюць самі бібліятэкары? Ці не цяжка ім, асабліва супрацоўнікам сталага веку, сумяшчаць абавязкі і бібліятэкара, і клубніка? Сутыкаўся з такой праблемай пад час камандзіроўкі ў Карэліцкі раён, што на Гродзеншчыне...

Яўген СУШКО:

— Усё, натуральна, залежыць ад прафесіяналізму культасветнікаў. Слабаская бібліятэка-клуб раней была сельскім Домам культуры. Там працуе пенсіянерка, дэпутат сельскага Савета, дык яна дасць фору нават маладым!

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— А як вы лічыце, ці перспектыўныя для рэгіёна бібліятэкі-клубы? Ці варта працягваць стварэнне такіх тыпаў устаноў на Пухавіччыне?

Будынак Мар'інагорскай ДШМ.

Яўген СУШКО:

— Я, напэўна, не скажаў бы, перспектыва гэта ці не. Гэта аб'ектыўны працэс, неабходнасць якога нам дыктую час.

Эдуард БАГДАНОВІЧ:

— Зразумела, што нават маленькая вёска на 20 — 30 двароў не павінна быць пакінута па-за ўвагай аддзела культуры. Мы ж дзяржаўныя людзі! Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка пастаянна падкрэслівае: колькі б ні жыло ў той або іншай вёсцы людзей — яны нашы, і для іх мы заўсёды будзем працаваць з самай поўнай аддачай. Таму ў такіх паселішчах павінна быць прадстаўлена і клубная работа, і бібліятэчная.

Яўген СУШКО:

— Сваю ролю адыгрывае і дэмаграфічная сітуацыя ў раёне... І яшчэ адно: калі ў іншых рэгіёнах скарачалася сетка ўстаноў культуры, дык у нас у раёне цягам гадоў пятнаццаці не закрываліся ні бібліятэкі, ні клубы. Удалося амаль цалкам захаваць тую сетку ўстаноў культуры, якая была раней.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Задаў сваё пытанне пра новыя тыпы ўстаноў нездарма. Бо яшчэ адзін перспектывы накірунак работы на сяле — развіццё мабільнага абслугоўвання жыхароў. А ці ёсць у раёне аўтабібліятэка, аўтаклуб? Наколькі ведаю, на Пухавічыне — каля 300 населеных пунктаў, і таму перасоўныя ўстановы культуры былі б вельмі дарэчы для жыхароў аддаленых і маланаселеных вёсак...

Яўген СУШКО:

— На жаль, бібліюса пакуль што не мае, хоць ён вельмі патрэбны. Плануем сёлета набыць. І нават калі не атрымаецца гэта зрабіць (гэта ж машыны замежнай вытворчасці), дык пераабсталяем адну з "газелей", якія ёсць у аддзеле культуры. Адна ўжо сёння працуе ў якасці аўтаклуба, другая будзе выконваць функцыі бібліюса, а трэцюю мы нядаўна перадалі ў раённы краязнаўчы музей, каб вывозіць экспазіцыі на раён.

Ганна ЛАБАСТАВА:

— Аўтабібліятэка вельмі патрэбна. Нават у зоне абслугоўвання звычайнай сельскай бібліятэкі прыкладна 10 вёсак. У такую марозную зіму, як была сёлета, не данясеш кнігі за 10 ды нават і за 3 кіламетры. Таму, безумоўна, мабільная ўстанова культуры будзе надзвычай запатрабаваная. Прыезд аўтабібліятэкі для вясцоўцаў — сапраўдная падзея і доказ таго, што пра іх раённыя ўлады не забываюць.

Яўген СУШКО:

— На святы вёсак заўсёды выязджае аўтаклуб і будзе выязджаць бібліюбус. Гэта ж і дадатковая крыніца пазабюджэтных даходаў.

Эдуард БАГДАНОВІЧ:

— Зварнуся вось да якой тэмы. Кожны рэгіён Міншчыны павінен мець свой брэнд. У Пухавічах гэта — абласны фестываль "Напеў зямлі роднай", дзе стар-

шынёй журы — Ігар Лучанок... А што яшчэ брэндавага вы можае прапанаваць жыхарам горада і раёна?

Алена САЛАГУБАВА:

— Пакуль знаходзімся ў пошуку. Пачыналі фестываль "Саламяныя дзівосы". Вельмі добрай была ідэя, арганізацыя, і гэты форум аказаўся запатрабаваным на Міншчыне. Увогуле, у нас стартвала многа фестывалю. І яны пайшлі "гуляць" па Міншчыне. Але мы, безумоўна, не крывідуем. Наадварот, прыемна, што нашы канцэпцыі, наш крэатыў узяты на ўзбраенне ў вобласці... Канешне, хочацца знайсці нешта яркае, адметнае, каб адразу зразумелі, што гэта — Пухавічы. У нас, да прыкладу, праводзіцца раённы фестываль "Траецкі фэст", куды мы запрашаем гасцей і з іншых рэгіёнаў Міншчыны. Ладзім яго на Троицу... Летась адбыўся і Фестываль авангарднай моды (першы раз мы яго ладзілі ў 2007-м). Мяркуем зрабіць яго традыцыйным і штогадовым, бо моладзь вельмі добра ўспрымае такую нестандартную для рэгіёна чару.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Папярэдняя райвыканкамаўская "лятушка" з "К" ладзілася ў Буда-Кашалёўскім раёне. Тамтэйшы начальнік аддзела культуры скардзіўся: маўляў, кантроль за будаўнічымі работамі замянае творчай дзейнасці. На што старшыня райвыканкама Аляксандр Грыгарэнка парываваў: у наш час трэба дбаць і пра сцены, і пра ду-

Скарбонка вопыту

Як эканоміць мільёны?

3 2006 года пры адзеле культуры Пухавіцкага райвыканкама дзейнічае гаспадарчая група. Пра неабходнасць яе стварэння задумаліся тут у 2005-м, калі на баланс аддзела быў перададзены шэраг аб'ектаў культуры, якія патрабавалі неадкладнага рамонту.

Спачатку "будаўнічая брыгада культуры" складалася з пяці чалавек, а на сёння мае ў штаце дзесцяць. Узначаліла групу Кацярына Саплюнова, якая працавала дагэтуль у перасоўнай механізаванай калоне. Акрамя яе ў будаўнічую групу ўваходзяць інжынер-энергетык, інжынер-будаўнік, інжынер па тэхніцы бяспекі, чатыры рабочыя, мастак-афарміцель, юрысконсульт і сакратар-машыніст. Пагадзіцця, штат больш чым салідны. Ды і вынік вытворчай дзейнасці фарміравання — гэтакі ж.

— Цяжкі кадры у нас няма, — ганарыцца Кацярына Арсенцьеўна. — Гэта наўпрост сведчыць пра тое, што рабочых задавальняюць і праца, і заробак.

Асноўны аб'ект гаспадарчай групы — аддзеленыя работы на аб'ектах культуры раёна: рабочыя цягам года займаюцца тынкоўкай, шпатлёўкай, афарбоўкай, рамонтам падлогі, вокны. Ёсць у іх і спецыяльная, прызначаная толькі для гаспадарчай групы, грузавая "газель", якая дастаўляе рабочых і неабходныя будматэрыялы да месца працы.

Група зберагла для аддзела культуры нямала грошай. Напрыклад, летась давала да ладу Турынскую сельскую бібліятэку: рамонт быў зроблены ў двух пакоях, прыкладна на мільён рублёў. Мільёны тры пайшло на аддзеленыя работы ў Блонскім СДК. Як лічыць начальнік аддзела культуры Пухавіцкага райвыканкама Яўген Сушко, толькі на гэтых двух аб'ектах эканомлена прыкладна 65 мільёнаў рублёў, якія пры адсутнасці вытворчай структуры аддзела культуры давалася б выплаціць пачочным будаўнічым арганізацыям. На жаль, да такіх арганізацый звяртаюцца пакуль у шэрагу рэгіёнаў рэспублікі (мусіць, каб мець менш клопату). А, між тым, час эканоміі, якасці і крэатыву літаральна падуштуркуе да стварэння гаспадарчых груп пры кожным райадзеле культуры. За "вызвалення" такім чынам па ўсёй краіне мільярдныя сродкі можна будзе ўзняць матэрыяльную базу сферы на адпаведную вышыню.

глядзець шырока, вялікая колькасць дзяржаўных грошай.

Ганна ЛАБАСТАВА:

— У нас чытальную залу раённай бібліятэкі гаспадарчая група адрамантавала за 600 тысяч рублёў.

Алена САЛАГУБАВА:

— Невялікія аклады і ў гаспадарчай групе, не могуць пахваліцца заробкамі і нашы маладыя спецыялісты. Да мяне, да прыкладу, прыходзіць культурарганізатар з вышэйшай адукацыяй, а ў яго аклад — 234 тысячы! Усё ж неабходна нейкая дыферэнцыяцыя ў аплаце.

Эдуард БАГДАНОВІЧ:

— Гэта аклад, а заробак, зразумела, больш высокі: існуюць надбаўкі, прэміі. З вашай прапановай дыферэнцыяцыі ў аплаце я цалкам згодны. Напрыклад, узяў чалавек самадзейны калектыву — адзін заробак атрымаў, стварыў народны калектыву — атрымаў другі, пастараўся, каб калектыву стаў заслужаным — трэці. Тады чалавек будзе імкнуцца працаваць творча, у яго будзе стымул для развіцця.

Алена САЛАГУБАВА:

— Рэжысёры, якія праводзяць вясковыя ці раённыя святы, займаюцца вялікай працай, а зарабляюць мала: аклады і ў іх не самыя высокія.

Эдуард БАГДАНОВІЧ:

— Шмат тут залежыць ад раённага кіраўніцтва: можна стымуляваць работнікаў грашовымі прэміямі, заахвочваць...

Алена САЛАГУБАВА:

— Гэтка ж праблема і з нязменнасцю штатных раскладаў у дамах культуры.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— "К" не першы раз ўзнімае гэтую тэму.

Алена САЛАГУБАВА:

— У мяне ёсць гукарэжысёр, гукааператар. А ў штатным раскладзе такая адзінка адсутнічае.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— А з кадрамі ў раёне, улічваючы фактар блізкасці да сталіцы, асабліва праблем, відаць, няма?

Тацяна БАРДЗІЕР:

— У нас працуе сістэма "вырошчвання" сваіх кадраў. У навучальных установах галіны культуры на сёння 96 нашых студэнтаў вучыцца.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Гэта мэтавікі?

Тацяна БАРДЗІЕР:

— Не, проста ўраджэнцы раёна. У 2009 годзе ў навучальныя ўстановы культуры ў нас паступілі 14 чалавек. Мы сочым за імі. Яны прыязджаюць да нас на практыку, мы ведаем кожнага цудоўна, таму і не дзіва, што маем шмат маладых спецыялістаў. Ужо цяпер думаем, у якую навучальную ўстанову раёна або клуб, бібліятэку пойдучы працаваць нашы выпускнікі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— А колькі чалавек да вас прыйдзе сёлета?

Тацяна БАРДЗІЕР:

— У гэтым годзе чакаем 10 чалавек, летась было 12. Больш за тое: у нас ёсць прыклады, калі з Мінска кадры прыязджаюць і працуюць. Напрыклад, у Заазерскай школе мастацтваў ёсць педагог па класе цымбалаў Ірына Лінская. Яна прыязджае туды з Мінска. У Цітвянскім сельскім доме культуры працуе мастацкім кіраўніком Вольга Кандраценя, чалавек з вышэйшай адукацыяй. Таксама ездзіла з Мінска, а цяпер пераехала ў вёску канчаткова. Пухавічына — зямля прыцягальная...

Эдуард БАГДАНОВІЧ:

Але падкрэсліваю, што бягучы год абвешчаны дзяржавай годам якасці. Менавіта яна была, ёсць і будзе галоўным крытэрыем у штодзённай ацэнцы нашай працы. Маю на ўвазе і творчасць, і абнаўленне матэрыяльнай базы, і рост пазабюджэтных даходаў. Тая ж камп'ютэрызацыя бібліятэкі Пухавіцкага раёна — надзённая патрэба на сёння. Таму прад'яўляць якасна новыя патрабаванні да сябе як культуротнікаў, да ўсяго, чым мы займаемся, — значыць выходзіць на якасна новы ўзровень працы.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,

наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Пухавічы — Фота аўтара

Пасляслоўе да "лятучкі"

"Набудзем камп'ютэры, займеем аўтабібліятэку"

Намеснік старшыні Пухавіцкага райвыканкама п ідэалагічнай рабоце і п'яганянах сацыяльнай сферы Тацяна ІШУЦІНАВА:

— Удзячная супрацоўнікам сферы культуры за выкананне плана платных паслуг, бо гэта — складаная праца. Між тым, адзел культуры штогод выконвае даведзенае заданне. Напрыклад, за 2009-ы адпаведны план выкананы на 119 працэнтаў, а за першы месяц бягучага года нашы культуротнікі выйшлі на паказчык у 119,5 працэнтаў...

На далейшае развіццё нашай культуры з раённага бюджэту плануецца выдаткаваць у 2010-м прыкладна 5 мільярдаў 420 мільёнаў рублёў. Асноўныя грошы пойдучы на выплату заробатнай платы. Натуральна, усё будзе зроблена для таго, каб адзел культуры займеў аўтабібліятэку. Грошы для гэтага возьмем са спецыяльнага рахунку аддзела культуры, як, дарэчы, і сродкі на набыццё двух камп'ютэраў для сельскіх бібліятэкаў раёна.

грашовай аддачы

На райвыканкамаўскай "лятучцы" (злева направа): Алена Салагубава, Ганна Лабастава, Аляксандр Прановіч, Тацяна Бардзіер, Эдуард Багдановіч, Яўген Сушко.

Дэталі да агульнай карціны

Мільярд і 125 педагогаў

Пухавіцкая дзіцячая школа мастацтваў летась адзначыла 50-годдзе. Тут працуюць 125 выкладчыкаў і навучаюцца 420 вучняў, яшчэ прыкладна 60 — на падрыхтоўчым аддзяленні. З 2006-га ў былым Мар'інагорскім гарнізонным доме афіцэраў вяліся рамонтныя работы, каб з цягам часу "прапісаць" тут выкладчыкаў і вучняў школы мастацтваў. Да гэтага школа месцілася адначасова ў трох гарадскіх будынках.

На рамонт былога Дома афіцэраў з абласнога і раённага бюджэтаў было выдаткавана і асвоена больш за мільярд рублёў. Сёлета здалі першую чаргу доўгачаканага аб'екта — сапраўдны падарунак да юбілею ад абласных і раённых улад. З гэтага навучальнага года ў звыш 20 адрамантаваных класах займаецца большасць вучняў школы мастацтваў — 340 чалавек. А прыкладна 80 навучэнцаў яшчэ чакаюць пераезду — ходзяць на заняткі ў адзін са старых будынкаў школы, яшчэ даваеннай пары.

— Нам бы адрамантаваць глядзельную залу на 600 месцаў, — кажа дырэктар школы Алена Гурская, — ды зрабіць яшчэ дзiesiąтк вучнёўскіх кабінетаў. Тады ўся наша школа будзе месціцца ў адным будынку, што пастрыяе, натуральна, і выкананню плана платных паслуг.

Дарэчы, летась школа зарабіла 83 мільёны рублёў. А магла б, пры лепшай матэрыяльнай базе, зарабіць болей. Як мяркуе намеснік начальніка ўпраўлення культуры Мінскага аблвыканкама Эдуард Багдановіч, на далейшы рамонт установы пойдзе з абласнога бюджэту не менш за мільярд рублёў. Другая чарга рамонтных работ распачнецца сёлета.

шы. Я ведаю, у Пухавіцкім адзеле культуры ёсць гаспадарчая група, якая менавіта і клапоціцца "пра сцены"...

Яўген СУШКО:

— Гаспадарчая група пры адзеле культуры дзейнічае ўжо гады чатыры. На нашым балансе — 56 будынкаў. Летась у 12 установах культуры мы зрабілі рамонт менавіта сіламі гаспадарчай групы. У нас тры рабочыя: два тынкоўшчыкі-маляры і адзін падсобны. Самастойна рамантуем светлавую і гукавую апаратуру.

Эдуард БАГДАНОВІЧ:

— Тут яшчэ вось якая праблема: невялікі заробак у гэтых спецыялістаў — прыкладна пад 300 тысяч. А на будоўлі цяпер зарабляюць нашмат болей...

Яўген СУШКО:

— Мы нейкім чынам выходзім з сітуацыі: даплачваем, прэміруем, уводзім надбаўкі. Напрыклад, у Навасёлкаўскім СДК глядзельную залу адрамантавалі за два з паловай мільёны рублёў. А калі плацілі б будаўнічай арганізацыі, дык патрацілі б мільёнаў пад 60. Таму я лічу, што было б добра, каб звярнулі ўвагу пры фарміраванні заробкаў на аклады супрацоўнікаў гаспадарчых груп. Бо такім чынам зберагаецца, калі

“ДЖЭК-ПОТ” — НАВАГРУДСКАМУ ЗАМКУ

Напрыканцы мінулага года адзін з артыкулаў рубрыкі “Соцыум” заклікаў укласці “сваю цаглінку” ў аднаўленне Навагрудскага замка. Ужо сёння гэта магчыма зрабіць, набыўшы білет грашова-рэчавай латарэі “Скарбніца”, заснавальнік якой — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Прычым за кошт аднаго набытага білета латарэі ваш унёсак складзе нават не адну, а, як запэўніваюць яе арганізатары, цэлыя дзве цагліны ў мур помніка сёвай мінуўшчыны і ўвогуле ў дзяржаўную справу рэканструкцыі нашай спадчыны. Сёння “Культура” на сваіх старонках распачынае інфармацыйную акцыю ў падтрымку аднаўлення Навагрудскага замка. Супрацоўнікі газеты “Культура” і часопіса “Мастацтва” ўжо набылі першыя білеты латарэі “Скарбніца”, што адпавядае пяцідзесяці цаглінам для помніка нашай даўніны. І гэта толькі першы крок. Усе самыя свежыя звесткі аб працэсе збору сродкаў і пачатку работ на аб’екце чытайце на нашых старонках. Ёсць і іншыя цікавыя праекты рэдакцыі, звязаныя з Навагрудкам. Якія? Вельмі хутка мы пра іх паведамім. А ў гэтым нумары прапануем вам зірнуць на “навагрудскі кантэкст” праз прызму “Скарбніцы”.

Адны ставяцца да латарэйнага білета адно толькі як да забавы для азартных гульцоў, іншыя ж бачаць у ім “цаглінку”, закліканая стаць моцным падмуркам для добрых спраў. Гэткія мэты ставіць перад сабой і Рэспубліканская тыражная латарэя “Скарбніца”, заснаваная Міністэрствам культуры краіны ў 2002 годзе, усе сабраныя сродкі ад якой накіроўваюцца на мэтавыя работы па ахове гісторыка-культурных каштоўнасцей. Пра латарэю “Скарбніца” гутарым з намеснікам начальніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Аляксандрам ЛЯНКОВЫМ.

Латарэйныя “цагліны”

— Арганізатар “Скарбніцы” РУП “Беларускія латарэі” выпускаюць ужо 18 тыражоў. Сярод аб’ектаў, на якія пайшлі латарэйныя сродкі, можна назваць колішнія Саляныя склады ў Віцебску, былую сядзібу ў Ваўкавыску, Палацава-паркавы ансамбль у Гомелі, мемарыяльную капліцу ў в. Лясная Слаўгарадскага раёна Магілёўскай вобласці, касцёл Прасвятой Дзевы Марыі ў Мінску, палац у Галышанах...

— У гэтым годзе ў цэнтры ўвагі “Скарбніцы” апынуўся Навагрудскі замак...

— Так, сёлета мы плануем правесці чатыры тыражы латарэі, усе сродкі ад якой пойддуць на комплекс мерапрыемстваў па рэстаўрацыі Навагрудскага замка, а гэта ўключае ў сябе і складанне праектна-каштарыснай дакументацыі, і выкананне далейшых работ згодна з ёю. Толькі па першапачатковых прыкладках на складанне дакументацыі спатрэбіцца 70 — 100 мільёнаў рублёў. Частка гэтай сумы будзе выдаткавана з рэспубліканскага бюджэту, частка — з абласнога. Але ж мы разумеем, што сёння планавець сваю дзейнасць, разлічваючы толькі на бюджэтнае фінансаванне, нельга. Прыкладам, Навагрудскі райвыканкам адкрыў пазабюджэтны рахунак для ўсіх ахвотных спрычыніцца да рэстаўрацыі. Мяркуем, што і латарэя “Скарбніца” дасць магчымасць прыцягнуць увагу бо-

льшы шырочкі колаў грамадскасці да такога помніка нацыянальнай гісторыі, як Навагрудскі замак.

— **Вядома, што білеты 19-га тыражу ўжо з’явіліся ў продажы...**

— Так, яны традыцыйна распаўсюджваюцца праз “Беларускія латарэі”, сістэму арганізацыі і ўстаноў культуры, а таксама іх можна набыць ва ўсіх аддзяленнях “Беларусбанка”. І хаця да 22 красавіка — даты правядзення 19-га тыражу — яшчэ ёсць час, раю парупіцца аб набыцці білетаў загодзя.

— **Дарэчы, якую прыкладна суму плануецца атрымаць ад сёлетніх тыражоў “Скарбніцы”?**

— Зараз я не назаву вам канчатковую лічбу, але пры жаданні можна заняцца матэматыкай і падлічыць: у 19-м тыражы выдадзена 36 тысяч білетаў, кошт аднаго складае 2,5 тысячы рублёў. Атрымліваецца сума ў 90 мільёнаў, з якой 45 — 50% мусяць, згодна з заканадаўствам, скласці прызавы фонд для ўдзельнікаў. Але, сумесна з арганізатарамі, мы плануем у будучым павялічыць тыраж латарэі. Верагодна, узрасце і кошт білетаў: да 3 тысяч.

— **Але ж гэта не адзін з змеяў, якія ў хуткім часе чакаюць “Скарбніцу”?**

— Так, мы разам з Беларускай дзяржаўнай акадэміяй мастацтваў

правялі работу па стварэнні новага макета білета. На конкурснай аснове нам было прапанавана сем яго варыянтаў, і на адным з іх мы спыніліся. У самым хуткім часе, пасля невялікіх тэхнічных дапрацовак, ён будзе запушчаны ў работу. Так што білеты цяперашняга, 19-га, тыражу, сапраўды, выйдучь яшчэ ў звыклым афармленні, а з наступнага разу “Скарбніца” зменіць сваё аблічча. Зрэшты, у перспектыве мы плануем больш актыўна абнаўляць знешні выгляд білетаў: лічым, што гэта таксама паспрыяе прыцягненню ўвагі да латарэі.

Цяпер мы разам з “Беларускімі латарэямі” прапрацоўваем пытанне аб правядзенні тыражу адразу пасля “Славянскага базару ў Віцебску”, пад час якога мяркую арганізаваць актыўнае распаўсюджванне латарэйных білетаў. Не сакрэт, што там, дзе ладзяцца буйныя міжнародныя форумы мастацтваў і збіраюцца людзі, неабякавыя да нацыянальнай культуры, ёсць магчымасць дзякуючы латарэі “Скарбніца”, прыцягнуць дадатковую ўвагу да такіх важных аб’ектаў айчынай гісторыі і культуры, як Навагрудскі замак.

Гутарыла Таццяна КОМАНОВА

Апытанне “К”

“Ці пагадзіліся б вы набыць білет у латарэі “Скарбніца”, частка сродкаў ад якой пойдзе на рэканструкцыю Навагрудскага замка?” — карэспандэнты “К” правялі сваё невялічкае апытанне на вуліцах Мінска, звярнуўшыся да 30 выпадковых рэспандэнтаў рознага ўзросту.

Без ваганняў падтрымаць ініцыятыву пагадзіліся 50% апытаных. “Слушная ідэя”; “Так”; “А чаму б і не?” — большасць рэспандэнтаў з цікавасцю паставіліся да прапановы і пагадзіліся з ахвотай паўдзельнічаць у акцыі. Каля 10% апытаных не змаглі даць пэўнага адказу, патлумачыўшы стрыманую рэакцыю недаверлівым стаўленнем да азартных гульняў. І яшчэ 40% рэспандэнтаў адмоўна адказалі на пытанне: “Не гуляем у азартныя гульні” — такім быў аргумент гэтай катэгорыі мінчан.

Кацярына, 22 гады:

— Я набыла б такі латарэйны білет. Бо я — за тое, каб каштоўнасці кштату Навагрудскага замка рэканструваліся, каб яны былі захаваны для маіх дзяцей. Я памятаю сваю вандручку ў гэтыя мясціны, і тое, якое ўражанне зрабіў на мяне помнік архітэктуры.

Ёсць такая “Скарбніца” ...

Сіамат, 45 гадоў:

— Я сам родам не з Беларусі, але, безумоўна, зацікавіўся б падобнай ініцыятывай і набыў білет, калі б мне яго прапанавалі. Тым больш, што сродкі ад латарэі пойддуць на такі значны аб’ект, як Навагрудскі замак...

Дзяснін, 25 гадоў:

— Так, я згодзен. Гэтая ініцыятыва — высакародная, аднак, мяркую, сама ідэя латарэі некаторых можа адштурхнуць. Мне здаецца, да акцыі захавання гістарычнай спадчыны ўдалося б прыцягнуць больш людзей іншым чынам. Да прыкладу, прапанаваўшы спажываць звычайныя прадукты харчавання за трошкі вышэйшы кошт, але з пазнакай, што гэтыя грошы пойддуць

менавіта на рэканструкцыю гістарычных аб’ектаў. Мне здаецца, што ў такім выпадку плён акцыі быў бы большы.

Святлана Пятроўна, 72 гады:

— З кожнай пенсіі я купляю латарэйку, ды ніводнага разу яшчэ не выйграла. Але калі гляджу па тэлебачанні, дык бачу: частка грошай з тых латарэйных акцый ідзе ў інтэрнаты, дзіцячыя дамы... Калі мне прапануюць і патлумачаць, што ёсць такая латарэя “Скарбніца”, якая збірае грошы на рэканструкцыю Навагрудскага замка, я магу набыць і яе.

Апытанне правялі Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Вольга ЧАЙКОўСКАЯ

Дарэчы

Як паведаміў карэспандэнту “К” кансультант аднаго з аддзяленняў “Беларусбанка”, грашова-рэчавы латарэйны, сярод якіх — і “Скарбніца”, карыстаюцца невялікай папулярнасцю. Большасць людзей, імкнучыся вырашыць “кватэрнае пытанне”, набываюць так званыя “штоднёвыя” білеты. Але 20 — 30% ад агульнай колькасці гульцоў выбіраюць латарэі “дабрачыннага кштату”. “Калі людзям патлумачыць, яны набываюць гэтыя латарэі, — кажа кансультант банка. — На маёй практыцы аднаму мужчыну так спадабалася гуляць менавіта ў грашова-рэчавы латарэйны, што ён увесь час толькі іх і набываў, ды і ўсім раіў. З аднаго боку, яму ў іх шчасціла, з іншага — падабалася тое, што ён усё ж такі камусьці праз іх дапамагаў”.

Як вядома, на Замкавай гары засталіся вежы Шчытоўка і Касцельная. І яшчэ гадоў з дзесці таму адзел культуры Навагрудскага райвыканкама забіў трывогу. Чарговыя даследаванні засведчылі: магутны водны пласт пад Замкавай гарой знайшоў выйсце да Касцельнай вежы і паступова разбурае яе.

Якім стане помнік?

— Таму рашэнне міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі аб зборы сродкаў для замацавання схілу і кансервацыі замка — больш чым своечасовае, — распавядае “К” начальнік аддзела культуры Навагрудскага райвыканкама Аляксандр Карачан. — Немалаважным з гэтай нагоды падаецца і той факт, што замак — брэнд раёна. І прыцягвае ён штогод па 150 тысяч турыстаў. Знікне брэнд — знікне слава Навагрудчыны...

Збор сродкаў урэшце распачаць. Акцыя набыла дзяржаўны маштаб: у продаж паступілі латарэйныя білеты “Скарбніца”. Апроч таго, па словах Аляксандра Карачана, пры адзеле культуры Навагрудскага райвыканкама дзейнічае пазабюджэтны спецрачунак 363200001310 АСБ “Беларусбанк”, код 698, які быў адкрыты ў свой час для збору сродкаў на ўзвядзенне помніка Міндоўгу. На гэты ж рахунак з нядаўня-

га часу можна пакласці грошы і “на рэканструкцыю Навагрудскага замка”.

Натуральна, замкавыя руіны — лагічны “экспазіцыйны” працяг у дзейнасці Навагрудскага краязнаўчага музея і Дома-музея Адама Міцкевіча. Вось меркаванне дырэктара музейнай установы Мікалая Гайбы наконт рэспубліканскай акцыі па зборы сродкаў на ўзнаўленне замкавых вежаў:

— Людзі, якія цяпер ахвяруюць сродкі на падтрымку Навагрудскага замка, павінны візуальна ўяўляць, на што будуць выкарыстаны іхнія грошы. Інакш кажучы, якім паўстане праз час навагрудскі гістарычна-турыстычны брэнд. На мой погляд, бракуе адпаведнай сацыяльнай тэлевізійнай рэкламы. Між тым, і ў Тракайскаму замку, і ў Старым горадзе Варшавы любы ахвотны можа ўбачыць на стэндах, якая лядашчасць панавала тут да рэканструкцыі і ў які сённяшні чуд ператварыліся намаганні і дзяржавы, і народа.

Прафесійнае жаданне Мікалая Гайбы, як падаецца, — і своечасовае, і слушнае, і лагічнае: народ павінен ведаць, на што канкрэтна ахвяруе ўласныя “цагліны”-грошы. Толькі такім чынам рэспубліканская акцыя набудзе яшчэ і ўсенародны характар.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

Уласны клопат

Аднак справа рэстаўрацыі такога знакавага для нашай краіны помніка гісторыі і культуры, як Навагрудскі замак, не можа абмяжоўвацца адно толькі колькасцю цаглінаў, пакладзеных у падмурак яго аднаўлення, — не менш важны і такі аспект, як рэстаўрацыя нашай памяці і пашаны да яго.

Скажам, сярод жыхароў Паднябеснай лічыцца, што цягам жыцця кожны кітаец павінен хаця б аднойчы наведаць Вялікую Кітайскую сцяну. Думаецца, гэтак жа і кожны чалавек, які нарадзіўся на нашай беларускай зямлі, мусяць на ўласныя вочы пабачыць Навагрудскі замак, што нездарма з’яўляецца калыскай беларускай дзяржаўнасці. Акурат гэтак жа лічыць і заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, мастак Васіль СУМАРАЎ:

— А як жа інакш — Навагрудчына была ў свой час цэнтрам Вялікага княства Літоўскага. Асабіста я ўпер-

шыню трапіў у гэты край 35 гадоў таму — у 1975-м, калі атрымаў заказ ад камбіната напісаць “Від на Замкавую гару”. Едучы ў аўтобусе, запытаўся: а дзе ж той самы замак? Мне паказалі невялічкую “будынінку” ўдалечыні, і я, шчыра кажучы, не ўразіўся. А вось калі падышоў бліжэй, да самых муроў, тут у мяне, як кажучы, і шапка ўпала: і не толькі ад самога Навагрудскага замка, але і ад таго надзвычайнага краявіду, што адкрываўся за ім на цэлыя кіламетры. Літаральна праз год пасля гэтага я напісаў свой “Сказ пра Навагрудак”, які цяпер знаходзіцца ў экспазіцыі Нацыянальнага мастацкага музея, яшчэ праз два гады — “Зямлю маёй маці”... Прадстаўлены “мой” Навагрудак і ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі — карцінай “Зямля бацькоў”.

Перакананы, што кожны неабякавы да гісторыі сваёй краіны чалавек мусяць праявіць уласны клопат і пра адраджэнне такіх знакавых мясцін, як Навагрудскі замак. У тым ліку і праз латарэю, сродкі ад якой пойддуць на аднаўленне помніка мінуўшчыны.

Т.К.

Білеты — заўтра?

Здавалася б, што можа быць працей, чым купіць латарэйны білет? Нам у пошуках “Скарбніцы” давалося правесці шматходавую камбінацыю.

Ва ўсіх найбліжэйшых ад рэдакцыі кіёсках “Белсаюздруку” (а іх наш карэспандэнт абышоў з дзясціак) білетаў не знайшлося. Не змаглі мы набыць іх і ў бліжэйшым аддзяленні “Беларусбанка”. Затое там вельмі ўзрадаваліся нашай ініцыятыве і жаданню і прапанавалі пазнаёміцца з рэкламнай лістоўкай, адзначыўшы пры гэтым, што білеты ўжо на складзе і акурат заўтра з’явіцца ў продажы...

Інтрыга нарасталая, і мы “селі” на тэлефон. У пяці сталічных магазінах “Белсаюздруку”, якія знаходзяцца ў розных раёнах Мінска, адказвалі, што менавіта “Скарбніцы” ў продажы няма. Прапаноўвалі іншыя латарэі. Адправілі мы свайго “ганца” і па гандлёвых пунктах “Беларускіх латарэй”. У адным з пераходаў метро на рэкламе ў пераліку грашова-рэчавых латарэй віднеліся тры іншыя назвы,

але “нашай” не было ні на лістоўцы, ні ў продажы. Як, зрэшты, не аказалася яе назваўтра і ў тым аддзяленні “Беларусбанка”, дзе абяцалі прывезці тыраж са склада. Аднак наша настойлівасць урэшце рэшт прынесла плён, і жаданыя білеты ўдалося-такі набыць у адным з пунктаў “Беларускіх латарэй”.

Натуральна, не маглі не звярнуцца па каментарыі да арганізатараў — РУП “Беларускія латарэі”. І, як паведамілі нам ва ўпраўленні маркетынгу і рэкламы, акурат на гэтым тыдні адбыліся апошнія адпраўкі білетаў, так што з панядзелка іх ужо можна будзе набыць ва ўсіх аддзяленнях “Беларусбанка”, а таксама ў кіёсках “Белсаюздруку” і ў рэалізатараў — фізічных асоб. Білеты разасланы і па ўсіх абласных аддзяленнях РУП “Беларускія латарэі”. З усяго 36-тысячнага тыражу 8 тысяч білетаў замовілі і атрымалі прадпрыемствы сістэмы Міністэрства культуры, так што пэўную колькасць білетаў можна будзе набыць проста ў сябе на працы.

“Можна было б жыць кожнаму чалавеку стагоддзе...”

У гэтым нумары прадстаўляю чытачам “К” наступную, трэцюю, частку фрагментаў дзённіка ўдзельніка Вялікай Айчыннай вайны, мастака Івана Васільевіча Пушкова. У ёй ахоплены перыяд франтавога жыцця мастака з пачатку да другой паловы лютага 1945-га. Месца дзеяння — Усходняя Прусія, былы фарпост германскага мілітарызму на Усходзе. Гэта час, калі 3-і Беларускі фронт сумесна з чатырма арміямі 2-га Беларускага і 1-га Прыбалтыйскага франтоў ажыццявілі грандыёзную Усходне-Памеранскую аперацыю, а затым — Кёнігсбергскую і Земландскую аперацыі 1945 года. Апошнюю ж частку фрагментаў з дзённіка І.Пушкова, прысвечаную гераічным падзеям, якія звязаны з разгромам фашысцкай Германіі і падзеннем Берліна, надрукуем у спецыяльным выпуску “Культуры”, прымеркаваным да 65-годдзя Вялікай Перамогі. **Б.К.**

23 студзеня 1945 г. Усходняя Прусія.

Учора нашы хадзілі у Гумбінен паглядзець на плён сваёй працы. Ва ўсім горадзе не было ніводнага мірнага жыхара. У ліку трафееў, якія праціўнік пакінуў у час уцёкаў, мае салдаты ў адным са стандартных домаў (на галоўнай вуліцы) знайшлі незвычайныя: савецкія алоўкі “Піянер” фабрыкі Красіна і наш жа бланкот. Аказваецца, нашым алоўкам і ў Берліне малююць! Нічога, мы, савецкія людзі, — не ганарліўцы, і туды хутка дойдзем!

Пасля кароткага перакусу наш дывізіён у складзе палка паходнай калонай прайшоў па яшчэ дымных вуліцах Гумбінена. Паўсюдна — груды бітай цэглы, шкла, шчэбеню, дроту з тэлеграфных слупоў, знявечаных асколкамі... Спыніліся на паўднёва-ўсходнім баку ад вузла абароны праціўніка — Інстэрбурга. Атабарыліся ў двух дамах (сёння адзін з іх згарэў). Чакаем загаду. Неяк проста сорамна заставацца ў тыле. Але галоўнае — мы не маем уяўлення, дзе зараз немцы!

25 студзеня 1945 г. Усходняя Прусія. Там жа.

За 20 кіламетраў ад нас вайна ў разгары: гараць фальваркі, гаспадарскія двары і маэнткі. Па лясх, па дарогах і гарадах блукаюць бяздомныя жывёлы. У кватэрах з мяккай прускай мэблі створаны цэлыя барыкады. У агародзе стаіць фісгармонія, а побач з ёй байцы расклалі вогнішча. З падвалаў выходзяць першыя нашы людзі: арлоўскія, смаленскія, ленынградскія. Тры гады ў тузе па сваёй радзіме пакутавалі яны ў нямецкай няволі. Я бачу, як яны збіраюць няхітрыя пажыткі і на каровах, запрэжаных у сані, накіроўваюцца на ўсход...

1 лютага 1945 г.

Калі падлічыць агульную колькасць таго, што з’еў адзін чалавек, які дажыў да 70-гадовага ўзросту, то выявіцца: ён ужыў за гэты час 265 цэнтнераў хлеба, 3600 кілаграмаў мяса, 12 000 яек, 50 цэнтнераў зеляніны і 25 000 літраў рознай вадкасці. Калі ўсё гэта пагрузіць у грузавікі, атрымаецца караван у 25 запоўненых да самага верху машын...

Вечарам узяў у лейтэнанта Смірнова падзэрткі 1-ы томік майго любімага Ясеніна, маскоўска-ленынградскага выдання 1926 — 27 гг. Вось хто лепш за ўсіх апеў прыроду!

*Вот уж вечер. Роса
Блестит на крапиве.
Я стою у дороги,
Прислонившись к иве.
От луны свет большой
Прямо на нашу крышу.
Где-то песнь соловья
Вдалеке я слышу...*

І гэта ён напісаў у 15 гадоў! Яшчэ чамусьці ўспомніў адну легенду: як у старажытнасці ўмелі цаніць мастацтва. Вядома, што Рэмбрант памёр у галечы. Таму нельга не прасякнуцца па-

вагай да аднаго валадара сівой старажытнасці — цара Лідыі, які за 700 гадоў да Н.Х. плаціў свайму прыдворнаму мастаку чыстым золатам... па вазе карціны: на адну шалю кідаў партрэт, на другую золата — гэта і быў ганарар... Але ўсё гэта я пішу так, замест дрымоты, пакуль мае байцы спяць і спяць. Правільна кажучь: кухар спіць, а булён кіпіць. Альбо: бабка спіць, а гусей пасе. Але адчуваю, што хутка нас чакаюць цяжкія баі. Канешне, не хацелася б паміраць, не пабачыўшы нашага чырвонага сцяга над Берлінам...

Старонкі дзённіка І.Пушкова.

2 лютага 1945 г.

Да мяне прыйшлі дзве радасці да агульнай урачыстасці нашага наступлення. Першая — гэта прарыў саюзніцкай лініі “Зігфрыда” і ўступленне на непасрэдную землі Германіі з захаду. І другая, не меншая радасць — гэта перамога праўды: сыход з палка некаторых “службовых” асоб. Я ад усёй душы вельмі рад, што сярод іх быў і адзін нездарны штабіст, які ледзь не паставіў мяне на край бездані, і толькі дзяку-

Іван Пушкоў. 3 франтавога дзённіка мастака

Іван Пушкоў (стаіць у цэнтры). 1944 г.

ючы таму, што я — чалавек не з слабога дзесятка і што на маім баку была праўда, якую не пабароць ніякім чынунам вышэйшага разраду, — я выстойваю, і гэтым яшчэ раз заслужыў павагу маіх былых сяброў-таварышаў. Але не магу дараваць таму штабісту, што ён забраў усе мае дзённічавыя за-

вальныя дакументы ў штаб палка, і пачаў пісаць аўтапартрэт (упершыню за шэсць гадоў!) алейнымі фарбамі. Спачатку ўсё ішло добра. Я ўжо зрабіў малюнак і пачаў пісаць фарбамі (дрэздэнскага вырабу, падарунак сябра). Хлопцы заводзілі патэфон, танцавалі адзін з адным. І раптам у памяшканне ўварвалася штабная камісія “анучнікаў” (мы іх так называлі). Пасыпаліся ўсялякія пытанні і павучанні: маўляў, ідзе вайна, а вы знайшлі час займацца глупствам, і г. д. І тут пачала пішчаць тэлефонная рацыя. Загад: трэба перамяшчацца на новае месца. Зноў — 1000 пытанняў, якія выраслі, нібы з зямлі, і адно важнейшае за другое. Я ўскіпеў, скамячыў і кінуў у вугал пачаты партрэт. А 17-й я быў у штабе артдывізіі. А ў 19.00 я ўжо размясціўся са сваім штабам на новым месцы ў старажытным графскім фальварку. Гэта — трохпавярховы дом, які з трох бакоў акружаў сквер стогадовых дубоў, ліп і соснаў. Яны былі разбіты на прамавугольнікі і квадраты, з усходняга боку ўся прастора была здзіравана артылерыяй, а ўнутры дома ўсё было перавернута...

10 лютага 1945 г. Лашэн. Раніца.

Як і раней, працягваем стаяць у графскім фальварку. Праціўнік аказвае ўпартае супраціўленне. Зразумела, што не сёння-заўтра ён павінен адысці, бо ўначы ў напрамку горада было чуваць моцныя выбухі снарадаў: гэта пэўная прыкмета яго адыходу. У 9.00 — сьняданне. Быў Б.С. — чалавек надзвычайнай душы. Калі хаця б

пісы за май — кастрычнік 1944 года — быццам бы для “прагляду” спецаддзела: а раптам я “выдаў” у гэтых запісах нейкую “ваенную тайну”? Ідыёт — што я магу яшчэ сказаць пра гэтага чалавека...

8 лютага 1945 г.

Фальварак Хіршвальд-ашэн.

З раніцы быў добры настрой: ніхто не трывожыў па тэлефоне і радыё. У 4.00 адправіў апэратыўныя і развед-

Адна камандзіроўка сорак першага

Словы памяці

Вялікая Айчынная вайна для гэтага юнака, які ў 1941-м толькі-толькі скончыў школу, стала сапраўдным выпрабаваннем на мужнасць і на прафесійнае майстэрства. Сёння, калі фоталетапісца франтавых будняў і пасляваенных дзесяцігоддзяў Міхаіла Мінковіча не стала, яшчэ пільней узіраемся ў твары герояў яго здымкаў: свой адбітак на іх пакінулі баі, горыч страт і радасць Перамогі, а пасля — Яго Вялікасць Стварэнне ў гонар жыцця.

Лёс Міхаіла Мінковіча склаўся так, што адна камандзіроўка ў чэрвені 1941-га, можна сказаць, расцягнулася на некалькі гадоў. Фатограф, як толькі прыехаў у Палесся ў Мінск, паспеў адно аддрукаваць фотаздымкі. У гэты ж час па беларускай сталіцы пачалі наносіць удары самалёты ворага. Міхаіл Мінковіч эвакуіраваўся з Мінска...

У 1942-м яго прызываюць у Чырвоную Армію. Тут яму таксама спатрэбілася захапленне фатаграфіяй. У кастрычніку 1943-га Міхаіл Мінковіч трапіў на фронт, які праходзіў тады па Украіне, і атрымаў заданне зрабіць здымкі для партбілетаў. У яго быў не такі ўжо і вялікі рыштунак: складны чамадан-лабараторыя “Фотакар”, плёнкі з праявіцелем... Ды знятыя ім героі, яго аднапалчане, часта так і не бачылі сваіх картак: гінулі ў баях...

Перамогу Мінковіч у званні сержанта сустрэў у вызваленнай ад фашысцкай акупантаў Празе. Потым лёс закінуў яго ў Порт-Артур, дзе ён працаваў у савецкай газеце, што выдавалася для кітайскага насельніцтва. Нарэшце, у 1947 годзе Міхаіл Мінковіч вяртаецца ў родны Мінск, дзе стварае сапраўдную хроніку аднаўлення рэспублікі. За дзесяцігоддзі плённай дзейнасці ён захаваў для нас абліччы людзей, якія стваралі той час сваёй працай, і непаўторныя імгненні стварэння прадпрыемстваў Наваполацка, Светлагорска, Гродна, узвядзення МТЗ...

Міхаіл Мінковіч (стаіць у цэнтры) сярод сваіх калег. 1967 г.

Яго кадры — ужо гісторыя.

А сёння, калі фоталетапісца франтавых будняў і пасляваенных дзесяцігоддзяў не стала, яшчэ пільней узіраемся ў твары герояў яго здымкаў. І ў аблічча самога Міхаіла Мінковіча. Узіраемся ў самую гісторыю...

чвэрць людзей былі з такімі душой і характарам, якія мае гэты чалавек, можна было б жыць кожнаму чалавеку стагоддзе — не менш: бо галоўнае ў такіх людзях — дабрыйна, сумленнасць, любоў да радзімы, мужнасць, сціпласць, розум, адсутнасць фанабэрыі і хамства.

А я ж у параўнанні з ім — дзіця, не зусім разумны, а ён цалкам дасканалы, да таго ж, чалавек у гадах, мае дарослых дзяцей, з якіх старэйшаму столькі гадоў, колькі і мне. Сам ён да вайны быў галоўным інжынерам на Бакінскіх нафтапрамыслах, цяпер — старшы лейтэнант, камандзір 1-га агнявога ўзвода ў маім дывізіёне. Упершыню мы з ім прынялі бой у 1942-м на Каўказе. Вось тады, у цяжкія дні нашага адступлення, мы моцна пасябравалі, побач прайшлі франтавымі дарогамі па Беларусі, Прыбалтыцы, Прусіі і вось дайшлі амаль што да сэрца фашысцкага лагавана. Ніколі ў яго прысутнасці я не казаў чагосьці лішняга, не дазваляў мацюкання. А вось заўчора, калі ў раз’юшанасці скамячыў аўтапартрэт, не вытрымаў... Дык вось, сёння Б.С. падышоў да мяне ў час сьнядання і сказаў: “Іван Васільевіч, я хачу, каб вы прадоўжылі работу над сваім партрэтам. Гэта вельмі важна і для вас, і для ўсіх нас...”

13 лютага 1945 г.

Сёння войскі 2-га і 3-га Украінскіх франтоў узялі Будапешт. А на нашым накірунку ідуць кровапралітныя баі. Праціўнік упарта супраціўляецца. Асабліва актыўнасць выяўляе цяжкая артылерыя ворага. Снарадамі ўзрыты кожны метр зямлі. Сёння артабстрэл быў зроблены па маёй штаб-кватэры: двух кухараў параніла, забіла аднаго салдата і чатырох коней. Атрымаў загад змясціць баявы парадак. Да сыходу дня нашы пяхотныя часткі прасунуліся наперад да Грох-Лабенена.

14 лютага 1945 г.

Лес Штаатс-фарст. Г. Прэйсіш-Эйлау.

Жорстка шумяць устрывожаныя лютаўскім ветрам і непагаддзю, злосна насуіпушыся, цёмна-зялёныя хваіны гіганцкага лесу. Пранзілівы вецер расхрыстана гуляе між стромкімі стваламі дрэў і, быццам звяр’яцелы, ірвецца і калоціцца змоклымі палотнамі палаткі, дзе стаіў мой штаб. У цэнтры яе — трафейная нямецкая печка, і кожны імкнецца падсеці бліжэй і працягнуць туды рукі. А вакол несупынна працуе цяжкая артылерыя з таго і іншага бакоў. Зямля, быццам у ліхаманцы, дрыжыць цэлымі суткамі. Па лесе носяцца з боку ў бок напужаныя ласі, козы, алені. Праходзяць цэлыя калоны вызваленых з нямецкага палону нашых грамадзян, палякаў і інш. Гляджу на лес, успамінаю Ясеніна: “Поёт зима, аukaет, / Мохнаты лес баюкает / Стозвоном сосняка. / Кругом с тоской глубокою / Пльвуть в страну далёкую / Седые облака...” Так...

24 лютага 1945 г. М. Эккер. На паўднёвы ўсход ад г. Цынтэна.

Прыемнае паведамленне. Толькі за 40 дзён зімовага наступлення нашы войскі выгналі фашыстаў з 300 гарадоў, захапілі да 1000 ваенных заводаў, пазаймалі звыш 2400 чыгуначных станцый, авалодалі сеткай чыгуначных дарог працягласцю больш за 15 000 км. Гітлераўцы згубілі за гэты час каля 350 000 салдат і афіцэраў палоннымі і 800 000 — забітымі.

(Працяг будзе.)

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
- Выстаўка "Слуцкія паясы".
- Выстаўка М.Ісаенка "Каларыстычны імпрэсіі".
- Выстаўка "Сімфонія фарбаў".
- "Васіль Сумараў. Настаўнік і вучні".
- Выстаўка твораў Леаніда Баразны.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ,
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "Евангельскія і біблейскія сюжеты ў італьянскай гравюры XVIII ст."

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Фотадакументальная выстаўка "Патрыятычнае служэнне Праваслаўнай Царквы".

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Выстаўка "З глыбінь у будучыню".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка "The best of V.Tsesler & S.Voichenko".

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "З крыніц адвечнай прыгажосці".

Выстаўкі:

- Калекцыя твораў Ю.Пэна са збору Віцебскага абласнога краязнаўчага музея.

- Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- З 21-га — выстаўка "Слова — радасць, слова — чары..." (да Міжнароднага дня роднай мовы).
- Тэатралізаваная экскурсія паводле казка Якуба Коласа.

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.

Выстаўкі:

- "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
- "Спадарожнікі дзяцінства".
- Выстаўка "Дарогамі жыцця".
- Выстаўка "Бронзавыя фантазіі".

- "Все судьбы в единую слиты...". Ваенная тэма ў творчасці Уладзіміра Высоцкага.
- "Музей і час".
- Акцыя-выстаўка "Былі ў мяне мядзведзі".
- Выстаўка карцін Алега Высоцкага "Сусвет: заслona падываецца...".

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца Румянцавых і Паскевічаў

Выстаўкі:

- "Скарбы гомельскага палаца".
- "Шапэнаўскі фестываль у плакаце".

дзеячу СССР А.Грамыку.

- "Чырвоная гасціўня".
- "Зала ўрачыстых прыёмаў".

Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя

"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

- "Па гарадах і краінах".
- "На скрыжаванні гандлёвых шляхоў".

Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

- "Ад чыстага вытоку" (выстаўка Пятра Шапюты).
- "Свет звяроў Гомельшчыны".
- Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.
- Зімовы сад
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

- На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
- У выставачнай зале: **выстаўка новых пастанупленняў з фондаў музея.**

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- Выстаўка "Эстамп".
- Выстаўка жывапісу віцебскіх мастакоў "Фактура".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- Выстаўка "Горад жанчын".

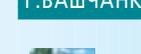
ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс.: (8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка беларускіх мастакоў.
- **Выстаўка графікі Ягора Шакаладава.**

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:

- "Гаўрыла Харьганавіч Вашчанка".

Выстаўка:

- **Выстаўка жывапісу і графікі Аляксандра Ісачова з калекцыі сямі мастака.**

УВАГА!

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА

на газету "Культура" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752;

на часопіс "Мастацтва" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 74958, ведамасная падпіска — 749582.

НА КРАСАВІК І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ 2010 ГОДА!

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 26 — "Карміна Бурана" К.Орфа.
- 27 — "Багема" Дж.Пучыні.
- 28 — "Спячая прыгажуня" П. Чайкоўскага.
- 2 сакавіка — "Бал-маскарад" П. Чайкоўскага.
- 3 — "Баядэрка" Л. Мінкуса.
- 4 — "Кармэн" Ж. Бізэ.

РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44;
Тэл./факс: 334 60 08.

- 26 — "Вандроўнікі ў Нью-Йорку" А.Паповай.
- 28 — "Адвечная песня" С.Бартохава.
- 1 сакавіка — "Ігвіта, або Як гэта рабілі ў Францыі" Г.Фаміна.
- 2 — "Белы анёл з чорнымі крыламі" Д.Балька.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 26, 27 — "Марозка" М.Шурынава.
- 28 лютага, 2 сакавіка — "Яшчэ раз пра Чырвоны Каптурчык" С.Яфрэмава, С.Когана.